

ЕФРАИМ
КИШОН

НИЈЕ ФЕР,
ДАВИДЕ

IP-BOOK™ - MARSO

ЕФРАИМ КИШОН
НИЈЕ ФЕР, ДАВИДЕ

Превела
САША НОВАК

BOOK&MARSO
2004.

Наслов оригинала
Ephraim Kishon
WIE UNFAIR, DAVID
NICHT SO LAUT VOR JERICHO
KISHONS BESTE GESCHICHTEN
KEIN APPLAUS FÜR PODMANITZKI
©Ephraim Kishon, 1975

obrada: Lena
www.balkandownload.org

ЛЕКАР ЧУДОТВОРАЦ

Најбољи савет који се може дати новом досељенику у Израел гласи: „Будите лекар!”.

Тридесетих година, кад је досељавање из Немачке достигло врхунац, настала је таква најезда лекара да су опрезне домаћице стављале на врата натпис: „За лекаре ординирам само после подне од 15 до 16 часова.”

Данас је друкчије. Све више људи побољева а све их мање студира медицину. Израел је постао прави рај за лекаре.

Свакако, чекаонице лекара препуне су и у Америци. Али Американци одлазе код њих само зато јер их на то обавезује легитимација неке од здравствених организација. Јевреји одлазе код лекара зато што воле да буду болесни.

Шта толике људе чини болесним? Несумњиво, сива јалова свакодневица. Људи чезну за малом променом, а како им болест доноси промену, они су спремни да то и плате. Лекар је, пак, спреман да их прима.

Мој случај започео је са чудним осећајем празнине у трбушној дупљи, после чега је уследила потмула унутрашња тутњава. У почетку нисам обраћао пажњу на то. Али кад се тај осећај празнине појачао, поготово што једном читавих осам часова нисам ништа окусио, узнемирио сам се и запитао тетку шта да радим.

Она мало поразмисли па ми препоручи да затражим лекарску помоћ.

– Добро – рекох. – Идем у Здравствену заштиту^{1}.

– Зар си полудео? – прогунђа моја тетка. – Они ће те само опљачкати. Отићи ћеш код Гросглокнера.

– Ко је то?

– Ко је то? Ти не знаш ко је проф. Гросглокнер^{2}? Лекар чудотворац који је излечио већ стотине хиљада?

– Стотине хиљада? Ма хајде...

– Престани да зановеташ и пођи код др Гросглокнера. Обрати му се на немачком. И не бери бригу... он ће ти сигурно пронаћи нешто озбиљно.

Хтео сам сместа да одем код њега, али ме је тетка поучила да посету чудотворцу треба најавити телефоном. Један женски глас

ми је телефоном заказао посету за три недеље, у 5 часова и 26 минута.

– До тада, молим вас, немојте да једете, пијете, спавате и пушите – додала је.

Кад сам стигао у уговорени минут, чекаоница је била широм отворена, а у њој педесет до шездесет пацијената. Нико није одговорио на мој љубазни поздрав. У просторији је владала атмосфера побожне тишине. Врата која су водила из ње бешумно су се отварала и затварала, сестре одевене у бело промицале су тамо-амо, с времена на време ушетали би полунаги мушкарци и нестајали као сенке. Затим се више пацијената поређало један за другим и у пачјем поретку нестадоше кроз нека врата. Све се то догађало са неком застрашујућом прецизношћу. Био је то чудовишни, добро подмазан механизам. Неких пола сата пратио сам све то са све већим страхопоштовањем, када ми приђе сестра и нареди да пођем за њом. Ушли смо у просторију за пријем болесника. Сестра дохвати позамашну картотеку и поче да исписује моје личне податке, Име? Рођен? Одакле долазите? Занимање?

– Новинар.

– Двадесет и шест фунти.

– Зашто толико?

– То је цена првог прегледа. Само колеге и припадници сродних занимања имају попуст.

– Врло добро. Ја поправљам писаће машине.

– Само тренутак, молим. – Сестра прелиста неки раскупусани приручник. – Двадесет пет и тридесет.

Платио сам тарифу са попустом и вратио се на стражу у чекаоницу. За мање од два сата нека нова сестра одвела ме је у другу просторију, у којој осим кревета није било другог намештаја. Обзиром да је сестра била постарија и уливала поверење, усудио сам се да је запитам зашто тај матори лопов тако бестидно много наплаћује.

– Мој муж није добротворна установа – одврати госпођа Гросглокнер. Затим отвори неку дебелу књигу и упита ме леденим гласом зашто сам дошао.

Можда ће то неком изгледати помало чудно. али с особама женског пола не волим да причам о својим телесним тегобама, а поготово не у соби у којој нема ничег другог осим кревета. Одбио сам да пружим жељеиу информацију госпођи Гросглокнер. После тога су ме упутили да поново чекам на старом месту, одакле сам могао несметано да посматрам све живљи саобраћај. Као да је било све више сестара које су саме или с пацијентима под руку промицале просторијом. Нисам могао да се уздржим а да се не обратим особи која је седела до мене:

– Одакле му толике сестре? – запитах тихо.

– Све сама Гросглокнерке – прошапута он. – Професор има седам сестара и тројицу браће. Сви овде раде.

Убрзо ме један од браће одведе у купатило, гурну ми епрувету у руку и затражи да учиним нешто што ме је навело да упитам: „Зашто?”

– „Зато што се никад не зна”, одговори он. И зато што ће професор да ме прими тек када буду извршене све припреме. Једва сам напунио епрувтр до врха, кад ме једна од сестра Гросглокнер одвуче у кухињу да изврши анализу крви и желудачне киселине. И онда опет назад на почетни положај. Пред сумрак се појавила следећа сестра, па је мени и још двојици пацијената наредила да се скинемо до појаса, да не напуштамо своја места и да будемо спремни да се одмах одазовемо на позив. У том позном часу у чекаоници је већ толико захладнело да се могло чути цвокотање наших зуба. Сестра рече како јој је жао, али професор не може да разбацује своје драгоцемо време.

– Даћу вам сада неколико упутстава којих морате да се придржавате – настави она, – Да бисмо уштедели време, молим вас да при уласку у ординацију изоставите свако поздрављање. Седите одмах на три столице у средини собе, дубоко удахните и исплазите језике. Останите тако све док не добијете даље инструкције. Не досађујте професору било каквим питањима или примедбама. Он ће све сазнати из ваших картона. Ако вас нешто запита, немојте да одговарате... или ако то не можете да избегнете... користите просте рсченице од три до шест речи. Затим изађите без поздрава! Поновите!

Издекламовали смо упутства. Тада се отворише врата Свевишњег. Зачу се тихи звиждук.

– Сада! – повика сестра. – Марш унутра!

Умарширали смо држећи се инструкција.

Професор је извршио смотру језика.

– Каквих је болести било у вашој фамилији? – запита ме.

– Различитих – одговорио сам (једна реч).

– Колико вам је година?

– Тридесет. (Тачан одговор би требало да гласи „тридесет и пет”, али нисам хтео да трошим време).

Професор дохвати својом чудотворном руком неки шиљати инструмент, убодје ме у леђа и упита шта осећам.

– Убод у леђа – рекох.

– Господине Клајнеру, – рече професор – треба извршити детаљан преглед ваше кичме.

– Опростите – рече пацијент лево од мене. Он још није увукао језик па је тешко говорио. – Ја се зovem Клајнер и ја...

– Не прекидајте ме! – прекиде га професор у праведном гневу и окрете се ка мени да ми постави дијагнозу. А она је гласила: лагана прехлада, коју сам вероватно зарадио дуго седећи го до појаса у незагрејаној просторији. Терапија: две таблете аспирина.

Професор нам покретом руке даде знак да изађемо. Остала двојица хтели су нешто да кажу, али су их сестре сурово изгурале напоље.

Док смо се облачили, један од њих неки човечуљак пилећих груди, јадао се да је поштар и да је само покушао да уручи препоручено писмо. Данас су га по трећи пут силом прегледали, упркос његовим протестима. Прошлог понедељка су га већ укрцали у амбулантна кола да га превезу у болницу на операцију слепог црева, али је на једвите јаде успео да побегне.

ИЗВОЛИТЕ, СЕДИТЕ

Ако нови досељеник из било каквих техничких разлога не може да постане лекар, онда му је друго најбоље решење да постане државни службеник. Плата израелског државног службеника, додуше, није велика, али му његова делатност омогућава честе предахе уз чај и занимљиве разговоре, због чега ће га сматрати интелектуалцем.

Једна од најизразитијих карактеристика израелског службеника јесте та што никада не можете да га нађете. У ствари, можете да га нађете, али не тамо где би требало да буде. Дакле, не у његовој канцеларији. Израелски службеници су најчешће на неком састанку. Постоји више хиљада изговора за одржавање састанака. Неки трају и по три дана, а неки само пет до шест часова. За то време треба да се чека. Па онда, да сачекамо...

Једног врућег летњег дана добио је мој таст Бернард – стари циониста који је недавно дошао у Израел – писмену препоруку^{3} за стамбену задругу Амидар. У препоруци се тражило да му задруга додели стан и по могућности не обрачуна вишу цену од уобичајене.

На тастову молбу отишао сам лично у дирекцију Амидара како бих погурао ствар. Послали су ме у собу 314, где је требало да ме прими неки господин Чешуан.

У соби 314 није било никога. У суседној канцеларији су ми рекли да је господин Чешуан управо на састанку са господином Штерном, али би сваки час требало да дође. Љубазно су ме понудили да седнем.

Сео сам. Неко време сам седео, затим сам шетао горе-доле. Опет сам сео. Онда се отворише врата. Човек помоли главу и запита:

– Где је Чешуан?

– На састанку са Штерном – рекох. – Изволите, седите.

Човеку се, изгледа, журило јер је без речи нестао. Неколико тренутака касније појави се други човек, по свему судећи службеник, и нервозно баци поглед по соби.

– Не будите нервозни – умиривао сам га. – Чешуан је на састанку са Штерном, али тек што није стигао. Изволите, седите.

– Немам времена. Кад Чешуан дође, пренесите му, молим вас, да хитно дође на састанак код Мајера. Нека сместа дође.

– У реду – рекох.

Није прошло ни петнаест минута, кад уђе нови службеник и упита:

– Где је Киршнер?

– Управо је изашао – одговорих му. – Кад се Чешуан врати од Штерна, одмах ћу га упутити код вас. Изволите, седите.

– Хвала. Знате ли, можда, да ли је нешто предузео у вези са пројектом за изградњу станова Рамат Арон?

– Врло вероватно – рекох.

– Онда ћу одмах да донесем предмет. Ако буде питао за Феинтуча, реците му да сам на састанку са Мајером.

Неколико секунди касније појавио се Киршнер, сав задихан.

– Где је предмет Рамат Арон? Матори ће да побесни ако га одмах не нађем!

– Забога! – повиках. – Феинтуч га је пре минут однео Матором.

– А где је Чешуан?

– Још увек састанчи са Штерном. Ја га чекам.

– Добро – размишљао је Киршнер. – Ако је тако, онда, молим вас, ставите овај Голдбергов план у предмет Гивант Серен.

– Са задовољством – рекох. Преузео сам папире, извукао из регала предмет Гивант Серен и ставио у њега Голдбергов план. Само што сам то урадио, у собу бану Феинтуч.

– Шта радите овде? – планух љутито јер сам већ помало губио стрпљење. – Зашто нисте на састанку? Матори је већ ионако лоше расположен! Да ли желите да буде лома?

– Управо крећем. Свратио сам само по Голдбергов план.

– А шта ће вам баш сада Голдбергов план? Управо сам га ставио у предмет Гивант Серен. Зар да га опет вадим? Па то је невероватно! Само ме израбљују. А ја, будала, то дозвољавам.

Феинтуч се приметно збунио.

– Само сам хтео да понесем Голдбергов план Мајеру – муцао је извињавајући се. – Уосталом, какво је ваше мишљење о том предмету?

– Није лош. Али волео бих да знам шта каже Матори.

Феинтуч узео план да га однесе Мајеру. Пре него што је отишао, рекао ми је још да би Матори волео да прегледам листу станара предвиђених за стамбени пројект Шекем и да о томе напишем свој извештај Штерну.

Одмах сам се латио посла.

Док сам разгледао листу, појави се Феинтуч. Мајер тражи да сместа дођем.

– Зар мислите да имам четири пара руку? – приметих са оправданим прекором, покупих списе и пођох код Маторог. Мајер је хтео да чује моје мишљење о архитектонским вредностима пројекта Рамат Арон. Рекао сам му отворено да су куће прибијене једна уз другу и да су прозори исувише мали.

Киршнер поче да замуцкује:

– Увек исто – рече.

– Тим горе – одвратих му оштро, додавши како је то само доказ више да тако даље не може.

Матори ме је у потпуности подржао, сместа је преместио Киршнера у друго одељење (тај ће ме одсад прогонити обузет мржњом, помислих) и наредио ми да преузmem пројект Рамат Арон. Одмах сам позвао Феинтуча и затражио од њега да ми у року од двадесет и четири часа поднесе тачан извештај. Затим сам позвао кола, одвезао се у Рамат Арон, детаљно расправио о проблемима с архитектором, проверио планове, одлучио се на неке мање исправке, а инжењера који је незадовољно гунђао, отпустио без права на отпремнину. Затим сам се вратио у канцеларију.

Тамо су ме већ очекивали с великим узбуђењем. Киршнер, који ми је завидео на метеорском успеху, почео је иза леђа да ме оговара. Пребледео је као крпа кад ми је пришао Феинтуч и рекао да ме Штерн зове на хитан договор.

Поднео сам Штерну исцрпан поверљиви извештај о садашњем стању пројекта. Нисам штедео критичке примедбе на спори темпо рада.

– Али, Штерне, морате да схватите – закључио сам – да не могу да преузmem било какву одговорност без одговарајућих овлашћења.

Штерн је то схватио, одмах сазвао ванредну седницу извршног одбора и објавио је члановима свог штаба да ме је именовано за свог заменика. Мајер је покушао с неким приземним опаскама како имам релативно кратак радни стаж, али Штерн је већ оуглао на такве интриге против мене. На крају се демонстративно руковао са мном и гласно, тако да сви чују, изразио ми своје поверење.

Када сам се вратио у канцеларију да још једном на брзину погледам списе за Гивант Серен, затекао сам новог човека. Мајер ми га је представио. Био је то господин Чешуан, коме сам сместа поверио важан посао у архиви.

– Ја несумњиво нисам никакво чудовиште – рекао сам му – али захтевам да се ради тачно и савесно. Посебно ми је стало да моји људи током радног времена, дакле у време када странке долазе у канцеларију не одлазе на састанке. То може довести до врло незгодних ситуација.

Пошто сам свом тасту доделио комплетни стамбени блок у Рамат Гану и подигао мали аванс на своју плату, завршио сам радни дан.

Од тада радим у дирекцији Амидара. Странке се примају свакодневно од 11 до 13 часова, соба 314. Ако ме не нађете у соби, значи да сам управо на састанку. Изволите, седите.

У нашој земљи постоји велика потражња за стручњацима свих профила, изузев учитеља скијања, ојачара и песника. Представници ових последњих исказују управо невероватну тврдоглавост, те упорно и даље пишу на хебрејском. Неколицини њих успева и да прода оно што успева. А ли свесни су да истовремено морају да продају и своју душу.

РЕКЛАМА ЗА КЊИГУ

Издавач извуче рукопис из фиоке и окрену се Толату Шанију.

– Прочитао сам ваше песме.

Песник склизну на ивицу столице.

– Јесте ли? – прошапута. – Стварно?

– Песме су предивне. Мислим да у задњих двеста година није написано ништа што би се могло упоредити са вашом збирком „Ја те љубљах, тебе љубљах ја”.

– Хвала – рече Толат Шани једва чујно. – Захвалан сам вам, господине Блау.

– Идем још даље и кажем вам да цела збирка може да уђе у врх светске књижевности.

– Захваљујем вам. Покушаћу да дотерам песме до савршенства пре него што објавите збирку.

– Пре него што збирку... шта?

– Објавите... збирку... господине Блау... „Ја те љубљах, тебе љубљах ја”...

– Кад сам поменуо објављивање?

– Али рекли сте... предивне песме...

– Ко данас још купује песме?

– Зар нико?

– Није да баш нико не купује. Наћи ће се четрдесет до педесет изузетака.

– Спреман сам да се одрекнем хонорара, господине Блау.

– То се подразумева.

– Осим тога, спреман сам да учествујем у покривању трошкова издавања.

– То је већ нешто. Чекајте да размислим... Да ли патите од неке неизлечиве болести?

– Зашто?

– Могао бих тада да ставим на књигу црну траку са натписом: „Последње песниково дело”, или тако нешто. То би можда привукло купце.

– Искрено ми је жао, господине Блау, али ја сам здрав. Додуше... у кишном раздобљу...

– На то не могу да се ослоним.

– Онда ми, молим вас, реците шта да радим?

– Не бих хтео да утичем на вас. Подсећам вас само да је познати сликар Цунгшпиц, када је ослепео, продавао своје слике по фантастичним ценама..

– Ја, на жалост, носим наочаре.

– Толате, ви, изгледа, не схватате о чему је реч. Данас уметност нема прођу без рекламе или скандала.

– Нешто ми паде на памет, господине Блау! Прошетаћу го улицом Дизенгоф с књигом „Ја те љубљах, тебе љубљах ја” под мишком.

– Стари трик. Вајарка Жизела Гликалгал се два пута скидала на Ротшилдовом буклевару не би ли привукла људе на своју изложбу. Наводно је тако и продала неколико скулптура. У сваком случају, тај трик је већ отрцан. Да ли свирате трубу?

– Још не.

– Штета. Онда нам преостаје једино насиље. После првог напада на вашу књигу избићете критичару све зубе. Пристајете ли?

– Свакако, господине Блау. Само се бојим да нико неће да нападне моје песме...

– Размислите добро. Можда ипак болујете од неке болести.

– На жалост... као што сам вам већ рекао...

– Да није у вашој фамилији можда било случајева лудила? То би могло да се искористи. Кад су Јозефа Меламед-Бекера стрпали после једног напада у лудницу, његов роман је доживео три нова издања!

– Срећник!

– Није то само срећа. То је и плод сазнања да књига, да би се продавала, мора да има публицитет. Има ли у вашој збирци и љубавних песама?

– Али, господине Блау! Зар се не сећате?

– Нисам још прочитао ваше песме. Ако су заиста реалистичке и простодушне... тако рећи голе чињенице... Схватате ли шта мислим?

– Не, господине Блау! Не, то никако! Пре ћу скочити с петог спрата на улицу...

– И то је идеја! „Несрећно заљубљени песник извршио самоубиство”. Није лоше. Могли бисте да посветите једну песму Брижит Бардо.

– Радо. А ко је то?

– Ма није ни важно. Потребно је само да било којој песми додате посвету: „Мојој вечитој љубави Б.Б.”. То је довољно.

– У реду.

– Ето, видите. Ваша књига полако почиње да ми се свиђа, Толате! Пустите да у новинама процури вест како сте две године због бигамије...

– Боље немојте. То је, наиме, истина.

– Онда отпада. Има ли у вашим песмама антирелигиозних мотива? Можда неко место где вређате Мојсија? Знате већ како су наши правоверни осетљиви.

– Тако нешто могао бих лако да убацам.

– Изванредно. Кад би нам пошло за руком да надрабинат стави вашу књигу на индекс, сигурно бисмо распродали прво издање.

– Дивим се вашој инвенцији, господине Блау. Од срца сам вам захвалан.

– Немојте још да ми захваљујете. Треба учинити још много тога. Нека вас још ноћас ухапсе због изгреда на јавном месту. Најмање што можете да учините јесте да разбијете неколико излога. Затим се забарикадирајте у женском тоалету хотела „Дан”, свирајте трубу, свуците се, изађите на улицу и навуците упалу плућа.

– Учинићу све што могу.

– Затим покушајте бомбашки атентат на владу, пређите у грчко-православну веру и емигрирајте.

– У реду.

– И не излазите ми на очи пре него што сасвим не полудите.

– То неће бити тешко, господине Блау.

У ово наше доба кад вредности све мање вреде, када и појмови као „правда ” поступно губе своје право значење, постоји задивљујуће упорна група људи који се до задње капи крви бори за правду. Називају их адвокатима. Они се тако добро сналазе у лавиринту закона, да чак и не опазе када се изгубе. Битно је да је све по закону.

САМО БЕЗ СКРЕТАЊА

У једно предвечерје прошле недеље бану на врата нашег стана сподоба која убрзо поприми очигледне обресе полицајца. Он ми уручи позив да се следећег јутра у 8 часова појавим у најближој станици милиције.

Моја жена погледа позив и пребледе.

– Зашто те тако хитно позивају? – питала је. – Шта си урадио?

– Ништа – одговорих јој.

Жена ме упитно погледа.

– Не би требало да идеш сам. Поведи адвоката.

– Зашто?

– Не питај глупости. Зато да имаш неког поред себе уколико западнеш у неприлике.

Чињеница да је моја жена први пут у животу употребила реч „уколико”, деловала је на мене дубоко деморалишуће. Још исто вече посетио сам др Џонатана Шеј-Шајнкрагера, надалеко познатог адвоката који се сматра једним од највештијих адвоката у нашој земљи. Шеј-Шајнкрагер је тражио да му детаљно изнесем случај, неко време је размишљао, а онда ми саопштио да је спремаи да преузме моју одбрану. Потписао сам потребне документе, који одмах постадоше пуноважни, и с олакшањем отишао кући.

Следећег јутра сам се тешка срца опростио од свог брачног друга и у пратњи адвоката кренуо у полицијску станицу. Дежурни полицијски наредник, бркати мали човек љубазно нас је примио. Бацио је поглед на позив који му је Шеј-Шајнкрагер уручио, без много околишења отворио фиоку и извукао кожну актовку коју сам изгубио пре неколико недеља.

– Нашли смо вашу торбу, господине Кишон – рече победоносно се осмехујући. – Ево је.

– Велико вам хвала. Ценим ваш труд. – Узех торбу и спремих се да кренем.

Али правио сам рачун без адвоката.

– Врло дирљиво – рече Шеј-Шајнкрагер и саркастично напући усне. – Смем ли да вас упитам, господине инспекторе, како знате да је реч баш о торби мог клијента?

Наредник се добродушио насмеши.

– Нашли смо у торби рачун перионице веша на господиново име.

– И није вам пало на памет – настави Шеј-Шајнкрагер – да би торба могла да буде власништво перионице?

– Торба је моја – уверавао сам адвоката. – Одмах сам је препознао по мрљама од јогурта на десној страни.

– Молим вас, не мешајте се у нејасан случај – приговори ми Шеј-Шајнкрагер. – Господине инспекторе, молим вас да начините записник.

– Какав записник? Узмите торбу и идите.

– Ствармо, требало би да кренемо – сложио сам се. – Ту више немамо шта да тражимо.

Мој адвокат приђе прозору, прекрсти руке на леђима и загледа се напоље. После отприлике једног минута он се окрену:

– Ја ћу вам рећи шта још треба да се уради, господо. Треба да се истражи садржај торбе.

Тајац. Шеј-Шајнкрагер је, наравно, био у праву. Како сам могао да будем толико глуп да ми то већ раније није пало на памет. Ту се поново види разлика између лаика и школованог познаваоца материје.

– Е, па онда ћемо да је отворимо – уздахну наредник и посегну за актовком.

– Протестујем! – баци се Шеј-Шајнкрагер као тигар на актовку. – Спорни објект мора да се отвори у присуству два овлашћена сведока.

С јасно видљивим знацима самосавлађивања наредник је засукао свој брк и пошао по колегу. Када су ушли, обојица су били помало зајапурени од љутине.

– Господине Кишон – започе мој адвокат саслушање – хоћете ли, молим вас, да саставите списак предмета који су, по вашем

сећању, чинили садржину ове актовке?

– Радо – одговорих – али не могу да се сетим.

– Тим боље – рече наредник и поново покуша да отвори актовку.

Мој адвокат га поново спречи.

– Признање мог клијента да не може да реконструише садржај актовке, не значи правно да актовка у време кад ју је изгубио није садржавала предмете од вредности.

Погледи које су ми после тога упутили обојица наредника не би се ни уз најбољу вољу могли назвати „љубазним”. Шеј-Шајнкрагер је, изгледа, на то оуглао. Не базирући се на њих, повуче ме у страну.

– Молим вас, од сада немојте да проговорите ни реч, а да ме пре тога не питате – нареди ми строго. – Од сада је ствар у мојим рукама.

Затим поче сувопарним али јасним стручним језиком да диктира записник:

– На основу добровољно дате изјаве мог клијента, ни најмање не прејудуцирајући његова права као јединог законитог власника спорног нађеног предмета, овим се установљује да мој клијент, обзиром да се не сећа у потпуности, не може да пружи релевантне податке о садржају актовке која се у време састављања овог записника налазила у полицијској станици у којој је записник сачињен, а дежурни орган по знању и савести приписује неколико дана раније нађену актовку о којој је реч у власништво мог клијента и ...

– Само тренутак – прекиде га наредник и устаде да би из суседне собе довео инспектора.

И пре него што је инспектор могао речима да изрази своје негодовање, Шеј-Шајнкрагер му се представи и замоли га да у овој непријатној ситуацији буде поштен и објективан. Тада се још једном обрати мени:

– По службеној дужности морам да вас упозорим да од сада свака реч коју изговорите може да буде употребљена против вас.

Упитао сам га да ли морам да положим заклетву, али ме је он умирио:

– Толико далеко још нисмо стигли.

Пошто су сви присутни потписали записник, Шеј-Шајнкрагер објасни гласно и полако:

– Мој клијент се слаже да се спорни нађени предмет отвори.

Инспектор завуче руку у актовку и извади оловку.

– Господине Кишон – запита мој адвокат оштро наглашавајући сваки слог – да ли је то ваша оловка?

Погледао сам оловку. Била је кратка и истрошена, сасвим обична.

– Како то данас могу да знам?

У Шеј-Шајнкрагеровим очима бљесну светли плам.

– Господо, сада је најважније задржати хладнокрвност. Господине Кишон, да ли сте потпуно сигурни да ову алатку за писање не можете да препознате као саставни део прибора за писање који стално користите?

– Већ сам вам рекао да не могу.

– Онда захтевам да се одмах позове шеф.

– Шеф станице? – запени инспектор. – А зашто, ако смем да питам?

Смео је да пита. Свако питање је мом адвокату добродошло, јер је на свако имао одговор. Овај пут одговор је гласио:

– Господине инспекторе! Ако је тзв. „поштени налазач“ ставио у ову актовку оловку која не припада мом клијенту, онда је исто тако могао да извади из ње неки вреднији предмет.

После извесног времена појавио се шеф станице и већ на вратима је запрепашћено поскочио.

– Забога! Шеј-Шајнкрагеру, ви овде? Зар поново? То не може да буде истина!

Мој адвокат се ни овог пута није збунио. И даље је равнодушно ходао горе-доле. После неког времена подбочио се пред шефом станице. Глас му је звучао важно:

– У име свог клијента подижем тужбу против налазача актовке и то: а) због противзаконите употребе прибора за писање који је власништво мог клијента, и б) због могућег присвајања предмета из нађене актовке.

– Треба ли то да значи – претећи ће шеф станице – да ви претпостављате да се ради о крађи?

– Свакако. Мој клијент, са довољном сигурношћу, верује да је у вези с актовком чији је он власник, извршена крађа неутврђених размера.

– Лепо – простења шеф станице. – Ко је пронашао ту проклету актовку?

Наредник је мрзовољно листао папире.

– Дежурни саобраћајац. Прекјуче поподне.

– Зар за крађу желите да оптужите саобраћајца? – упита ме шеф станице.

– Не одговарајте! – Шеј-Шајнкрагер ми прискочи и запуши ми уста. – Ни речи! Они хоће да вам наместе игру. Познајем ја њихове трикове.

– Господине шефе станице, – настави он званично – ономе што је речено ми немамо шта да додамо. Даље изјаве даћемо само пред надлежним судом.

– Како год желите. Вама је, надам се, јасно да сте малопре својом оптужбом нанели увреду јавном службенику.

– Улажем приговор! – заурла Шеј-Шајнкрагер.

– Ово је чиста уцена!

– Уцена? – И шеф станице нагло подиже глас.

– Ви вређате униформисаног полицајца на дужности! Параграф осамнаест Кривичног законика.

– Приговор. Позивам се на додатак број 47 Прописа о дужностима и правима органа јавне безбедности. „Службени лист” број 317!

– О томе ће одлучити надлежни суд – закрешта шеф станице и окрете се мени. – У име закона, ви сте ухапшени!

Шеј-Шајнкрагер ме отпрати до ћелије.

– Горе главу! – рече. – Ништа вам не могу. Немају доказа против вас. А ми ћемо доказати кривицу полицајца и, ако треба, измејствовати налог за хапшење министра унутрашњих послова. Нека нам онда он објасни зашто нису ухапсили „поштеносца”. Спавајте мирно. Обавестићу вашу жену. – После тога се растаде од мене уз чврст стисак руке пун утехе.

Ту ништа не помаже: најбољи пријатељ усамљеног затвореника је његов адвокат. Могу да будем срећан што је мој адвокат такав

бриљантам ум. Можда ће чак издејствовати да ме пусте уз кауцију.

За уметника не постоји ништа горе него кад га гомила обасипа бесомучним изливима обожавања. Само је нешто горе: кад га гомила не обасипа бесомучним изливима обожавања.

ИНКОГНИТО

Неки чувени сликар, који ужива највећи углед у читавој земљи, жели да купи кравату на инкогнито улази у бутик. Ипак, потајно нема веће жеље него да власник продавнице прозре његов инкогнито па да му не само укаже своје дивљење, како приличи, већ и да снизи цену, како такође приличи.

Трговац одмерава чувеног сликара потпуно одсутним и равнодушним погледом. Очигледно и не наслућује част која му се указује. Угледног сликара најчешће прати рој младих обожаватеља који се на време побрину да трговац сазна каква му значајна личност улази у продавницу. Овог пута чувеки сликар је, из ко зна ког разлога, ушао сам и тако се помало нашао у неприлици. Он не може једноставно да каже трговцу: „Ја сам Јицак Бар Хониг, чувени сликар.” То му његова скромност не дозвољава. Шта му, дакле, преостаје? Може да проба да неприметно наведе разговор на тему која би му пружила прилику да, као случајно, спомене своје име. А то се одвија овако:

ТРГОВАЦ: Изволите, молим?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Хтео бих једну кравату.

ТРГОВАЦ: Какву кравату желите?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Кравату за уметника.

ТРГОВАЦ: Изволите. (Показује кравате.)

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Да ли смем да ставим ташну на ову столицу? У њој је, знате, сликарски прибор.

ТРГОВАЦ: Само изволите.

ЧУВЕНИ СЛИКАР (разгледа једну кравату): Врло леп дезен...

ТРГОВАЦ: Наше кравате су израђене по нацртима најбољих уметника.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Види се. Помало се разумем у то. У одређеном смислу могао бих да кажем да сам стручњак за то, хе-хе-хе.

ТРГОВАЦ: Ви сте из струке?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Не, ја сам уме...

ПРОДАВАЦ, (прекида га): Благајна, господине Штајнер, фунта и 70.

ТРГОВАЦ: Хвала вам, госпођо.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Дакле, како рекох...

ТРГОВАЦ: Опростите што сам вас прекинуо. Радо ћу вам показати друге дезене. Како вам се свиђа ова жута кравата?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Мало је дречава, драги мој. Видео сам једну сличну у Венецији када сам тамо добио награду.

ТРГОВАЦ: Ма немојте? Ја мислим да је ова жута боја врло лепа.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Рекао сам вам већ да сам једну сличну видео у Венецији, приликом доделе награда.

ТРГОВАЦ: Били сте у Венецији?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Тамо сам добио прву награду.

ТРГОВАЦ: И ја сам једном био у Италији. Предивно је шта тамо све може да се види. Кажем ја Дваши, својој жени: „Двашо, да сам сликар, часна реч, то бих насликао!”

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Ја сам у Венецији добио прву награду као сликар.

ТРГОВАЦ: И ја имам код куће неколико награда. Две за уређење излога и једну гимнастичку награду. У младости сам био добар спортиста. Чак и данас свако јутро вежбам. Осим кад пада киша. Ја увек кажем: Најважније је здравље. Зар није тако?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Да, тако је.

ТРГОВАЦ: Ова плава је такође врло лепа. Упечатљива боја.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Нико не зна боље од мене, пријатељу, шта је то упечатљива боја.

ТРГОВАЦ: Свакако. За боје треба имати смисла. Поготову у мојој струци. Хвала богу, имам изврстан осећај за боје. То сам најочигледније доказао у последњих двадесет седам година. Двадесет и седам година...

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Чудно. Ја бих се заклео да ви нисте одувек били трговац.

ТРГОВАЦ: Већ двадесет и седам година сам у струци.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Не пише сваком човеку на челу шта је по занимању. Не пише сваком. Ето, узмите мене. Могли бисте да

помислите да сам лекар, мада...

ТРГОВАЦ: Радите ли за социјално, господине докторе?

ПРОКЛЕТИ ТЕЛЕФОН (звони).

ТРГОВАЦ: Оппростите, телефон. (Подигне слушалицу, разговара, враћа се.) Где смо стали? Ах, да сећам се. Баш сам јуче чуо један добар лекарски виц. Надам се да се нећете увредити ако вам га испричам. Каже тако један човек свом лекару: „Господине професоре, да ли сте сигурни да имам упалу плућа? Једног мог познаника су лечили од упале плућа, а он је умро од тифуса.” Професор му одговори: „Господине, ако вас ја лечим од упале плућа, онда ћете и умрети од упале плућа!” Ха-ха-ха...

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Ха!

ТРГОВАЦ: Желите ли да вам још нешто покажем, господине професоре?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Имате ли платна? Сликарког?

ТРГОВАЦ: Побогу, одакле ми то?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Мислио сам тек онако, да можда имате платна за мене као сликара...

ТРГОВАЦ: Не. То не држимо...

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Станите! Останите у том положају! Не мичите се! Изванредно... Какав изванредан профил... То је заиста вредно уметникове четкице!

ТРГОВАЦ (не померивши се): Да, то су ми већ многи рекли. Изгледа да постоји нешто у мом профили.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Радо ћу вас портретисати.

ТРГОВАЦ: Нажалост, имам превише посла.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Требало би само неколико минута. Портрети су моја специјалност. Била би то дивна слика.

ТРГОВАЦ: Пуно вам хвала, али у мојој кући виси већ доста слика. Две су у салону, а једна у дечјој соби. Да, и ја јако волим сликарство.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Ох, то ми је драго.

ТРГОВАЦ: Мој синчић врло лепо црта. Тек му је осам година, али је учитељ дубоко уверен у његов таленат.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Навратићу ових дана да погледам његове радове.

ТРГОВАЦ: Зачудићете се. Учитељ тврди да такав таленат школа још није имала.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Ја сам и сам сликар.

ТРГОВАЦ: Мали је исто тако добар и у аритметици.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Ја сам чувени сликар Бар Хониг.

ТРГОВАЦ: Граматика му иде мало теже. Али питам ја вас: зар је граматика тако важна?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Јицак Бар Хониг, велики сликар! Ја сам светски познат Јицак Бар Хониг!

ТРГОВАЦ: Чак и учитељи понекад чине граматичке грешке... али... шта вам је? Да ли сте полудели? Пустите мој врат... У помоћ... убица.

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Бар Хониг! Велики сликар! Ја сам светски познат Бар Хониг! Ја! Јицак Бар Хониг!

ТРГОВАЦ: Чекајте мало... Да ли сте рекли Бар Хониг?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Да, ја сам тај!

ТРГОВАЦ: Немогуће!

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Кунем вам се!

ТРГОВАЦ: Ма не, то би било прелепо! Да ли је то могуће?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Саберите се, пријатељу. Пред вама је Јицак Бар Хониг лично.

ТРГОВАЦ: Да сам то знао... Не, заиста... Смем ли да вас пољубим?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: Смете.

ТРГОВАЦ: Готово да не верујем! И то у мојој радњи! Ви сте сигурно у роду са Гецлом Бар Хонигом из Черновица, четкарром?

ЧУВЕНИ СЛИКАР: То ми је неки сестрић. Зашто?

ТРГОВАЦ: Ја сам са Гецлом ишао у школу. Били смо најбољи другови. Какво изненађење! Опростите што сам се према вама понашао као према обичној муштерији. Бирајте шта год вам се свиђа... цела радња је ваша.. Двашо! Двашо! Знаш ли ко је ту? Гецлов сестрић.

ДВАША (прилази раширених руку.)

У хебрејском језику постоји реч за коју ни у једном другом језику не можете да нађете одговарајући појам. Она значи потпомагање (углавном незаслужено потпомагање) писмима, личним интервенцијама, телефонским позивима, разним везама и још неким сличним, типично јеврејским методима. Та лоша навика се данас толико проширила да се гости у многим ресторанима распитују: „Ко има везе с конобаром?” Као да шницлу не можете да добијете а без везе! То је, свакако, претерано. Добићете је. Можда са малим закашњењем, Можда тврду као ђон, али добићете је свакако.

ПАРАФРАЗА НА НАРОДНУ ТЕМУ

Истинита прича коју ћу вам сада испричати, чврст је доказ да у овом нашем пропалом свету још увек постоје част и поштење. Главна личност ове приче је нови досељеник из источне Европе чије је презиме Ватицки. Од детињства је настојао да се запосли у јавној установи, па се одмах по доласку пријавио за портира у телавивској Скупштини. Ватицки је рођени неспретњаковић са две леве ноге, који великим, округлим очима преплашено гледа у свет и ништа не схвата. Не зна ни речи хебрејски. Али ипак је знао да о његовом радном месту, за које се, осим њега, кандидовало још стотине других, одлучује извесни Шултхајс.

Ватицки је кренуо код свог ујака, староседеоца у Израелу, и замолио га за помоћ. Ујак је једном споменуо како повремено у кафани игра шах са Шултхајсом.

Ујак се сав узвртео од nelaгодности. Шултхајса је познавао само површно, али је ипак попустио пред сестрићевим молбама коме је требало помоћи и обећао му да ће првом приликом да поразговара са Шултхајсом.

Прва прилика указала се тек неколико месеци касније, после многих сестрићевих посета ујаку, чија сврха беше да га натерају да поразговара са Шултхајсом.

– Да, разговарао сам с њим – рече му ујак. – Успео сам да га наговорим да упише твоје име у свој тајни нотес а за сваки случај потражи и неке друге везе.

Ватицки захвално пољуби руку свом добротинитељу, пожури у Организацију за помоћ новим досељеницима којој припада, па

се баци на колена пред секретаром. Овај се раскрави и лично оде у Скупштину, која се налазила у близини, како би интервенисао код Шултхајса.

– Није ишло лако – обавестио га је после секретар. – Прво сам морао пола сата да чекам у предсобљу, а затим сам га читав сат убеђивао. Али успео сам. Црвеним мастилом је у свом тајном нотесу подвукао име Ватицки.

Досељеник није знао шта би од среће и захвалности. Отада је у секретаровој кући често обављао ситне послове, рибао степениште и изводио пса у шетњу. У међувремену се трудио да ухвати везу са још неким важним особама које би подржале његову молбу. Један члан Градског већа, до кога је успео да дође, издиктирао је у његовом присуству писмену препоруку обећавајући да ће је већ сутрадан послати. Ватицки се осећао као да је на седмом небу.

Неколико дана касније срео је земљака из старе домовине, који је успео да добије утицајан положај у културном животу града и који је хтео лично да се заузме код Шултхајса за свог срећног пријатеља; и он му је ускоро с пуно охрабрења причао о Шултхајсовој реакцији. Било је и неких других који су ургирали код Шултхајса, и сви су се одреда враћали са добрим вестима.

И, да видите, после пола године Шултхајс га лично позва у Скупштину.

– Честитам вам – рече. – Добили сте посао. А да ли знате зашто баш ви? Баш ви међу стотинама кандидата? Зато што једино за вас нико није ургирао.

Израелска биоскопска публика, очигледно из солидарности са нашим филмским звездама, стално касни. Представе које ти људи приређују уз шушкање кесица са бомбонама као неком музичком пратњом, понекад су много узбудљивије од филма.

СВЕ О ГЕРШОНУ МЕСИНГЕРУ

Имао сам удобно седиште у углу и могао сам несметано да уживам у титловима који су прекривали тело Софије Лорен. Одједном четири реда иза мене настаде неко живо комешање, потпомогнуто бучним преклапањем седишта и бројним „извините” и „хвала”. Окаснела четворка пробијала се у ред.

Таман су остварили своје право смештаја, кад један од њих примети дубоким осећајним гласом:

– Причајте ви шта хоћете, али нико није могао да очекује да ће Гершон Месингер да уради тако нешто.

– Слажем се – потврди женски глас. – Ја заиста нисам више дете, али не бих могла да поверујем да је Гершон Месингер за тако нешто способан.

– Зашто нам је то учинио? – запита трећи глас.

– И то управо нама?

Сад је и мене почело да занима то питање. Стварно, шта је био разлог да Гершон Месингер уради тако нешто? Грчетвито сам покушавао да усмерим пажњу на платно и потписе у доњем делу Софије Лорен, али узалуд. Отров који је Гершон Месингер убризгао у моју душу, почео је да делује.

Тада зачух и четврти глас:

– Да је то урадио неко други, било ко... још како-тако. Али да то уради Гершон Месингер...

Подесио сам своје електронске мождане ћелије на таласну дужину „Месингер” и склопио очи како бих себи могао тачно да представим Месингеров злочин. Стварао сам у глави најсмелије комбинације, али се показало да су све неодрживе. Стидео сам се самог себе.

Једно је било јасно: у средишту ситуације, ма колико је она била замршена, срж проблема, а можда и одлучујући вид чини питање, зашто се нико други него баш Гершон Месингер тако понашао да је то изазвало свеопште огорчење? Кад би се прво

разјаснило то питање, могле би да се размрсе и остале нити; зашто се, наиме, Гершон Месингер тог дана тако грозно понео управо према овим људима, зашто није смео да уради то што је урадио, и зашто то баш он није смео да уради, а не, рецимо, Штоклер или Феликс Силиг, или, што је још највероватније, Ели Биндер.

Био бих овој четворки захвалан и за најмањи податак који би ме навео на решење проблема. Али они су чували тајну за себе. Цео догађај био је обавијен мрклим мраком.

Нисам то више могао да подносим. И кад је неко од ове четворке изнова почело гласно да се чуди како то да је баш Гершон Месингер био у стању да уради тако нешто, нисам више издржао. Окренуо сам се и повикао:

– Што се мене тиче, могу потпуно да разумем Месингера!

Један из антимесингеровске дружине скочи и устреми се преко сва три реда ка мени, али у том тренутку салом одјекну:

– Гершон Месингер је у праву! – одјекивало је са свих страна. – Сто посто је у праву! Нисте ништа боље од њега ни заслужили! Оставите Гершона Месингера на миру! Умукните! Живео Гершон Месингер!

Све у свему, био је то још један похвалан доказ да су Израелци – ма колико се разилазили у свим могућим мишљењима и сукобима – у пресудним тренуцима сложни.

Наша млада држава већ може да се похвали једним светским рекордом: ми плаћамо највише порезе на свету. И код нас, природно, као и у другим земљама, има утајивача пореза или таквих који би то хтели да постану. То је, као што рекох, сасвим природно. Није природио кад неки патриота уредно и поштено пријави порез па га ипак порески органи сматрају варалицом.

ПОШТЕНО АЛИ СКРИВЕНО

Јосел је, као и обично, седео у кафани. Насупрот њему згурио се наш стари пријатељ Штоклер који има добро разрађену парфимерију и издалека видљив слом живаца.

– Сваке године исто – уздисао је. – У јулу постајем олупина.

Јосел са разумевањем климну главом.

– Знаш. Треба пријавити порез. Реците ми, Штоклер, да ли ви варате?

– На жалост, не варам. Признајем да сам у томе бедна кукавица. А најгоре је што ми то ништа не помаже. Уредно водим књиге, сваку ставку могу тачно да докажем... а сваке године ми враћају пријаве јер су наводно нетачне, непотпуне и „фризиране”. Не знам шта да радим.

Јосел је са неверицом климао главом а глас му је био пун прекора:

– Реците ми, Штоклеру, да ли сте ви мало дете? Или сте можда пали са Месеца? Ви покупите своје књиге, гурнете их под нос порезнику... и онда се још сасвим озбиљно надате да ће вам поверовати? Стварно вас жалим.

Штоклер тихо зајеца. После извесног времена његове сузе дирнуше Јосела.

– Штоклеру, имате ли у кући постељину? Добро. А сада слушајте...

Недуго затим Штоклер се једног кишног поподнева упутио у финансијску службу, крочио у собу пореског референта и сео снужден наспрам њега.

– Господине референте, – рече – морам нешто да вам признам. У протеклој години нисам водио књиге.

– Не одузимајте ми време глупим шалама – реско одговори референт. – Шта желите?

– Не шалим се. Говорим истину. Нисам водио књиге.

– Само тренутак. Нећете ваљда да ми кажете да нисте водили књиге?

– Да, баш то хоћу да вам кажем. У ствари, водио сам их али их више немам.

Референтовом стрпљењу дошао је крај. Његов до тада смирени бас напрасно пређе у фалсет:

– Шта то значи, имам их – немам их? Како то да их немате?

– Изгубио сам их.

– Изгубио? Одакле? Како? Када? Где?

– Ех, кад бих то знао. Једног дана више нигде нисам могао да их нађем. Нестале су. Можда су изгореле а да ја то уопште нисам приметио? Можда их је неко украо? У сваком случају, нестале су. Жао ми је, али то је тако. Можда бих овај пут изузетно могао да пријавим приход напамет, то би било најједноставније. Ионако је лоша година. Нисам тако рећи ништа зарадио... Чекајте мало...

Порески референт је неколико пута отворио и затворио уста. Из грла му се отело неразговорно крештање, које се тек после неколико покушаја претворило у разумљиве речи:

– Одлазите, господине Штоклеру. Још ћемо се чути...

Рано ујутро дошли су порески инспектори, показали налог за претрес стана, размилели се по собама и започели посао. Отприлике после једног сата зачуо се из спаваће собе промукли поклич.

– Ево их, ту су!

Један од инспектора, са танким наочарима без оквира, стајао је пред ормаром за веш и победнички дизао увис позамашне фасцикле.

Поступак се приводио крају. Порески тужилац закључио је своје излагање неуобичајено оштрим речима:

– Овде пред вама, часни суде, леже сакривени рачуни парфимерије Штоклер. Господин Штоклер се понадао да ћемо ми прихватити „напамет” дату пореску пријаву, а да пре тога не потражимо и не прегледамо књиге. Ту се преварио.

Часии суде, пореска управа захтева да се приход оптуженог процени на основу књига које смо пронашли. По њима и само по

њима установићемо тачан приход...

На оптуженичкој клупи Штоклер је блед и срећан непрестано мрмљао:

„Верују ми... Коначно ми верују...”

Пун захвалности, загрлио је на тераси кафане Јосела.

– Следећи пут завешћу у књиге само половину примања. Знаш и одлично место где ћу их сакрити. Под јастуцима...

ОД НОВОГ СТАРО

Наша туристичка пропаганда труди се да сазна како у Израелу сваки брежуљак, свака стена, свака стопа земље подсећа на нашу библијску прошлост. Стојимо на историјском тлу наших предака. На жалост, истовремено седимо на савременом алуминијумском намештају наших потомака.

Почело је са Касјом. Она је пријатељица моје жене и ловац на старине. Једног црног петка изашле су заједно, а кад су се вратиле, почело је.

Усред наше трпезарије је предиван модеран сто за ручавање, увезен из Данске, земље која производи најелегантнији намештај.

Моја најдража га шутну, што је код ње очигледан знак да јој се нешто гади.

– Ужасно. Такав неукус над неукусима. Не може ни да се упореди са старинским намештајем који је код културних људи сасвим обична ствар. Од данас купујемо само старински намештај.

– Али жено, шта те је спопало? – одвратих јој.

– Шта ти не ваља у нашем стану?

– Не ваља атмосфера – рече.

Следећег дана оде с Касјом и довуче ниску столицу, која је уместо седишта имала испреплетане танке конопце. Према Касјином тумачењу, то је „рустични оригинал” купљен врло повољно. Ипак сам хтео да сазнам чему служи.

– У декоративне сврхе – поучи ме моја супруга. – Од тога ћу да направим тоалетни сточић.

За повољну куповину био је заслужан Векслер. У нашој земљи раде укупно тројица школованих антиквара: Векслер, Јозеф Азизао и млади Бендори у Јафи, који је истовремено и стручни рестауратор, а то значи: он стручно претвара нови намештај у стари. Велико Тројство чврсто и неумољиво влада над двадесет осам донекле аутентичних комада који круже Израелом од руке до руке и од једног до другог антиквара. Израел није само млада него и врло сиромашна земља, а што се тиче старог стилског намештаја вероватно најсиромашнија на свету. Ни илегални досељенички бродови, нити којекакви летећи ћилими нису

овамо могли да унесу овеће предмете из доба Луја XIV, а камоли Луја XVI. Ако ту и тамо искрсне понеки комадић барока и остатак ампира, то сви професионалци сазнају у року од пет минута. Кад се само сетим славног фирентинског ормарића за шиће у Кирјат Биалику...

– Све моје пријатељице хтеле би да се домогну тог ормарића – шапутала ми је жена са жаром у очима – али власници траже хиљаду две стотине фунти. То је трговцима прескупо. Они чекају.

– А пријатељице?

– Оне не знају адресу.

У томе и јесте тајна антиквара: у адреси. Кад имаш адресу, имаш и антику. Без адресе нема ништа. Пунокрвни антиквар пре би умро на мукама него што би одао и делић адресе.

Тако се нпр. никада није сазнало име правог власника оног напуљског дединог стајаћег сата (1873) који истовремено показује и месечеве Мене. Додуше, последњих пола века, показује само помрачења месеца јер је у међувремену зарђао део зупчаника који више не може да се замени, тако да цела та дивота више ничему не служи, осим можда као тоалетни ормарић. Од тада, као и увек, пријатељице моје жене жуде управо за тим комадом. Касји је пак више стало до златног кавеза (1900). Ову сјајну пригодну куповину омогућио нам је тајним каналима Бендори, проверени рестауратор типа „од новог старо”. Он га је откупио од неког досељеника из Кеније, који га је, посредством Векслера, прво продао Азизау. Азизао је мојој жени прибавио и оригиналну виндзорску ногу од стола, огромну, широку, са коврџастим интарзијама; силна радост и – силна тежина.

– Шта ће ти тај невероватни резервни део? – упитао сам жену пошто смо испратили носаче.

Одговорила ми је неодређено. Рекла је како се нада да ће Азизао однекуд извући још неку сличну ногу од стола, па кад их будемо имали довољно, моћи ћемо да саставимо сто.

У сваком случају, наш стан сада одише атмосфером. Не можете да закорачите а да се при том не спотакнете о рококо или ренесансу. Гости одлазе од нас већ добро патинирани. С времена на време зазвони телефон, а кад се јавим, са друге

стране неко спусти слушалицу. Знам: то је Векслер. С времена на време најбоља супруга на свету бунца у сну. Нешто као „Кирјат Биалик” и „ормарић за шиће”.

Кап која је превршила меру, беше бидермајер секретер. У то доба сам већ постао алергичан на кораке на степеништу. Сваки пут када бих зачуо како се пењу, облио би ме зној. Овај пут су кораци били посебно тешки и с муком су се успињали. Ноћни ормарић који су преносили, био је тежак најмање тону. Као додатак стигао је и расклопиви пољски кревет фелдмаршала Хинденбурга (1917).

– Ја нисам фелдмаршал! – урлао сам. – А зашто си купила ноћни ормарић?

– Да га ставим поред свог кревета.

– Тако. А шта ће да стоји поред мог кревета?

Најбоља супруга на свету купује увек само по један комад. Једну столицу, један свећњак, један ноћни ормарић. Као да немамо два кревета, а сада још и Хинденбурга на расклапање.

– Добро, добро – тешила ме је. – Покушаћу да му нађем пар.

Ујутро сам се упутио Векслеру. Моја одлука је била чврста.

Векслер је управо био заузет неком врстом унутрашње декорације. Насумце је пребирао по старим предметима и разбацивао их на све стране. Тај неред је нешто као обележје способног антиквара: што је већи и непрегледнији, то се дуже мора тражити како би се нешто пронашло, па је тиме и радост налазача већа. Женског налазача, разуме се.

Рекао сам Векслеру да не обраћа пажњу на мене и стадох да разгледам радњу. На једном зиду била је окачена мапа Израела на којој беше забодено десетак разнобојних заставица. Заставице су имале натписе попут „ренесансна клупица”, „шпански гоблени” (1602) и – наравно, у близини Хаифе – „фирентински ормарић за шиће”. На северу Тел Авива била је забодена црна заставица: „тек увезено, бидермај секретер, пољски кревет”.

Крв ми се следила у жилама. Све је то било у нашем стану.

Представио сам се као Цви Вајсбергер. Векслер ме овлаш погледа, на брзину прелиста неки албум с фотографијама и упита ме, злурадо се смешећи:

– Како ваша виндзорска нога од стола, господине Кишон? Векслера не можете преварити. Векслер зна све... А како ваша госпођа супруга? – упита културно.

– Хвала, добро је, господине Векслеру – рекох.

– Али она никако не сме да сазна да сам био код вас. Да ли је очекујете?

Са телепринтера у углу стизало је обавештење:

„МАДАМ РЕКАМИЈЕ УШЛА ПРЕ ДЕСЕТ МИНУТА У АЗИЗАОВУ РАДЊУ СТОП ТРАГА ЗА БАРОКНОМ ХАРФОМ СТОП”

Векслер уништи траку и предвиде:

– Она ће, вероватно, сада да пође код Бендорија, јер овај има адресу барокне харфе. Преостаје нам, дакле, још око пола сата времена. Шта могу да вам понудим?

– Господине Векслеру – рекох – ја продајем.

– У праву сте. Нема смисла месецима седети на антиквитетима. Надам се да то још никоме нисте рекли?

– Не, само вама. Али молим вас, пошаљите купца у време кад моја жена није код куће.

– Шта, зар купца на адресу? Па то би било самоубиство! Одустали смо и од тога да им везујемо очи: ни то више није поуздано. Препустите ви то само мени.

Црвени телефон на Векслеровом столу огласио се чудним сигналом. Векслер подиже слушалицу, саслуша неколико секунди па је спусти. Затим стаде пред карту и премести заставицу с натписом „барокна харфа” на север Тел Авива. Мадам Рекамије је управо купила харфу...

Организација је савршено функционисала. Векслер је обавестио Бендорија о предстојећој ликвидацији адресе. Бендори је сместа проследио вест Азизау а овај се одмах бацио у лов на нове муштерије под привидном адресом малоумне жене неког америчког милионера.

Тачно у подне упутила се најбоља супруга на свету у своју дневну инспекцију, а тачно у дванаест и тридесет појавила су се тројица глувонемих носача који уговореним знаком доказаше да да их шаље Векслер и почеше да пребацују наш намештај у Јафу, Бендорију. Тачно у 13 часова био сам у скоро празном стану. Легао сам на преостали кауч (1962) и запевашио неку

веселу песмицу. Отприлике пола сата касније поново сам зачуо оне злослутне тешке кораке на степеништу. Пожурио сам ка вратима. Побогу, све је опет било ту: столица од ужади, виндзорска нога од стола, Хинденбург и харфа.

– Драги! – кликтала је иза целе те гомиле моја супруга. – Имала сам изванредну срећу! Замисли само шта сам пронашла: други секретер и... и... – Плач. Угледала је празан стан.

– Змије! – јецала је. – Ви, лицемерне варалице! Азизао ми је рекао да се ради о адреси неке милионерке из Јужне Америке... А ја... И сад... Сва моја уштеђевина отишла је до ђавола... О, ви пропалице...

Заиста нешто несвакидашње: знао сам да исти антички намештај кружи међу истим купцима, али да ће моја властита жена да купи намештај свог супруга... Загрлио сам је и тешио, а она је непрестано јецала.

– Смири се, драга. Из ових стопа идемо у Кирјат Биалик да купимо фирентински ормарић за шиће...

Није важно како смо успели да пронађемо адресу. Биће то још годинама предмет жучних расправа у круговима антиквара. Касја нам је испричала како Векслер сумњичи моју жену да се преко ноћи сакрила код њега у једном амбир ормару, одакле је прислушкивала разговор који је о ормарићу за шиће водио са неким пословним сарадником.

Тај дивни комад оживљава атмосферу у нашем дому засад тек у нижој улози, као ноћни ормарић. А ми се данас убрајамо у водеће стручњаке за антику у нашој земљи. Сви су радари и телепринтери подешени на нашу адресу. Баш је јуче Азизао пао пред мене на колена и преклињао ме да му продам било шта како би и даље могао да се бави трговином. Избацио сам га. Ормарић за шиће остаје код нас. То ремек-дело фирентинске столарске уметности донело нам је прво место међу антикарским моћницима. Сада је девет од укупно двадесет осам комада у земљи, у нашем власништву. Ништа нисмо хтели да продамо и то је парализовало тржиште. Векслер и Азизас су пред банкротством. Једино нам још помало конкурише млади Бендори, проверени рестауратор и уметник за претварање новог у старо.

„Моји најбољи пријатељи су Јевреји”, говоре обично антисемити, а тиме желе да кажу како све остале Јевреје не трпе. Код нас, с обзиром на наш очигледан семитски карактер, све је помало другчије: наши пријатељи су наши најбољи непријатељи.

ПРИЈАТЕЉ БЕЗ ПРЕМЦА

Сматрају ме закопчаним, скоро мрзовољним човеком. Али то није тачно. То што изгледам мрзовољно, у ствари је моја озбиљност. Не брбљам глупости, моји су погледи разложни и умерени, не кревелјим се унаоколо – укратко, ја сам одрастао човек и не волим испаде.

Па ипак: тог дана ми се чинило да је цео свет мој. Не знам зашто. Можда сам, забуном, добро спавао или је било мање влаге у ваздуху, можда ми се одједном крвни притисак нормализовао – у сваком случају, већ изјутра сам се осећао изванредно. Сијало је сунце, цветало дрвеће, птице нису цвркутале, владао је пријатан мир и ја сам био задовољан собом и животом.

А онда је назвао Шломо, мој најбољи пријатељ. Подигао сам слушалицу и рекао:

– Хало?

– Ефраиме – одговори Шломо. – Шта је то са тобом?

– Са мном? Ништа. Шта би било са мном?

– Ефраиме – понови Шломо. – Познајем ја тебе. Знам те к’о стару пару. Довољно ми је да чујем твој глас на телефону па да одмах знам како са тобом нешто није у реду. О чему је реч?

– Све је у најбољем реду.

– Ефраиме!

– Не знам о чему говориш. Шта хоћеш?

– Глас ти одзвања као да си страшно нервозан.

– Нисам нервозан. Али ако ме будеш стално запиткивао зашто сам нервозан, онда ћу то и да постанем!

– Мислим да би било добро када би с неким поразговарао о ономе што те мучи.

– Али, дођавола, ништа ме не мучи.

– Добро је што не можеш да чујеш свој глас. Потпуно је хистеричан. Надам се да није ништа озбиљно.

- Молим те, хајде да причамо о нечем другом.
- И ти мислиш да је проблем тиме решен?
- Мислим.
- Добро. Шта радиш вечерас? Скокни до нас.
- Врло радо, Шломо.
- Слушај, Ефраиме. – По гласу мог пријатеља осетио сам да је повређен. – Можемо сада у бескрај са тим баналностима: „Сврати мало до нас – врло радо – шта ти је – није ми ништа.” Могли бисмо тако сатима. Увек сам мислио да нама то није потребно. А сада, реци већ једном шта ти иде на живце?
- Ако ме још једном упиташ коме идем на живце, спустићу слушалицу.
- Знаш ли шта си сад рекао? Нисам те питао коме *ти* идеш на живце. Питао сам те шта је *теби*...
- Па то сам и мислио.
- Мислио си, али ниси рекао. Више не знаш ни шта говориш. Потпуно си смушен.
- Ту је Шломо донекле био у праву: он је говорио „мирно, спокојно, сабрано”, а ја сам замуцкивао као неко преплашено дете.
- Није све тако црно – настави Шломо. – Веруј ми, докле год си здрав и можеш да дишеш, дотле нема разлога за очај. Шта те брига! Једном је боље, други пут горе, такав је живот. Познајем те ја. Повратићеш се ти. Горе главу, стари мој! *Keep smiling!*^[4]
- Али, кунем ти се...
- Ефраиме!
- Осим питања „Шта је с тобом?” – ништа друго не може толико да ме разбесни као кад ми неко изговори име дубоким гласом са призвуком саосећања. То ме истовремено разљути и умртви.
- Ћутао сам.
- Пре свега – опет проговори Шломо, – мораш да будеш искрен према самом себи. Мораш себи да кажеш: то и то се догодило, то и то је могло да се догоди, то и то морам да урадим.
- То и то и то – чуо сам самог себе како мрмљам. Поглед ми се зауставио на огледалу. У мене је буљило неко пепељастосиво изборано лице. И онда изнова Шломов глас:
- Да ли си био код лекара?

– Како? Ког лекара?

– Молим те, Ефраиме, сабери се. Тешко ми је као пријатељу да слушам како патиш.

– Зар ти нисам рекао да је са мном све у реду. Или се можда варам?

Шломо није одговорио. Можда је задржавао сузе? Добри смо пријатељи. Напослетку изустити:

– Ефраиме, шта је с тобом?

Сада сам ја ћутао.

– Ефраиме, за име бога, не пренагљуј. Још си млад, барем духом. Одбаци мрачне мисли, не питај много зашто, због чега, за кога. Живот је леп. Не пропуштај ништа, Ефраиме...

Устао сам и почео да размишљам да ли да се обесим. Уместо тога одлучио сам да одем у биоскоп. Још на вратима чинило ми се да чујем Шломов глас:

– Ефраиме! Зашто не одговараш? Е-ф-р-а-им-е!...

Овај разговор водили смо пре отприлике недељу дана. Јуче је zazвонио телефон. Подигао сам слушалицу и рекао:

– Хало.

– Ефраиме – рече Шломо, – глас ти некако чудно звучи.

– Није ни чудо – одговорио сам. – Изгорела нам је кућа.

– Шта?

– Осим тога у улици Дизенгоф прегазио ме је трицикл.

– Стварно?

– Стварно. А жена ми је побегла са неким пеливаном из јапанског циркуса.

– Не брини – рече Шломо. – Све ће то проћи. Хоћеш ли вечерас да скокнеш мало до нас? До виђења!

У светској политици, што се префињености тиче, још увек нисмо сустигли остале народе. Зато смо успели да сустигнемо човека који је имао задатак да уништи наш народ и извели га пред суд. Цели случај деловао је помало надреалистички. У судници смо могли поново пластично да пратимо ток мисли једног нимало имагинарног пацова.

2x2 = ШУЛЦЕ

АВАНГАРДНИ ФРАГМЕНТ

(Дешава се у некој имагинарној судници)

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Колико је, по вашем мишљењу, два пута два?

АДОЛФ: Господине јавни тужиоче, ја нисам математичар.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Али ја бих ипак хтео да знам колико је по вашем мишљењу два пута два.

АДОЛФ: Никада се нисам бавио тим стварима. Кад сам се суочио са таквим проблемима, проследио сам то даље надлежном одељењу. О таквим случајевима је одлучивао Шулце.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Ви, дакле, не знате колико је два пута два?

АДОЛФ: Господине јавни тужиоче, о томе не могу да вам дам податке.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Шта ако вам у лице кажем да ви то знате?

АДОЛФ: За бројке је био надлежан Шулце.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Зар сте сваки пут када бисте хтели да знате колико је два пута два, звали Шулца?

АДОЛФ: Не увек. Понекад су нека питања могла да се реше и телефоном. Хтео бих овом приликом да приметим да је Шулце крајем 1943. године премештен у Салцкамергут и да сам га тек тамо срео заједно са Леманом.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Да ли је и Леман знао колико је два пута два?

АДОЛФ: То не знам. Нисам га никада питао. Мој претпостављени је био, као што сам већ споменуо, Шулце.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Да ли је Шулце знао тачан одговор на питање колико је два пута два?

АДОЛФ: То не могу да кажем. Нисам био у могућности да проникнем у његове мисли.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Али сте били уверени да он зна одговор?

АДОЛФ: Никада нисам стварао суд о својим претпостављенима.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Како онда да је Шулце био надлежан за те ствари? Могоа је бити надлежан једино ако је знао колико је два пута два. Како знате да он то није знао? Или да је знао?

АДОЛФ: Нисам био сигуран. Ако се добро сећам, чак сам и сумњао у то. Нисам математичар.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Онда ми објасните како то да се у документу 6013, писаном вашом руком, налази напомена „ $2 \times 2 = 4$ ”?

АДОЛФ: То је немогуће.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Ево (пружа му документ). Да ли сте то ви написали?

АДОЛФ (пошто је помно проучио документ): Јесам.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: То је, дакле, ваш рукопис.

АДОЛФ: Није.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Није? Како то?

АДОЛФ: У време назначено у документу нисам био у Берлину.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Али документ је издат у Минхену.

АДОЛФ: Нисам био ни у Минхену. Управо тада сам имао посла у Дахауу.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Шта сте радили у Дахауу?

АДОЛФ: Сад сам се сетио да сам био у Линцу.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Како је онда ваш рукопис доспео на документ?

АДОЛФ: Касније. Хтео бих да укажем на то да цифре на овом документу нису јасне. Нарочито је нечитак број 4 и лако може да се замени бројем 7.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Тада би, дакле, два пута два било седам?

АДОЛФ: То нисам рекао. Ја нисам математичар. Моја примедба се односи искључиво на облик броја 4 који ме у документу 6013 подсећа на број 7.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Хоћете ли сада да кажете где сте се у то доба налазили?

АДОЛФ: У Дахауу.

ПРЕДСЕДНИК СУДА: Оптужени, ви треба да одговорите на питање колико је два пута два.

АДОЛФ: Није седам. Никада нисам рекао да је седам. Рекао сам само да ме број 4 у неким документима подсећа на број 7.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Сада не говоримо о „неким документима”. Говоримо о документу 6013.

АДОЛФ: За тај документ нисам одговоран, јер сам у време када је издат био у Линцу.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Дакле ипак у Линцу, а не у Дахауу.

АДОЛФ: Колико ме сећање служи.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Ја ни најмање не сумњам да сасвим тачно знате колико је два пута два.

АДОЛФ: Морам да поновим да нисам математичар.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Подигните два прста десне руке.

АДОЛФ (подиже): Заклињем се пред Богом.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Нисам тражио да се заклињете већ да подигнете два прста.

АДОЛФ: Могу ли да изјавим још нешто с тим у вези?

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Можете.

АДОЛФ: Леман је 1943. године премештен у Чешко-Моравски протекторат, па је немогуће да га је Шулце те године срео у Салцкамергуту.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Не разумем какве то везе има с вама?

АДОЛФ: Господине јавни тужиоче, ако се заклињем, онда се заклињем да бих говорио истину. Леман није имао никакве везе са оним што је радио Шулце.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Добро. Он није имао никакве везе са вама. Али није о томе реч, већ колико је Леман подигао прстију.

АДОЛФ: Колико се сећам Леман није никада подизао било какве прсте.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Нисам ни мислио на Лемана него на вас. Колико прстију сте сада подигли?

АДОЛФ: Ја мислим два. За сваки случај, хтео бих по сваку цену да се оградим од било какве одговорности за сваку нетачност у тој области. Ја нисам математичар.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Оставите то. Подигните сада још два прста леве руке.

АДОЛФ (подиже два прста леве руке).

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Колико прстију сада видите?

АДОЛФ: Десет.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Мислим, колико подигнутих?

АДОЛФ: Али ја видим и остале.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Нас овде занимају само подигнути прсти.

АДОЛФ: Мени припадају и прсти које нисам подигао. Они представљају 60 посто укупног броја прстију, дакле више од 50 посто у поређењу са подигнутим прстима.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Од вас желим да чујем само колико сте укупно прстију подигли два пута по два.

АДОЛФ: Сада?

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Сада. Бројите.

АДОЛФ (узалудно покушава): Не могу.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Зашто не можете?

АДОЛФ: Навикао сам да бројим на тај начин да прстом прелазим преко предмета које бројим. У овом случају је прст којим бројим идентичан с прстом који треба избројати, а то ме збуњује. Осим тога, то може довести до нетачности, а како сам под заклетвом морам да будем врло прецизан. Могу ли још нешто да изјавим?

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Можете.

АДОЛФ: Не бих хтео да се стекне утисак како ја потпуно одбацујем начин рачунања по којем је под одређеним околностима резултат четири или неки сличан. Без обзира на то, желим да се констатује како се ја никада нисам бавио пословима из те области, јер би то значило прекорачење овлашћења које ми је било поверено и тачно назначено. Зато предлажем да се испита сведок Шулце који је у то доба био гаулајтер у Вуперталу.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Ако сам добро разумео, ви се *de facto* слажете са Шулцом да је два пута два четири?

АДОЛФ: Ја сам већ једном рекао да о томе не могу ништа да изјавим док сам под заклетвом. Али ја, разумљиво, на себе

преузимам све последице које проистичу из моје изјаве, како не бих оставио утисак да желим да избегнем одговорност.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Лепо. Колико је два пута два?

АДОЛФ: Ако се не варам, то сам већ изјавио.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Хтео бих да чујем још једном.

АДОЛФ: То сам већ изјавио, ако се не варам.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Поновите своју изјаву.

АДОЛФ: Молим лепо. По знању и савести могу да изјавим само то да резултат математичког задатка који се овде поставља, приближно одговара ономе што сте ви, господине јавни тужиоче, изнели пре неколико тренутака.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Дакле, четири.

АДОЛФ: Колико ја могу да разумем.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Четири.

АДОЛФ: По општем уверењу.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Два пута два је четири – да или не?

АДОЛФ: Оно прво.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ: Хвала. То је све што сам хтео да знам.

Израел има тако повољан географски положај да се влага са мора добро уклапа са жарком пустињском жегом. Та два чиниоца сусрећу се сваког четвртка пред ауторовом кућом.

ОМОРИНА

– Жено, – рекох – пре десет минута ми је испала хемијска оловка.

Најбоља супруга на свету лежала је на каучу и чкиљила испод обрва изнад којих беше наслагано брдо ледених коцки.

– Подигни је – промрмљала је. – Ту хемијску оловку.

– Не могу. Претопло је.

Не знам на ком је степену географске ширине наш стан, али не може да буде далеко од екватора. У спаваћој соби измерили смо 42 степена, а на северном зиду наше сеновите кухиње 48 степени. У поноћ.

Већ од раног јутра лежим потрбушке, раскречених удова као животиња која скапава. Једино што животиња која скапава нема испред себе папир на коме мора нешто да напише и то потпише својим именом. Ја, на жалост, морам. Али како? Да бих подигао хемијску оловку, треба да се сагнем под углом од 45 степени, а тада би ми са потиљка спала кесица са ледом и то би био крај.

Опрезно сам померио леву ногу, млитаво покушавајући да ножним прстима дохватим оловку, али узалуд.

Обузимао ме је очај. Већ пети дан зурим у бели папир пред собом и до сада сам успео да срочим једну једину реченицу: „Господе, та оморина!”

Стварно, такве оморине још није било. Никада. Једног дана, 1936. године било је скоро исто тако вруће као данас, али није било тако спарно. С друге стране пак, 1947. године забележена је скоро иста влажност ваздуха, али је зато било много мање вруће. Само је једном, 1955. године, било тако вруће и спарно: али у Африци.

Африка. Каква необична реч. Покушао сам да је уобличим језиком, али труд је био узалудан. Аф-ри-ка. Чему све то? А-ф-р-и-к-а.

– Жено, шта је то Африка?

– Африка – прошапутала је. – Африка...

Да, рекла је „Африка”, сасвим разговетно. Можда се тако и каже: Африка. Зашто да не? Мени је свеједно. Баш ми је свеједно, већ данима. Од самог почетка овог незапамћеног таласа врућине седим или лежим, тачније: остајем да седим или лежим тамо где се спустим, и немам других жеља осим да се не мичем. Претераћу ако кажем да сам за све то време више од три пута трепнуо. У мојој глави кретало се апсолутно ништа, под условом да апсолутно ништа уопште може да се креће. Што се мене тиче, је нисам у стању. Али хтео сам нешто да кажем. Тачно: та оморина. Господе, та оморина...

Зазвони телефон. Право чудо да та справа још увек ради. С муком пружам руку и хватам слушалицу.

– Хало, – чујем промукли глас који препознајем као глас нашег комшије Феликса Зилига. – Ја сам у улици Дизенгоф. Неиздржљиво је. Могу ли да разговарам са својом женом?

– Свакако. Међутим, морао би прво да окренеш свој број.

– Уопште нисам мислио на то. Хвала...

Зачуо сам само тупи пад тела, затим се све утишало. Утолико боље. Овако дугачак разговор ме је изморио.

Покретом руке обавестих жену да је Феликс Зилиг по свему судећи мртав.

– Обавестити Ерну – једва је прошапутала.

Лети се више служимо кратким реченицама.

Читамо кримиће. При том се барем повремено најезимо.

Шта смо оно хтели? Ах, да. Хтели смо да обавестимо удовицу Зилиг да јој је муж погинуо бранећи улицу Дизенгоф од оморине.

Од удовице Зилиг деле нас два зида. Како доћи до ње?

Уз натчовечански напор устајем и одвлачим своје измучено тело до врата стана. Излазим. Врата се за мном залупе.

Потпуно исцрпљен наслањам се на ограду степеништа и исплаженог језика покушавам да ухватим мало ваздуха, ако тако нешто постоји. Али не постоји.

Постоји само оморина. И то каква оморина, благи Боже. Од ње вам се сасуши мозак, ако га имате. Али немате га. Не знате чак ни зашто стојите наслоњени на ограду степеништа.

Стварно: шта ја ту тражим? Зашто сам изашао из стана? Хоћу назад у свој стан.

Не могу. Врата су затворена. Шта сада? Човек стоји пред властитим станом у коме је његова властита жена и не може да уђе. Шта да се ради?

Вруће је. Све више је вруће.

Сићи ћу низ степениште и замолићу неког да обавести моју жену да сачека пред вратима. Могао бих да јој пошаљем телеграм. Да, то је решење: телеграм.

Али како стићи до поште? Наравио, у близини нема никога кога бих могао да запитам.

Наилази аутобус. Улазим. Оморина за мном.

– Шта? – пита ме возач а очи му грозничаво севају.

У џепу пиџаме налазим једну фунту и без речи му је ћушнем у руку. Затим се окренем сапутнику поред себе:

– Извините, куда иде овај аутобус?

Човек се полако окрену према мени. Никада нећу заборавити израз његовог лица.

– Куда вози? Шта?

– Аутобус.

– Који аутобус?

Сапутник отетура до врата и изађе у сенку, То је било врло разуммо. И ја изађох.

– Хеј, ви! – зачух иза себе глас возача. – Дугујем вам остатак од оних ваших десет фунти.

Нисам се ни осврнуо. Одвратна цепидлака.

На углу улице обузела ме је неодољива жеља за сладоледом, великом порцијом мешаног – ванила, чоколада, јагода, Целу бих ту порцију одједном истресао за врат, под кошуљу.

Тачно. Врата стана су се залупила.

Негде издалека севну ми чудовишна помисао: могао бих да зазвоним на врата. Најбоља супруга на свету би помислила да неко жели да уђе и отворила би. Како ми то раније није пало на памет?

Наравно, зато што сам пошао у пошту.

– Да ли сте, можда, негде у близини видели пошту? – питам полицајца који се сакрио под платнену надстрешницу испред радње са кухињском опремом и пећима за ложење.

Полицајац ишчепрка неку књижицу из знојем натопљеног џепа на блузи, па ме после другог прелиставања посаветова:

– Прелажење преко улице дозвољено је само по зебри. Пођите кући.

Закрвављене очи горе му попут угарака, а глас му звучи некако чудно пригушено, као да кркља. У последње време увек изнова констатујем како и ја понекад испуштам такве гроктаје, посебно кад сам код куће, а нарочито када нисам код куће. Можда је узрок оморина?

Ништа не значи што сада морам кући. Наређење полицајца. Не смемо да пружамо отпор државном органу. Нарочито не на тој оморини. А она је све јача. Брзо кући.

Где оно станујем? Где? То је сада главно питање које треба решити.

Решићемо некако и то. Само без панике. Нипошто не смем да се успаничим. Мирно. Почиње да делује мисаони процес и одједном је све чудесно јасно.

Станујем у троспратници а прозори се отварају ка споља. Вероватно је негде у близини. Оне куће које су све налик једна другој. Улаз, степениште, телевизијска антена на крову. Посебни знаци: власник овог пасоша је приликом задњег таласа врућине задобио опекотине трећег степена после другог спрата. Где станујем? Где?

Треба мирно размислити. Само мирноћа може да помогне. Она од сунца ужарена телефонска говорница на углу. Сасвим једноставно. Довољно је да се мало приберем. Погледати у телефонски именик. Надајмо се да ону страницу на којој је моје име сунце још није спалило.

Које име? Како се зovem? Пре неколико тренутака сам знао. На врх ми језика али сам заборавио. Знам само да почиње са словом С. С као сунце.

Све је топлије. Све теже држим своје тело усправно, у вертикали која је прописана човеку. Први пут у животу видим пластично пред собом *шарав*, неупоредиви домаћи производ оморине: гримизну творевину сачињену од малих и великих кругова који се окрећу у истом и супротном смеру, понекад између тога у дијагонали, цикцак линији, и један дупли виски с

ледом. Из правца улице Дизенгоф приближава се нека сподоба у којој с тешком муком препознајем људско биће, а још теже Феликса Зилига. Он је, дакле, још жив. Приближава ми се пузећи четвороношке, а за собом као траг оставља поточић зноја. Ево га, прилази. Зури у мене избуљених очију, искежених зуба. Режи.

– Гррр...

– Гррр – зарежим заузврат и спуштам се четвороношке до њега. Треба само да се очешемо један о другог, како бисмо рокћући склопили споразум о заједничком напредовању према мочварама.

– Носорог! Риноцерус! – одјекује за нама кроз затворене прозорске капке. Па шта? Свако је свој сопствени Јонеско. Ко те пита... Кррр... Кррр... Гррр... Вруће је... Све је топлије... Још никад није било тако вруће...

Технички напредак, а поготову све веће могућности комуникације премостили су и у Израелу ограде међу људима – нарочито увече док још нису навучене завесе.

КАКО СТЕЋИ ПРИЈАТЕЉЕ

Једно вече огласило се звоно на нашим вратима. Најбоља супруга на свету скочи и пожури преко целе собе према мени, па рече:

– Хајде, отвори.

Пред вратима су стајали Гросманови. Дов и Луси Гросман, симпатичан брачни пар средњих година у папучама. Како се још никада нисмо непосредно срели, представише се уз извињење што сметају у ово касно доба.

– Па, комшије смо – рекоше. – Можемо ли на тренутак да уђемо?

– Само изволите.

Гросманови се са запањујућом сигурношћу упутише право у салон, обиђоше клавир и застадоше пред колицима за служење чаја.

– Видиш? – Луси ће победоносно мужу. – То није никаква шиваћа машина.

– Добро, у реду! – Дов љутито поцрвене. – Победила си. Али прекјуче сам ја био у праву. Они немају *Енциклопедију Британику*.

– О *Британици* уопште није било говора – исправи га Луси. – Ја сам само рекла да они у кући имају енциклопедију и да су уопште поприлични снобови.

– Штета што твоје цењене изјаве нисмо снимили на траку.

– Да, стварно је штета.

Приметио сам да мало недостаје да се тај разговор претвори у чарку. Зато сам предложио да лепо седнемо и разговарамо као одрасли људи.

Гросманови климнуше – свако за себе – потврдно главом. Дов одложи мантил и обоје седоше. Пицама коју је Дов носио имала је плаве и сиве пруге.

– Станујемо у кући преко пута – започе Дов и показа према кући. – На петом спрату. Прошле године смо у Хонгконгу купили одличан двоглед.

Сложио сам се да су јапански производи заиста вредни.

– Увећање је максимално, један према двадесет – похвали се Луси чупкајући по виклерима за косу. – Тим двогледом можемо да видимо сваку ситницу у вашој кући. А Доби, који је понекад тврдоглав као магарац, јуче је тврдио да је тамни предмет иза вашег клавира шиваћа машина. И нисте могли да га разуверите, мада се јасно видело да на њему стоји ваза. Па одакле, молим вас, ваза на шиваћој машини? Баш тако. Али Доби то никако није хтео да призна. И данас смо се цео дан свађали око тога. На крају рекох Добију: „Знаш шта? Отићи ћемо до њих и проверићемо ко је у праву”. И тако, ево нас овде.

– Добро сте урадили – похвалио сам их. – Иначе свађи никад краја. Има ли још нечег спорног?

– Па, ево, завесе – уздахну Дов.

– Шта није у реду са завесама и зашто уздишете? – упитао сам.

– Кад у спаваћој соби навучете завесе, не видимо ништа осим ногу.

– То стварно није у реду.

– Не бих хтео да помислите како се ја жалим – убаци Дов – Уопште се не обазирите на нас. Ви сте у својој кући.

Атмосфера је очигледно постајала срдачнија. Моја жена је изнела чај и слано пециво.

Дов пређе прстима по доњој страни наслона за руке.

– Силно ме занима...

– Да? А шта то?

– Да ли је ту још увек залепљена она гума за жвакање. Била је црвена, ако се не варам.

– Глупост – исправи га Луси. Била је жута.

– Није него црвена.

Непријатељство је изнова плануло. Зар двоје цивилизованих људи не могу међусобно да разговарају ни пишљивих пет минута а да се не свађају? Као да су те ситнице важне! Случајно је гума за жвакање зелена. Поуздано знам.

– Овде ју је залепио гост који је прошле недеље био код вас на вечери – објасни Дов. – Неки високи, добро одевени мушкарац. Док је ваша супруга била у кухињи, извадио је гуму из уста,

осврнуо се око себе да га неко не види и затим... као што већ рекох...

– Па то је предивно – кикотала се моја жена. – Шта ви све не видите!

– Пошто немамо телевизор, морамо да потражимо неку другу забаву. Надамо се да немате ништа против.

– Ни говора.

– Али морали бисте боље да припазите на оног чистача прозора који вам долази сваке недеље. На оног у сивом радном оделу. Он увек после оде у купатило и употребљава ваш дезодоранс.

– Ма немојте? Ви можете да гледате и у наше купатило?

– Не баш. У најбољем случају видимо ко је под тушем.

Следеће упозорење односило се на девојку која чува нашег сина.

– Чим ваш мали заспи, – објашњавала је Луси – она се завуче у вашу спаваћу собу. Са својим љубавником, наравно. Носи наочаре без оквира.

– А како видите спаваћу собу?

– Није лоше. Само, рекла сам вам већ, сметају завесе. Сем тога, не свиђа ми се онај цветни дезен.

– Одговара ли вам барем осветљење?

– Да будем искрен: не одговара. Понекад се само назиру сенке. Тако нешто не можете да фотографишете.

– Осветљење у нашој спаваћој соби – извињавао сам се – подешено је углавном за читање. Моја жена и ја врло много читамо у кревету.

– Знам, знам. Али понекад то човека, верујте ми, може да наљути.

– Дов! – добаци му Луси прекорно. – Ти одмах мораш да нападаш људе!

Као за утеху објави нам шта она најрадије гледа: кад моја жена пре спавања пође у дечју собу и пољуби наше најмлађе дете у гузу.

– То је тако лепа и весела сцена! – Глас јој је био пун одушевљења. – Прошле недеље посетио нас је брачни пар из Канаде, обоје архитекте за унутрашње уређење. Обоје су,

независно једно од другог, изјавили да још никада нису видели нешто тако дирљиво. Обећали су да ће нам послати прави телескоп, један према четрдесет, најновији модел. Уосталом, Дов се већ бавио мишљу да у вашу спаваћу собу монтира један од оних јапанских микрофона који наводно имају домет и до два километра. Ја бих радије сачекала док не будемо у стању да себи приуштимо нешто стварно првокласно, америчко.

– У праву сте. На тим стварима не треба штедети.

Дов устаде и стресе са пиџаме мрвице сендвича којима их је моја жена у међувремену послужила.

– Стварно нас радује што смо се коначно и лично упознали – рече срдечно, па ме, као у шали, муну под ребра и шапну: – Пазите на тежину, момче! Ваш стомак се види чак у комшилуку.

– Хвала вам на упозорењу – рекох помало постиђено.

– Нема на чему. Ако комшији можемо да помогнемо, онда то треба и урадити, зар не?

– Наравно!

– А зар не мислите да је онај цветни дезен на вашим завесама...

– Потпуно сте у праву.

Позвали смо Гросманове да нам што пре опет дођу. Мало касније угледали смо како се на петом спрату суседне куће упалило светло. На прозору се оцртавала Добијева витка прилика. Кад је узео двоглед из Хонгконга, махнули смо му. Он нам узврати.

Без сумње: стекли смо нове пријатеље.

Јеврејски родитељи су спремни да жртвују све за бољи живот своје деце. Просечно јеврејско дете мора, хтело не хтело, у свему да надмаши своје родитеље. Оно им је остављено на милост и немилост. Једини му је излаз да што пре одрасте.

ЧУДО ОД ДЕТЕТА

Волим да седим на клупи у парку, али само зими. Пошто за време хладних зимских месеци само лудаци седе напољу, могу тада на миру да решавам укрштене речи и ребусе а да ме нико не омета. Може се десити да добијем неку вредну књигу као награду. Тако сам и јуче седео на својој клупи коју је обасјавало децембарско сунце, и са задовољством установио да ми не прети никакав разговор.

Управо кад сам хтео да упишем 7 усправно, приближила ми се здесна водоравно нека бедна безбојна сподоба мушког пола, застала и упитала:

– Да ли је слободно?

Моје „да” било је кратко и све пре него гостољубиво, али то није спречило уљеза да седне на други крај клупе. Демонстративно сам се задубио у своје усправне и водоравне проблеме и, набирући обрве, покушавао да наговорим да не желим да ме ико омета у мом одговорном послу, да ме пита да ли често долазим у овај парк, да ли сам ожењен, колико месечно зарађујем и шта мислим о садашњој влади.

Изгледа да је човек крај мене наслутио моје изолационистичке тенденције. Прескочио је све уводне фразе и одмах прешао на ствар. Очигледно рутинским покретом руке гурнуо ми је под нос пола туцета фотографија величине разгледнице, сликом неког дечака.

– Ејтан прекосутра навршава шест година – гласио је пропратни текст.

Са дужном пажњом прелетео сам преко тих шест слика, благо се насмешио над оном на којој је Ејтан исплазио језик и власнику вратио покретну изложбу. Потом сам се одмах задубио у укрштене речи. Али осећао сам свим својим чулима да не могу да избегнем судбину.

– Не обраћајте пажњу – рече човек и зовну дечака који је трчкарао у непосредној близини. – Ејтане, дођи брзо овамо. Нешто си потребан господину.

Ејтан се преко воље довукао и мрзовољно застао пред клупом, држећи руке у џеповима панталона. Отац га погледа са благим прекором.

– Дакле? Шта би требало да се каже кад се упознајеш са непознатим господином?

Ејтан одговори не удостојившм ме погледа:

– Гладан сам.

– Мали не лаже – објасни ми отац. – Кад Ејтан каже да је гладан, онда је заиста тако. Можете за то да ставите руку у ватру.

Одлучно сам одбио предлог и запитао поносног родитеља зашто ми је показивао фотографије, кад је присутан оригинал од крви и меса.

– На фотографијама је сличнији себи – гласио је очински одговор. – Ејтан је у последње време нешто ослабио.

Прогунђао сам нешто неразумљиво и спремао се да напустим клупу, а за сваки случај и парк. Мој сусед спречио је ту намеру у самом зачетку:

– Мали има фантастичан дар за математику – шапнуо ми је крајичком усана које је прекрио дланом како га дете не би чуло и уобразило се. – Тек неколико месеци иде у школу, а учитељ га већ сада сматра чудом од детета... Ејтане, реци господину један број.

– Хиљаду тридесет и два – рече Ејтан.

– Неки други број. Већи.

– Шест хиљада пет стотина двадесет седам.

– Молим вас! Да ли сте већ доживели тако нешто? За трен ока! А при том му је тек седам година! Али то није ништа. Ејтане, реци господину да замисли један број.

– Нећу – рече Ејтан.

– Ејтане! Сместа замоли господина да замисли један број.

– Замислите неки број – прогунђа Ејтан на једвите јаде.

Тада мој комшија опет прошапта крајичком усана кријући их дланом.

– Три! Молим вас, замислите три!

Затим подиже кажипрст и окрете се свом мезимцу:

– А сада ћемо лепо да замолимо господина да број који је замислио помножи са десет, је ли тако, Ејтане?

– Баш ме брига!

– Шта то значи „баш ме брига“! Разговарај пристojно и целим реченицама.

– Помножите број који сте замислили са десет – одвергла Ејтан научени текст.

– Даље! – опомену га отац.

– Добијени број поделите са пет, а број који добијете поделите са два и добићете број који сте на почетку замислили.

– Да ли је тачно? – упита мој сусед сав дрхтећи од узбуђења. Кад сам му потврдно климнуо главом његовом весељу није било краја. – Али нисмо још завршили! Ејтане, кажи сада господину који је број замислио.

– Не знам.

– Ејтане!

– Да ли је седам? – упита чудо од детета.

– Није.

– Један.

– Није ни тај! – урлао је разочарани отац. – Прибери се.

– Па прибран сам. – Мали се расплаче: – Како да знам који је број замислио непознати човек?

Ту је био крај очевом самосавлађивању.

– Три! – викао је промуклим гласом. – Три, три, три. Колико још пута морам да ти говорим да људи увек замисле три?

– Па шта онда – крештало је измучено дете. – Шта ме брига за бројеве? Увек бројеви и само бројеви? Ко ме је то још потребно?

Отац га је већ дохватио за крагну и дрмусао у племенитом очинском гневу.

– Шта кажете на то? – рече дашћући, заборавивши при том на угао усана и длан пред њим. – Да ли сте икада видели осмогодишње дете које не може да запамти један једини број? Бог ме је тешко казнио...

Затим се удаљио вукући за собом уплаканог Ејтана. Гледао сам за њим све док се његова тужна прилика није изгубила у

децембарском подневном сунцу.

Какво проклетство за оца када схвати да му син није наследио баш ништа од његове генијалности.

Осим на био-плацентној креми, лепота израелске жене почива и на једном другом великом открићу нашег века: на контактним сочивима. Она у трен ока претварају домаћицу са наочарима у привлачну секс-бомбу.

КОНТАКТ СА СОЧИВИМА

– Ефраиме – рече ми жена, најбоља супруга на свету. – Ефраиме... да ли сам ја лепа?

– Јеси – рекох. – Зашто питаш?

Испоставило се да се најбоља супруга на свету већ дуже време бави тим питањем. Она, наравно, зна и признаје да на њој не постоји ништа посебно. Па ипак, мисли она, нечега би ипак требало да буде. Да, било би, да не мора да носи наочаре.

– Жена са наочарима је – каже – као цвет из споменара.

Ово песничко поређење није исисала из малог прста. Вероватно је ту бесмислицу негде прочитала. Највероватније у неком новинском огласу који хвали најепохалнији изум од времена откако је изумљен точак: контактна сочива. Препун их је читав цивилизован свет. Два мајушна стаклена сочива пречника једва пет милиметара која се једноставно ставе на очну јабучицу – и већ је све у најбољем реду. Околина ништа не примећује, само твоје изоштreno око види све. То је чудо и спас за кратковиде глумице, кошаркаше и старе девице.

И у нашој малој земљи проширило се то велико чудо.

„Једна манекенка из Хаифе”, писало је на најновијем рекламном плакату, „почела је да носи контактна сочива и за мање од три месеца успела да постане разведена супруга zgodног јужноамеричког милионера.”

Сензационално откриће. Живела контактна сочива! Доле са старомодним, неудобним наочарима, крутим стакленим зидом који нас дели од лепоте женских очију.

– Имам адресу изврсног специјалисте – обавести ме супруга. – Хоћеш ли да пођеш са мном?

– Ја?

– Па ти, наравно! За тебе и желим да будем лепа.

У чекаоници изврсног специјалисте било је око хиљаду пацијената. Многи су већ имали искуства са контактним сочивима. Неки су се тако привикли на њих да више ни сами

нису знали да ли их носе или не. То је вероватно разлог због чега су дошли извршном специјалисти.

Неки средовечни човек управо је демонстрирао са којом се лакоћом ставља сочиво. Ставио га је на врх кажипрста и онда, молим, обратите пажњу, гледајте пажљиво, подигао прст право до зенице – и не трепнувши... стој – где је сочиво?

Сочиво је пало на под. Пажња! Опрез! Молим мир! Молим вас, не мичите се.

Искористили смо метеж и ушуњали се у ординацију специјалисте. Згодан млади човек користио је своје звање са заносним уверењем.

– То је сасвим једноставно – објаснио нам је. – Око се временом привикне на страно тело и у невероватно кратком року...

– Извините – прекинуо сам га. – У ком невероватно кратком року?

– То зависи...

– Од чега зависи?

– Од разних околности.

Стручно је извео низ стручних тестова и изјавио да је врло задовољан резултатом. Окуларна клима моје жене, објаснио је, врло је повољна за контактна сочива. Затим је демонстрирао како се сочиво једноставно ставља на зеницу и како једноставно после шест сати може да се уклони.

Довољан је потез прстом.

Најбоља супруга на свету спремно је изјавила да ће да се упусти у тај смели подухват.

После недељу дана послали су јој у картонској кутији савршено избрушена сочива, за шта сам морао да испишем чек на три стотине фунти.

Још исте вечери, у малом породичном кругу, почело је привикавање, строго по прописима којих је и убудуће намеравала строго да се придржава: први дан петнаест минута, други дан двадесет минута, трећи дан...

Трећи дан? Ма какав трећи дан, питам ја вас? Боље речено: какав други дан? Још тачније: какав први дан? Укратко: пошто је те две микроскопски ситне и незнатно заобљене стварчице

очистила тачно по пропису, ставила је једно сочиво на врх прста који је почела полако да приближава зеници. Прст се приближавао, све ближе – све је већи, још већи – застао је – попримио је страховите димензије...

– Ефраиме, плашим се! – повикала је бледа од ужаса.

– Само храбро, само храбро – умиривао сам је и бодрио истовремено. – Не смеш да попустиш. На крају крајева, платио сам за то триста фунти. Покушај још једном.

Покушала је још једном. Дрхтећи, стиснутих зуба пружала је прст на коме беше сочиво према оку – ближе него први пут – већ је био сасвим близу циљу – већ је нанишанио на циљ – и цап! – спустио се на беоњачу.

Прошло је отприлике пола сата док је сочиво легло тачно на зеницу. Затим је све било предивно! Више није био наочара – око је опет имало своју природну лепоту – сијало је – бљештало – права раскош. Било је, наравно, још неких успутних последица и сметњи. Тако су јој нпр. мишићи на потиљку били неко време умртвљени, а израз лица, које је стално држала окренуто нагоре, помало укочен. Али друкчије ово јадно мало створење уопште не би ништа видело – морало би још и да трепће полузатвореним капцима. А с трептањем није баш ишло како треба. Болело је. Болело је страшно кад би само покушала. Зато није ни покушавала да трепће. Седела је као дубоко замрзнута скуша, с главом непомично ослоњеном на наслон столице, а из очију које су укочено гледале у плафон, лиле су сузе. Пуних петнаест минута. Онда више није издржала и скинула је сочива.

Да, скинула би их да су она могла да се скину. Али нису се дала, већ су пркосила њеним све упорнијим покушајима. Ни да се помере!

– Шта ту стојиш тако глупо! – цвилела је најбоља супруга на свету. – Учини нешто! Помери се!

Потпуно сам схватио прекор у њеном гласу. На крају крајева, она је на све те муке и невоље пристала само ради мене. Чепркао сам по алату не бих ли пронашао неки подесан предмет помоћу кога бих уклонио та подмукла стакалца, истресао сам читав сандук на под и нашао само зарђала клешта. У

међувремену сам непрестано морао да слушам јауке моје сироте жене. На крају сам позвао хитну помоћ.

– У помоћ! – повикао сам у телефон. – Хитан случај! Мојој жени су упала у очи два контактна сочива. Хитно је!

– Тикване! – одговори ми хитна помоћ. – Идите код оптичара!

Урадио сам као што ми је речено. Јадницу која је непрестано јаукала подигао сам са столице, упртио је на рамена, однео је до аута, одјурио код нашег специјалисте и спустио је поред њега.

Он је у трен ока, једва приметним покретом прстију скинуо оба сочива.

– Колико дуго су била на очима? – запитао је.

– Петнаест минута добровољно, и још петнаест минута присилно.

– За почетак није лоше – рече специјалиста. На растанку нам је поклонио малу гумену сисаљку, сличну онима којима се отчепљују судопере само што је била много мања. Ову минијатурну сисаљку треба, како је нагласио, ставити директно на минијатурно сочиво, и то тако да настане мали вакуум, услед чега ће сочиво само од себе да отпадне. Врло једноставно.

Невероватно је шта све људско око може да поднесе, само ако хоће. Сваког јутра тачно у девет и тридесет, савладавши панични страх, најбоља супруга на свету би утиснула у очи обе оне стаклене крхотине, Затим би се ситним несигурним корацима упутила код мене у собу, тапкала испруженим рукама по мом писаћем столу и говорила:

– Погоди, имам ли сада сочива или немам?

То је било у складу са рекламним текстом, по коме је немогуће простим оком разазнати да ли неко има сочива. Отуда и популарност тог оптичког чуда.

Све остало време дневне вежбе моја жена би тихо али упорно јецала. Понекад би несигурно тетурала по стану, а преко исушених усана непрестано би навирало:

– Нећу издржати... не могу да издржим...

Патила је, мора се признати. Патила је и спољашњошћу. Поружнела је, да се приближно изразим. Већ ионако упаљене очи стално су јој отицале, а непрестано плакање оставило је трага на њенм лицу. При томе је цела та патња из дана у дан

трајала све дуже. Осим тога, свакодневна хитна возња код оптичара да јој скине сочива. Јер, мала гумена сисаљка отказала је већ при првом покушају. Настали вакуум, како је било предвиђено, само што јој није исисао цело око.

Никада нећу да заборавим дан када је јадница дрхтећи стала испред мене и очајно зајецала:

– Лево сочиво ми је склизнуло негде у угао ока. Ко зна где је сада?

Почео сам најозбиљније да размишљам о томе да узмемо болничарку која је специјализована за скидање контактних сочива, али такве није било. Ни наше расправе да емигрирамо или да се разведемо нису довеле ни до чега.

Кад сам, дословце у последњем тренутку, већ изгубио сваку наду, догодио се преокрет набоље: сочива су нестала. Још ни данас не знамо где и како. Та сочива су тако мала, тако мајушна, да за трен ока заувек могу да нестану у гужви велеграда, ако их неко случајно испусти кроз прозор...

– Шта сада? – јадиковала је најбоља супруга на свету. – Управо сада када сам се привикла на њих, нестала су. Шта да радим?

– Зар стварно хоћеш да ти кажем? – упитао сам је.

Климнула је главом сва обливена сузама и климнула главом још једном када сам јој рекао:

– Почни опет да носиш наочаре.

То иде сасвим лако. Први дан петнаест минута, други дан двадесет и за недељу дана навикнете се на наочаре. С времена на време можете да одете у друштво без наочара и да се хвалите пред целим светом како су та нова контактна сочива изванредна. Уопште се не виде. Ако вам се не деси несрећа да преврнете постављени сто, свако ће вам веровати и сви ће вам завидети.

Следећа прича посвећена је малом златном дечаку, који је више учинио за израелски браварски цех него сви провалници заједно.

КЉУЧНИ ПРОБЛЕМ

Послеподне су дошли Лустигови, које смо позвали, и довели свог шестогодишњег сина Шрагела, кога нисмо позвали. Да будем отворен: нисмо баш одушевљени кад се родитељи свуда и на сваком месту појављују са својим не баш свуда и на сваком месту добродошлим потомством. Међутим, испоставило се да је Шрагел пристојан, добро васпитан дечак, мада нам је помало ишло на живце што се непрестано мотао по свим просторијама нашег стана.

Седели смо са његовим родитељима и уз чај разговарали о свему и свачему, почевши од америчких летова на Месец до кризе израелског позоришта. Нису то баш неке оригиналне теме, и конверзација је била помало тешка.

Одједном зачусмо – хтео бих јасно да се изразим а да при том не повредим етикецију – зачусмо, дакле, како је Шрагел, па ето, како је пустио воду у нашем клозету. То само по себи не би било ништа необично. Зашто једно здраво дете не би током поподнева осетило потребу да... схватате шта мислим... и зашто не би, пошто је обавило нужду, повукло воду... Као што рекох: ништа необично.

Необично је било понашање његових родитеља. Занемели су усред речи, зајапурили се, скочили као громом ошинути, а кад се Шрагел појавио на вратима, истовремено су заурлали:

– Шрагеле! Шта је то било?

– Кључ од чикиног ормара – одговори дечак мирно.

Госпођа Лустиг га шчепа за руку и уз жестоке грдње одвуче у најудаљенији угао собе. Тамо га остави да стоји лицем окренут према зиду.

– Не волимо да причамо о томе. – Господин Лустиг ипак није могао а да пригушеним гласом не да одушка својој забринутој очинској души: – Шрагел је иначе сасвим нормално дете, осим што има ту чудну навику. Кад види неки кључ, спопадне га незадрживи нагон да га... знате већ... баца у клозет и повуче воду. Само кључеве, ништа друго. Увек само кључеве. Сви наши

покушаји да га одвикнемо од тога, остали су без успеха. Не знамо више шта да радимо. Пријатељи су нам саветовали да ништа не предузимамо и да једноставно не обраћамо пажњу, па ће тако сам од себе да престане с тим. Послушали смо њихов савет... а резултат је био тај, да после извесног времена у кући више није било ни једног кључа.

– Дођи овамо, Шрагеле! – позвах малог неваљалца. – Реци ми зашто бацаш кључеве у клозет?

- Не знам – одговори Шрагел и слегну раменима. – Радује ме.

Сада проговори госпођа Лустиг:

– Чак смо једном отишли код психијатра. Испитивао је Шрагела пуна два сата и ништа није извукао из њега. Онда нас је питао да ли смо га можда, док је још био сасвим мали, тукли неким кључем. Наравно да је то глупост, из једноставног разлога што је кључ исувише мали за то. То смо му и рекли. Он се успротивио и развила се доста жива дискусија. Одједном, усред расправе, чули смо воду у клозету... Дакле, шта да вам даље причам... Шрагел нас је закључао, и тек пошто смо га сатима звали телефоном, дошао је бравар и омогућио нам да изађемо. Психијатар је доживео нервни слом и морао је код психијатра.

У том тренутку поново се зачу кобни шум: после пажљивог истраживања установили смо да недостаје кључ од улазних врата.

– Колико је висок прозор према башти? – распитивали су се Лустигови.

– Највише метар и по – одговорих.

Лустигови су се поздравили, изашли кроз прозор и обећали да ће послати бравара.

Пошао сам замишљен у своју собу. После извесног времена наглао сам устао, закључао врата споља, извадио кључ, бацио га у клозетску шољу и пустио воду.

Има ту нечега. Радује ме.

ТАМО ГДЕ ШТЕНЕ ХОЋЕ

Цвињија, то копиле из монголске степе, открио сам једног хладног јутра у мом тада још врло негованом врту. Могло је бити око пет сати, доба када већина људи још спава – са изузетком политичара, који морају да устају врло рано јер би иначе стао точак историје. У тај тмурни јутарњи час, дакле, зачуо сам споља испод прозора тихи, очајни цвилеж. Разгрнуо сам завесе и поспано провирио кроз прозор. Усред мог, понављам, тада још врло негованог врта угледао сам сасвим мало псетанце како малим шапицама копа по врту и с великим апетитом прождире траву. Псетанце је било не само врло мало и врло бело, него и врло неодређене расе и потпуно неспособно да усклади своје четири ноге.

Управо сам хтео да навучем завесе и вратим се у топли креветац, кад се најбоља супруга на свету пробуди и запита:

- Шта је то?
- Штене – одговорих нерасположено.
- Да ли је живо?
- Јесте.
- Пустите га онда унутра.

Отворио сам баштенска врата. Врло младо псетанце допузало је у спаваћу собу и помокрило се на црвени тепих.

Хтео бих овде да приметим да ми није посебно драго када неко мокри по мојим теписима. Зато сам дограбио то мало бедно клупко и изнео га опет у башту. Потајно сам се надао да ће се Свевишњи, који бди над птицама у шумама, побринути и за штене у башти.

Није се побринуо. Штене је, штавише, почело тако продорно да завија и цвили да је из суседне куће дојурила госпођа Камински у кућној хаљини. А госпођа Камински у кућној хаљини није посебно леп приказ, па ни оно што нам је изговорила није било посебно лепо. Мало се променила када је угледала узрок те јутарње вике. Одржала нам је предавање уверавајући нас како безусловно морамо да усвојимо то сироче. Није пропустила да спомене ни ону мало познату чињеницу да је пас верна животиња, и не само верна него и паметна и чиста. Могло би мирне душе да се каже, као што је мирне душе рекла и госпођа

Камински: пас је, осим можда власти, најбољи човеков пријатељ.

– Ако је то све тако како ви кажете, госпођо Камински – усудио сам се да добацим – зашто онда сами не усвојите псетанце?

– Па нисам ваљда шашава? – кратко одговори љубитељка паса. – Као и да без тога немам доста брига!

И тако се, ето, догодило да смо заиста усвојили то врло младо псетанце. Породични савет, који смо одмах затим сазвали, закључио је после живе расправе која се водила између мене и моје жене, да се врло младом, врло малом штенету да име Цвињи, због пегавих ушију, можда зато што то име звучи некако као из монголске степе или из неког другог разлога, не сећам се више.

Ускоро се Цвињи код нас осећао као код куће и угнездио у нашим срцима. Није га било тешко хранити јер је прождирио све чега би се дочепало: дугмад, конопце, ручне сатове, све могуће. Волео је такође да преноси цркотине мањих животиња из комшијине баште у нашу. Био нам је дирљиво привржен и веран, и сваки пут кад бисмо га позвали, од силне радости махао би кратким репићем, поготову кад би нам у руци угледао мађарску саламу. Врло брзо научио сам га да слуша моје команде. Ево неколико примера:

– Седи! (Цвињи начули уши и лизне ме по лицу.)

– Скочи! (Цвињи се чеше по трбуху.)

– Дај шапу! (Цвињи се не миче.)

Могао бих да наведем читав низ примера, али се већ на основу ових може закључити како Цвињи није био никакав тупаво дресирани, понизни пас који слуша механички, већ независно биће које мисли својом главом.

Једино је штета што је стално мокрио по тепиху. Пишкио је стално и то увек само по тепиху.

Зашто? Не знам.

Судећи по новој дубокој психологији, узрок те несрећне навике могао би да буде у неком трауматском доживљају из детињства или нечега још ранијег. Можда је Цвињи дошао на свет у неком пољу макова, па због тога мора да пишки чим угледа црвени тепих, за који сам дао читаво богатство. Уосталом, узроци су

споредни а мрље остају мрље. Нисам хтео да се помирим са Цвињијевим чудним навикама па сам почео смишљено да га васпитавам.

– Зобрањено је пишкити на тепих – рекох му полако и разговетно, претећи при том поучно прстом. – Зобрањено, чујеш ли? Зобрањено! Фуј!

Сваки пут кад би прекршио забрану, огласио бих се строжим гласом и прст подигао још више. С друге стране, обасипао бих га похвалама, посластицама и мазио га кад би забунуо тај посао обавио у башти, која је у то време изгледала још донекле уредно, а тек ће временом оголети под деловањем Цвињијевих зуба који све више расту и јачају.

Вероватно је Цвињи на основу мог врло променљивог понашања закључио како су та двоножна, час бесна, час нежна створења с којима има посла, вероватно врло ћудљива...

Ко би разумео људе...

Како Цвињи никако није могао да схвати нити да поштује ни најосновније хигијенске законе, морао сам сваки пут изнова да смишљам све сложеније васпитне мере. Планирао сам неку врсту ескалације. Прво ћу да га навикнем да не мокри по црвеним теписима већ по теписима друге боје, а онда ћу да га измамим из куће како би нужду обавио напољу, најбоље у комшијиној башти.

Следећи тај циљ, покрио сам наш црвени тепих сивим, па сам га за свако мокрење на сивом награђивао кобасицом.

После отприлике две недеље, када је Цвињи већ навикао на сиви тепих, поново сам открио црвени тепих. Цвињи, који је у том часу био у башти, сместа дојури весело лајући и помокри се на црвени тепих. Пси су, зна се, верни.

Тиме, наравно, моја педагошка залиха ни издалека није била исцрпљена, Одлучио сам да у Цвињију пробудим љубав према природи. Купио сам му дугачки зелени поводац и сваке ноћи изводио га у шетњу. Дивна шетња по дивној околини, још при томе по месечини. Цвињи је, зачудо, целим путем био врло уздржан. Тек пред кућом постајао би немиран, и кад бих отворио врата, у скоку би се нашао на тепиху и бацио се на посао.

Временом сам почео да се питам чему све то, зашто ја у ствари све то подносим.

Разговарао сам о том проблему и са својом женом. Она ме је прекорно подсетила на француског филозофа Русоа који је, као што је познато, поставио тезу да је све што је природно уједно и лепо. Другим речима: природно је да Цвињи мокри искључиво по тепиху.

И шта је учинила природа у својој безграничној мудрости?

Једног јутра кад је госпођа Камински опет донела кости за пса, испричао сам јој све о Цвињијевим хигијенским проблемима, после чега ми је она рекла следеће:

– То је зато што сте га погрешно васпитали. Зато што не знате да поступате са псима. Погрешно се опходите према њему. Сваки пут кад се помокри на црвени тепих, морате да му гурнете њушку у барицу, а затим га шљепните и избаците кроз прозор. Тако се то ради.

Иако нисам присталица телесног кажњавања, учинио сам и то. Цвињи је дошао, видео и помокрио се – гурнуо сам му њушку у барицу, шљецину га и избацио кроз прозор. Ова се процедура понављала неколико пута дневно, али ја нисам попуштао. Животни циљ ми је постао да одвикнем Цвињија од његових лоших навика.

Полако, врло полако почели су да се показују плодови мог стрпљења. Цвињи је ипак нешто запамтио и одвикао се од нечега. То ипак није била каква-таква сатисфакција.

Он, наравно, још увек мокри по црвеном тепиху, али одмах затим сасвим сам, без моје помоћи, скаче кроз прозор и чека да га похвалим и да му дам слаткиш.

Ипак је то некакав успех.

Постепено рушење друштвених ограда дало је и у Израелу охрабрујуће резултате. После људи из каменог доба који су међусобно делили плен и жене а људи у кибуцима свој производни рад и зараду, развио се у Тел Авиву најрадикалнији облик деобе. Достава поште.

КЛЕПТОФИЛАТЕЛИЈА

Пре отприлике недељу дана приметио сам да више не примам писма. Прво сам помислио да неки поштар новајлија доставља писма по неком новом, тајанственом кључу. Јуче сам пуким случајем открио прави разлог. Изашавши из куће у доба које за мене није уобичајено, угледао сам малолетног пецароша, сина комшије Зиглера, како завлачи своја два нежна прстића у отвор мог поштанског сандучета и једним потезом извлачи три или четири писма. Када ме је угледао, дао се у бег.

Истог тренутка сам се, сав киптећи од беса, упутио право код господина Зиглера, који је већ стајао на прагу своје куће.

– Шта је? – упита ме.

– Господине! – добаких му. – Ваш син краде моја писма!

– Он не краде писма. Он скупља поштанске марке.

– Како, молим?

– Слушајте! – повиси глас господин Зиглер. – Ја, с божјом помоћи, већ тридесет и три године живим у овој земљи и доста сам тога придонео, чему мало људи зна, међу којима су двојица-тројица министара. Говорим вам из искуства. И кажем вам: данас се не исплати примати писма.

– Шта ако се понекад нађе неко важно писмо?

– Важно? А шта је још уопште важно? Зар је важан разрез пореза? Зар је важан судски позив? Зар је важно то што вам пишу рођаци из Америке? Верујте ми: нема важних писама...

– Извините, али...

– Мој брат је био тренер каратеа у војсци и изненада је добио писмо да је постављен за амоасадора у Занзибару. Потрошио је читаво богатство на гардеробу и прочитао мноштво књига како би се упознао са новим делокругом рада. После недељу дана се испоставило да је реч о забуни, и сада ради као избацивач гостију из „Занзи-бара”. Ето, само да знате колико вам Вреди важно писмо, мој господине.

– Била важна или не, ипак бих волео да прочитам писма која су ми упућена. О.К.?

– О.К. Покушаћу да наговорим сина да задржава само марке а да вам важна писма враћа.

– Дубоко сам вам захвалан. Смем ли вашем господину сину да предам кључ мог поштанског сандучета?

– Чему то? Нека дечак само лепо научи како се скупљају марке.

Тиме је званично отворен приватни филателистички саобраћај између мене и Зиглера млађег.

Овим путем молим све оне с којима се дописујем, посебно оне из иностранства, да на писма лепе што лепше марке. Тако, наиме, постоји већа могућност да та писма и примим.

ТАЧНОСТ ПРЕ СВЕГА

Путник који у Милану уђе у воз који вози према северу, запазиће после неколико сати вожње чудновату промену: вагони одједном више не тандрчу, путници се грозничаво дотерују, скупљају папириће с пода, клопарање точкова одзвања јасним ритмом, па чак и прозори као неким чудом постају прозирни.

И онда воз пролази једним од оних неминовних, бескрајно дугих тунела; кад изађе из њега, ето нас у Швајцарској.

И путници се сад друкчије понашају. Рекло би се да сви припадају горњим десет хиљада. Толико је Швајцарска изнад осталих. Мајка је била бароница, отац велики француски фабрикант, сви су рођаци милионери осим једне црне овце у породици, стрица у Италији, који се у разговору отмено прећуткује.

Швајцарска је сан малограђана. И велеграђана. И социјалиста. И револуционара и конзервативаца и нихилиста. Швајцарска је, укратко, појам свих људских чежњи. „Швајцарска” значи исто што и „мир”. Где год погледаш, свуда влада мир, ред, дисциплина, хигијена, радиност и морал.

Зар то није страшно?

И у хотелима је висок стандард. Нема погађања, нема непријатних изненађења, нема неспоразума око напојнице. У сваком хотелу је на видном месту истакнута плоча са кућним редом и ценама, те се ни од једног ни од другог нимало не одступа. У нашем хотелу у Цириху наишли смо, на пример, на овакву тарифну специфичност – климатизација у соби: 10% дневне цене.

И с правом. Клима-уређаји су врхунац комфора. Помоћу малог апарата који је постављен тако високо да не можеш да га дохватиш, пушта се у удобно намештену собу пажљиво загрејани и филтрирани швајцарски озонски ваздух. При сваком удисају гост се осећа боље. Колико год би вам напољу топли југо загорчавао живот – у соби је увек било свеже. На жалост, може понекад да се догоди да нема југа и да је, напротив, напољу свеже. Онда се, разумљиво, удобно намештена соба претвара у леденицу.

Баш поводом тога отишао сам код директора хотела и овако му рекао:

– Екселенцијо! У нашој соби је хладно. Да умреш! Молим вас, искључите уређај за климатизацију!

Екселенција је, позивајући се на кућна ред, љубазно одговорила:

– Драги господине, ви сте узели собу са клима уређајем.

– Свакако. Али сада је напољу хладно и ја бих хтео да искључите ту проклету ствар.

– То, на жалост, није могуће. Наши клима уређаји су на централни погон.

– Прехладићу се.

– Онда се топлије обуците – рече директор, очигледно љут што желим да га наведем да прекрши правила.

Покушах још једном.

– Искључите уређај, а ја ћу вам ипак платити оних десет посто. У реду?

Ту је био крај директоровом стрпљењу. За такве левантинске обичаје није имао смисла. Зајапурио се.

– Господине, – рече леденим гласом – услуге које не пружамо нашим гостима, не можемо ни да наплатимо. Кад нешто плаћате, онда то и добијате. И тачка.

И отера ме неумитним покретом руке.

Вратих се у нашу леденицу и почех да већам са женом како да ипак избегнемо ледену смрт. На крају смо се, чврсто припијени једно уз друго, шћућурили иза неке избочине на зиду која нас је бар донекле штитила од хладноће која је непрекидно струјала у собу.

После неколико тренутака неко тихо закуца на врата. Швајцарци су ипак људи. Собарица нам је унела електричну грејалицу и два ћебета.

Мало-помало моји односи са директором су постали љубазнији. Открио сам да је – као и сви Швајцарци када их боље упознате врло пријатан момак, само што, када се ради о кућном реду, и реду уопште, не зна за шалу. Показало се да то није била једина врста шале за коју није имао разумевања.

Једне вечери смо тако чаврљали о свему и свачему и ја помислих да је већ време да му испричам један јеврејски виц.

– Знате ли овај? – отпочех. – Двојица Јевреја путују возом...

– Извините – прекину ме директор и исправи наочаре. – Који Јевреји? Хоћу да кажем: одакле су та господа?

– Свеједно одакле.

– Из Палестине?

– Није важно. Добро, из Палестине. Или, рецимо, из Израела.

– Разумем. Хоћете да кажете да се то догађа пошто је створена држава Израел.

– Тачно. Али то у ствари нема никакве везе са причом. Двојица Јевреја возе се возом...

– Куда?

– Свеједно куда. У Хаифу. То заиста није важно. Воз изненада уђе у један дугачак тунел и онда...

– Само тренутак. Зар на путу за Хаифу има тунела?

– Е, па онда путују за Јерусалим. У реду? Дакле, воз...

– Извините, господине, али бојим се да ни на путу за Јерусалим нема тунела. Мој брат је био са једном мисијом Црвеног крста у Палестини док је она још била под британском управом, и никад ми није причао о било каквим тунелима.

– Па већ сам вам рекао да то уопште није битно. У мојој причи је сасвим свеједно куда се њих двојица возе у возу. Претпоставимо да се возе у неком возу у Швајцарској. И...

– А, у Швајцарској! Смем ли да питам, о ком је тунелу реч? О Симплону? О Св. Готарду? Или можда...

Сад сам га ја прекинуо.

– Уопште није важно који је то тунел! – повиках. – Што се мене тиче, може то да буде и Шлезингеров тунел!

– Шлезингеров тунел? – Директор прасне у грохотан смех. – Одлично! Одличан виц! Извините, морам одмах да га испричам нашем портиру. Шлезингеров тунел. Ха-ха-ха...

Ускоро се читав хотел тресао од смеха. Ја сам се, трудећи да ме нико на опази, увукао у клозет и ту се сасвим тихо обесио о једну гарантовано нераскидиву швајцарску кравату.

УТОЧИШТЕ ЧИСТОЋЕ

Први сусрет са невероватном швајцарском чистоћом доживели смо у познатој циришкој Банхофштрассе. Пролазили смо кроз једну од оближњих робних кућа, попели се покретним степеницама – које су радиле беспрекорно – на четврти спрат и ту купили два чоколадна колача са тањирићима од картона и исто таквим кашичицама беспрекорно умотаним у целофан. На путу према хотелу нисмо могли да се уздржимо; отворили смо их и слатко појели. Били су одлични. Још никад у животу нисмо јели тако добар чоколадни колач, осим, можда, два дана пре тога у Италији.

Тек што смо прогутали последњи залогај, кад иза леђа зачусмо узбуђене повике. Неко нас сустиже.

– Извините – дахтао је неки наизглед имућни господин. – Изгубили сте тањириће!

Пред носом нам је држао оба она чоколадом задрљана картона које смо на врхунцу наше гозбе немарно одбацили.

– Извините – рекох ја. – Ми то нисмо „изгубили“.

– Него шта?

– Како то мислите? Како, него шта?

– А како бих онда ја то нашао на улици?

У том тренутку најбоља супруга на свету истрже поштенком налазачу из руку тај лепљиви отпадак, уз једно кратко „хвала лепо“, и одвуче ме даље.

– Да ли си полудео? – сиктала је. – Зар си заборавио?

Пребледео сам. Да, заборавио сам да смо у чистунској Швајцарској, у пречистој улици њиховог најчистијег града. Нигде није могао да се види ни најмањи одбачени папирић. Тек овде-онде понека избледела мрља на асфалту, коју поливачи улица нису успели да исперу. У даљини је један добро обучени ђубретар антисептичком метлом уништавао мрвице хлеба. Иначе ничега осим чистоће, чистоће и само чистоће. А ја сам се дрзнуо да ову непомућену панораму окаљам тиме што сам безбожнички бацио два замрљана картона.

Разапет између стида и гриже савести, пажљиво сам слепио оба остатка.

– За сада је у реду – рекох жени која је задовољно климала главом. – Али шта сада? Не могу то све време да вучем са собом. На крају, још смо две недеље у Швајцарској...

– Не брини, наћи ћемо неко место где ћемо се тога ослободити на прописан начин. Неку јавну депонију или нешто слично.

То је рекла у једанаест пре подне. У два поподне још увек сам у рукама замрљаним од зноја и чоколаде држао она два картона. Кад бисмо барем нашли неки папир да то замотамо! Узалуд смо чежњивим погледима тражили нешто слично.

Попели смо се у приколицу већ пословично чистог циришког трамваја и сели уз отворен прозор. Ту смо у живом разговору махали рукама чекајући да наиђе погодна кривина. На једном таквом месту сам брзим покретом бацио ону кашу од картона кроз прозор.

Зашкрипаше кочнице. После неколико метара трамвај се заустави. Послушно сам сишао да покупим вредан предмет који ми је испао и захвалио возачу:

– Врло сте љубазни. Срећом, ништа се није догодило. Пуно вам хвала.

Сад нас је већ помало захватила паника. У наступу очајничке храбрости обратио сам се неком старијем господину који је седео у близини и упитао га шта би он учинио када би хтео да се ослободи прљавог комада папира. Старији господин се замислио и изразио мишљење да је случај који сам споменуо толико невероватан, да тешко може да га замисли, али говорећи теоретски, он би тај комад папира понео кући и у недељу га запалио. Открио сам му своју тајну и додао да папирнати предмет о коме је реч, спада у категорију „отпад”. Он ми даде своју адресу и позва нас да дођемо код њега сутра после подне. Могли бисмо да останемо код њега неколико месеци као гости; његова жена би се веома обрадовала.

Био сам више него спреман да прихватим позив, али се на време сетих да уопште не намеравамо да се толико дуго задржавамо у Швајцарској. Срдачно сам се захвалио и обавестио га да ћу да прихватим његов позив само ако се нађем у непредвиђено тешкој ситуацији; у међувремену ми је, наиме,

пало на памет једно друго, једноставније решење: послаћу ту ствар поштом у Израел као „бесплатни узорак”.

– Али шта ћете с тим у Израелу? – забринуто је питао мој теоретски домаћин.

– Бацићу то у Јордан.

То га је смирило и ми смо се растали са сузама у очима.

Искрцали смо се у неком дрвореду у пределу вила. Испоставило се, на жалост, да није могуће спровести мој план, тј. сачекати мрак и закопати папирнати смотуљак испод дрвета, јер су сва стабла била ограђена решеткама од кованог гвожђа. Оборене главе враћали смо се према граду.

Одједном ту, у центру града, угледах како на једној уличној бандери виси корпа за отпатке, права, стварна, чаробна жуто обојена корпа са натписом:

„Одржавајте чистоћу Цириха! Отпаци – овде!”

Дотетурах и ухватих се за корпу, као бегунац за сламку спаса, убаких картон и јецајући загрлих жену чије је лице зрачило надземаљским смешком потпуне среће. Ухвативши се за руке кренусмо пут нашег хотела.

– Извините – рече полицајац који нас је зауставио после неколико корака. – Мораћете да извадите свој пакетић. То је сасвим нова корпа за отпатке. Хтели бисмо да остане чиста.

– Да... али... – промуцах и малаксалим покретом показах натпис. – Ту изричито пише: Отпаци овде.

– То важи само за пометену прашину, али не и за отпатке или било какве чврсте предмете. Одржавајте чистоћу Цириха!

Спустио сам руку дубоко у корпу и извукао картоне. Осећао сам се као рањена срна. Гласом, који се и мени самом учинио туђим, проговорих најбољој супрузи на свету:

– Не преостаје ми ништа друго. Морам то да поједем.

– Побогу! Да се ниси усудио да ставиш ту прљаву ствар у уста.

– Добро – прошаптах. – Онда ћу да је скувам.

Рекавши то, утрчах у оближњи ресторан.

Пришао ми је шеф сале.

– Папирнати отпадак? – запита професионално. – Да ли га желите пирјаног или печеног?

– Печеног, молим. Напола, енглески.

– Као обично – потврди конобар, стави папир на сребрни тањир и однесе га у кухињу.

За десет минута врати га назад, врућег и гарнираног са поврћем. Узех први залогај и испљунух га.

– То је загорело – повиках. – Уопште не може да се једе.

Скочисмо на ноге и похитасмо напоље.

Пред очи нам искрсну добри, стари Булевар Ротшилд у Тел Авиву, са стотинама малих гомила отпадака које весело блистају обасјане средоземним сунцем.

TOUR D'OBELISQUE

У Париз смо стигли рано преподне. Све је текло по плану, време је било лепо, пут пријатан, а у хотелу „St. Paul”, 15 rue St. Honore, чекала нас је соба. Уз то смо у возу срели старог пријатеља који привремено живи у Паризу који нам је дао неколико добрих савета:

– Свакако изнајмите неки мали такси – саветовао нам је. – Кад седнете, реците таксисти име и адресу вашег хотела, и све док не изађете из кола немојте више да проговорите ни реч. Париски таксисти нађуше странца на сто метара, и то уз ветар. А ви знате какве то последице може да има по ваш новчаник.

– То нам је рекао и Сова Липшиц – потврдисмо и одмах почесмо са неколико кратких језичких вежби.

Најбоља супруга на свету добила је задатак да каже адресу, јер као чистокрвна Сабра^[5] перфектно изговара грлено „p”. Она је марљиво увежбавала одлучујућу реченицу:

– Quinze rue St. Honore, hotel „St. Paul”... Qinzе rue St. Honore...

Пријатељ нам је даље саветовао да приликом изговарања адресе, као и приликом разних других преговора, треба у устима опуштено држати цигарету, што не само да изгледа типично француски већ се тиме прикрива несавршен изговор. Кад је воз већ улазио на станицу, он закључи:

– Ваш хотел је близу трга Конкорд, само неколико минута од станице. Вожња не би смела да буде скупља бд три нова франка.

Ускоро нађосмо један мали такси. Док смо ми под будним шоферовим оком трпали кофере у пртљажник, наш пријатељ се упустио у брзопотезну француску конверзацију, коју бисмо ми повремено прекидали делићем нашег богатог речника, као нпр. једним „oui” или „non”, или пак немим слегањем рамена.

Затим је почело. Пошто смо још једном махнули нашем пријатељу, моја жена је ставила цигарету у угао усана, укључила на максимум своје урођено грлено „p” и рекла:

– Quinze rue St. Honore, hotel „St. Paul”.

Признајем, били смо веома узбуђени. Возач није ништа приметио. Пословно равнодушно је упалио и кренуо. Све је било у најбољем реду. Завалили смо се у седиште, тесно припили

једно уз друго као љубавни пар, како возачу наше ћутање не би било сумњиво. После неколико минута прошли смо поред обелиска на тргу Конкорд. Моја жена дохвати француске новине, које сам ја нападно држао у руци, и на ивици најжврља оловком за обрве:

– Ускоро стижемо у хотел. Овај глупи шофер мисли да смо Французи.

Ипак, непознати су путеви Божји, заиста непознати. Неколико тренутака касније моја жена отвори ташну, уплашено погледа у њену унуграшњост и пребледе:

– Ох! – викну гласним, чистим хебрејским. – Забога, где су наши пасоши?

Брзо јој запуших уста (пасоши су, као и увек, били у мом десном џепу), и покушах да ухватим возачево лице у ретровизору. Узалуд. Међутим, барем се није окренуо. Учинило ми се да је само неколико пута трзнуо ушима. Иначе се ништа није догодило. Једино је нагло окренуо волан и дао гас.

Обузео нас је немир. Сад је било јасно: преплашени узвик моје супруге открио је да смо странци. Требало је сада да проговоримо, иначе смо изгубљени. У напетост тишини проговорих својим најбољим француским, тако да је и возач могао да чује:

– Comment allez vous? La plume de ma tante est la plus belle que le jardin de mon oncle. Gargon, je voudrais manger. L'addition, s'il vous plait.^{6}

Док сам то изговарао, угледао сам у ретровизору како ме возач посматра. Право у мене гледало је једно велико сиво, челично, немилосрдно око. Почео сам да дрхтим и осетио како ме облива хладан зној. У том тренутку најбоља супруга на свету баца се нагонски на мене и поче да ме љуби а la Parisienne, онако како то само Францускиње чине у јавности...

На крају пољупца таксиметар је показивао 5,60 франака. Возач нас је, дакле, прочитао. Зна да нисмо Французи. Он, Жан-Пјер то зна. Доказ је и начин како сада вози. Нове кривине улево непрекидно нас бацају у десни угао седишта. Тек што пређосмо Сену, кад опет један оштар заокрет улево, па опет преко Сене.

Прешли смо је неколико пута. Затим смо прошли неким дугим тунелом, па онда крај неког другог обелиска. Нисам могао да се уздржим а да злобно не приметим:

– Ти Французи вечито са тим својим стубовима – шапнуо сам жени.

– То је онај обелиск од мало пре – мукло одврати она.

Таксиметар је показивао 9 франака, тачно три пута више од своте коју је био предвидео наш пријатељ.

Читаоца можда занима зашто нисмо ништа предузели да зауставимо кола која су јурила уоколу као неки помахнитали сателит у свемиру? За то постоји више објашњења. Прво, обоје смо по природи мало плашљиви. Друго, обоје говоримо врло лоше француски. И треће: шта смо могли да предузмемо? Да узмемо други такси?

На крају крајева, Жан-Пјер нас је до сада већ провозао добрим делом Француске, познавали смо његов начин вожње, његове особине и слабости – зашто да се упуштамо у експерименте са новим шофером? Ипак, нисмо још потпуно дигли руке. Моја жена је наново покушала акцију а la Parisienne, али ја никако нисам био у стању да одиграм правог партнера. Морали смо да штедимемо снагу и да наставимо борбу уз што мање губитака. Жан-Пјер нас је, у то више није било сумње, возио у круг. У правилним размацама од по шест минута пролазили смо поред обелиска, дакле тачно 10 пута на сат. Чак ако претпоставимо мању квоту због застоја у „шпицу”, преостаје још увек 240 кружења дневно око обелиска, што износи 1680 недељно.

Кад је таксиметар доспео до 17 франака, возач је отворио касету и извукао први оброк, који се састојао од сендвича, малих киселих краставаца и воћа. У краткој расправи на хебрејском о нашој ситуацији, установили смо да су наше залихе хране сведене на две јабуке, поморанџу, суву земичку и нешто жвакаћих гума. Ако будемо врло економични, могли бисмо можда да издржимо до сутра увече, Дуже никако!

Одједном се ојађено лице моје жене озари:

– Бензин! – кликну она. – Требаће му бензин! Једном мора да га узме, и ту је наш спас!

Нагнуо сам се напред да бих погледао конгролну таблу. Резервоар се није ни до пола испразнио. А таксиметар је показивао 20,50.

Одлучили смо да за сваки случај, када падне мрак, спавамо на смену, свако по један сат, тако Жан-Пјер не би кришом узео бензин.

Пет-шест пута покушали смо да га одобровољимо тиме што бисмо, угледавши обелиск, изустили одушевљено „ох”. Жан-Пјер није реаговао. Широка, снажна леђа бејаху му непомична чак и кад би нагло скренуо улево.

Таксиметар је показивао 30 франака. Узех турпијицу за нокте и урезих у пластичну облогу аута:

„У овом таксију су августа 1963. год. умрли од глади Ефраим Кишон и жена му.”

И тада, кад смо већ изгубили сваку наду, кола се зауставише, не знам ни како ни зашто. Можда се Жан-Пјер уморио, можда су се у њему пробудила нека људска осећања, можда је помислио на жену и дете – у сваком случају, одједном, пошто смо прошли обелиск на тргу Конкорд, није више скренуо улево, већ је наставио право још неких стотинак метара и зауставио се пред хотелом „Сен Пол”.

– Quarantquatre – рече.

Мислио је на франке, 44 франака, с напојницом 48. Још увек мање од 50.

ЧИШЋЕЊЕ НАОЧАРА

Повезао сам се аутобусом на Монмартр, искрцао се и блажено препустио шароликој струји уметничког света. Другим речима, сео сам у кафану, наручио вермут и посматрао општи метеж око себе. И то какав метеж! За суседним столом је нека мала блајхана плавуша јецала на рамену неког брадатог цвикераша, нешто даље сексбомба у поодмаклим годинама причала је заинтересованој публици о својој пропалој младости. Поред њих је неки необријанко у долчевити држао празан транзистор на уху и дивље гледао око себе. Овде су шесторица дугокосих младића расправљали о некој сопственој идеји мешавине неодадаизма и Кафке, тамо су се две непомичне, нафракане женске сподобе у немом загрљају припремале за следеће ударце судбине. Нека полугола, предивна продавачица села је поред афричког морнара, извукла књигу и почела да чита. У једном углу је сетни студент покушавао да изврши самоубиство гутајући кашику, али је на време налетео конобар, одговоран за бројно стање посуђа. Две глумице више нису могле да издрже и почеле су да се свлаче, па је конобар одмах позвао полицајца како би и овај могао да ужива у призору. Неки вајар, вероватно пати од елефантијазе, успео је помоћу минијатурне флауте да произведе звук електронске музике, једна позната песникиња водила је женку булдога од стола до стола и скупљала прилоге за наводни јучерашњи кујин накот, седокоси хармоникаш је сентименталним мелодијама пратио загрљаје љубавног пара, цигарете и шибице летеле су ваздухом, жамор и смех пробијали су се кроз слојеве дима и алкохола. И усред те оргије узајамне припадности и животне радости, само је један једини човек седео усамљен за столом, а то сам био ја.

Још никада у животу се нисам осећао тако усамљен, тако заборављен, напуштен и изгубљен. Да по врућини (каква је тог дана владала) нисам имао обичај да носим спортску кошуљу преко панталона – никада не бих успоставио додир са својом околином.

Није то био, да одмах приметим, нимало забаван сусрет.

Одједном сам, наиме, јасно осетио како се леви доњи крај моје кошуље – која је, како рекох, висила преко панталона – одмиче

од мене. Опрезно се окренух и – стварно: мој комшија с другог стола слева дочепео се моје кошуље и њоме брисао наочаре, велика дебела стакла у црном рожнатој оквиру. Никада у животу нисам срео тог господина. А сада седи ту и мојом кошуљом брише наочаре!

Отприлике један минут владала је тишина испрекидана само шумом ритмичког трљања. Тада сам скочио.

– Господине! – рекох. – Шта вам пада на памет?

– Па зар не видите? гласно је одговорио. – И зашто тако блесаво буљите?

– Можла бисте своје наочаре могли да обришете и сопственом кошуљом?

– Моја сопствена кошуља је у мојим сопственим панталонама. То видите и сами...

Он подиже наочаре према светлу како би установио да ли су већ довољно очишћене. Очигледно нису биле. Кад сам приметио да намерава да настави са чишћењем, хтео сам да му ускратим своју кошуљу, али сам се лепо провео.

– Шта је? – повикао је. – Дозволите ми да очистим наочаре!

– Али не мојом кошуљом!

– Што да не?

– На пример зато што вас не познајем.

– Боско. – Комшија лагано климну главом и представи се.

Сада, кад смо се лично упознали, било је већ много теже да му ускратим кошуљу.

– Да, али... – промуцао сам – то је сасвим нова, чиста кошуља...

Морам да признам да нисам употребио богзна како чврст доказ, али ми ништа боље није падало на памет. То што су са суседних столова били у мени упрти непријатељски погледи, није ми нимало олакшавало положај. Боско, који је одмах схватио да је тактички у предности, руком је држао крај моје кошуље, спреман на акцију.

– Да кошуља није чиста, не би ни брисао њоме наочаре. То су врло скупа и осетљива стакла. Да знате!

– Онда је барем немојте вући – опоменух га слабашиим гласом док је он настављао да чисти.

– Ко вуче? – запита Боско љутито и извади из џепа своје кошуље друге наочаре, с тамнозеленим стаклима.

– Не! – рекох одлучно, ни случајно наочаре за сунце.

– Досађујете ми – одврати Боско. – Смирите се већ једном.

Сад ми је цела ствар већ постала преглупа. На крају крајева, ја сам туриста, странац, подижем им туристички промет, у ствари сам чак гост у њиховој земљи. Боска једва да познајем, а свакако га не познајем довољно да бих могао да му дозволим да мојом кошуљом очисти читаву своју залиху наочара. Али јавно мњење је, наравно, на његовој страни, и то се недвосмислено види на лицима оних што седе наоколо.

„Ти бедни аутсајдеру”, говоре њихови погледи, „Ти уљезу! Ти егоисто! Ти надмени, недруштвени уображенко. Мислиш ли да је твоја кошуља нешто највредније на свету? Буди срећан што је једанпут послужила нечему корисном. Уопште немаш осећај заједничке припадности, никакав осећај колективне одговорности, солидарности. Не заслужујеш да ту седиш, ти долутала дроњава ништаријо!”

Кад ми је прекипело, скупио сам сву снагу и изустио:

– Доста! Не дам више!

– А зашто?

– Нисам дужан да вам одговорим. Или би можда требало свима да дозволим да мојом кошуљом бришу наочаре?

– Свима? Зашто свима? – упућивали су ми гневне повике. – Ко је осим Боска чистио наочаре? Коме другом треба ваша глупа кошуља? Зашто говорите о „свима” кад је само Боско...

Остало више нисам чуо. Био сам већ на вратима. Ту сам застао, окренуо се и изазовно полако угурао кошуљу у панталоне.

VIVE L'EMPEREUR!

Једном ме Француз позвао кући, приватно. Мене. Француз. Приватно. У свој стан. У свој дом. Странци који већ више од двадесет година живе у Француској, уверавали су ме да у славној историји те земље нема преседана за овакав позив. Још никад странац није прешао праг Французовог стана, осим ако је требало да му опере прозоре. Хтео бих посебно да нагласим да мој домаћин није био пијан кад ме је позвао, већ је деловао као потпуно уравнотежен човек који сасвим влада здравим разумом. Очигледно се радило о јединственој природној појави.

У ствари, упознао сам га на међународном позоришном фестивалу, а то помало умањује значај читаве ствари. За време наступа неког израелског ансамбла седео сам уз постаријег човека, који је непрестано хтео да зна шта се то, до ђавола, у ствари догађа на позорници. Објаснио сам му да гледа живот у једном тзв. кибуцу, пољопривредној задрузи где људи раде добровољно с једном руком на плугу, с другом на пушци и с трећом на Библији. Мој нови пријатељ, господин Рапуе, тада ми је објаснио да се и он, или тачнијс речено његов деда, борио против Пруса. Затим смо у разговору прешли на Кинезе, па на рулет и судњи дан. Можда је управо ова последња тема била узрок што се господин Рапуе одрекао традиционалне уздржаности и позвао ме у свој дом.

– Дођите у петак увече после вечере – рекао је.

– Доћи ће још неки људи.

– *Merci* – одговорио сам. – Дакле, доћи ћу у петак увече после вечере.

– Крените метроом са станице Бонапарте до Наполеоновог обелиска. Пређите трг Гран арме у смеру Тријумфалне капије. На раскрсници Авеније 7. новембра и Улице 28. маја наћи ћете кућу „Маренго“. Препознаћете је по мермерној плочи лево од улаза, на којој пише кад је положен камен темељац. Догодило се то тачно 104 године пошто је Наполеон на мосту Маренго прегазио италијанску војску. До виђења у петак увече после вечере.

У петак увече обилно сам вечерао и упутио се у описаном смеру. Обелиск који су подигли као сећање на Наполеонову

победу код Фридленда, нашао сам без по муке, али на месту где је требало да буде трг Гран арме, био је Музеј керамике, смештен у згради некадашње кадетске школе. После краћег узалудног лутања, затражио сам помоћ саобраћајца. Он ме је поучио да обелиск који тражим није Фридлендов обелиск већ обелиск у славу победе у Египту између Улице 11. јануара и Улице 12. јануара. Успут ме је запитао одакле сам. Рекох му да сам из Израела, после чега му очи заблисташе. Наполеон је, као што је познато – објаснио ми је – пре него што је покорио Египат, освојио Акру и Јафу. Климнуо сам потврдно главом, мада у тврђави Акра никад нису сазнали да их је Наполеон освојио.

За нешто мање од пола сата нашао сам се пред кућом „Маренго“, а за следећих петнаест минута пред станом господина Рапуеа. Тамо се већ окупило мало али отмено друштво.

Сви су говорили течно француски, језик у који сам безнадежно заљубљен. После извесног времена прешло се у разговору на Блиски исток. Сви су се сложили да Израел има стратешки значај.

– Још од времена када је Цар, пре него што ће да покори Египат, освојио Акру и Јафу... – започе један од гостију и задуби се у потанко описивање тактичких маневара генијалног Корзиканца у сенци пирамида. Говорникову машту је посебно распалила слика великог војсковође како на свом белцу усамљено јаше узбрдо, док зраци излазећег пустињског сунца златним сјајем обасјавају његов лик. То би била, говорио је у заносу, величанствена уметничка слика. (Две такве у уљу висиле су на зиду.)

Ја сам се опет, као посетилац на краће време, понесен више практичним користима, распитивао које би све знаменитости требало да видим током свог боравка. Навели су ми следеће: Наполеонов гроб, Тријумфалну капију, разне ратне музеје, посебно оне у којима су представљене битке код Јене, Аустерлица и Ваграма, али и све остале. Разне дворце у којима је Цар најрадије боравио, посебно онај у Малмезону, па у Сен Жермену, у...

У глави је почело да ми се врти. Наполеон, свакако, с правом носи горди надимак „орао”, али мене занимају и врапци. Можда му само завидим што је освојио свет, а ја нисам. Уосталом, ако мало поближе погледа, није прошло много времена откако је освојио свет. Наш професор историје у гимназији одговорио је једном, кад га је неко безобразно упитао зашто је Наполеон уопште освајао Египат, да је генерал хтео да пренесе пирамиде у Француску. А зна се да је морао да се задовољи обелисцима из домаће радиности.

Док су ми тако главом промицале ове јеретичке мисли, остатак друштва стигао је до битке код Ваграма, где је Цар смлатио заједничку руску, пруску и аустријску војску, пре но што ће отпочети свој познати зимски поход и освојити Москву.

– Никад ни један војсковођа осим Наполеона није освојио Москву – приметио је врло одлучно неки спортски новинар.

– А после тога? – запитао сам.

– Шта после тога?

– Мислим: после тога.

– Па, после тога... Остало је историја.

Наш домаћин испи гутљај коњака Наполеон и рече мукло, с приметном мржњом у гласу:

– После тога вратила се банда реакционарних царева и краљева да би задавили генија револуције.

Усудио сам се да се шапатам успротивим:

– Али, зар и Наполеон није био цар? И краљ Италије?

– Тако је! – гласио је заједљив одговор. – Баш то ти снобови нису могли да поднесу...

– Ја Енглезима све опраштам – огласио се други, милујући успут Наполеонову бисту на камину. – Коначно, они нису Европљани, Али да је онај садиста од гувернера Св. Јелене ословио Цара са „Сер”... то не могу да им опростим.

Да бих скренуо разговор, понудио сам неке око себе цигаретама. Они ми индигнирано окренуше леђа. Тек тада сам приметио своју грешку: биле су то цигарете *Нелсон*, и портрет легендарног адмирала уочљиво је блистао на кутији. Изгледао је тако задовољно као да је управо уништио француску флоту. Испало је врло незгодно. Чак ни то што сам збуњено промрмљао

да ми је ту несварљиву, обичну травуљину вероватно неко подметнуо у џеп, није могло да пробије бедем ледене одбојности која ме је окружила. Кренуо сам, а да нико није ни покушао да ме заустави.

Из чисте пристојности – ваљда стога да ми одлазак учини мање мучним – господин Рапуе ме упита за моју адресу у Лондону. Сав срећан што ми се указала прилика да мало умањим бес гостију, истресем:

– Велингтон серкл, угао Трафалгар сквера. Хотел „Ватерло”... о, Боже мили...

Нико ми није пружио руку. Домаћин ме ћутке испрати до врата, неосетљив на сва моја уверавања да није моја кривица што се свака друга улица у Лондону зове по некој бици или војсковођи, а кад им понестане имена као што су Велингтон или Ватерло, измишљају нова која се с њима римују као Кенсигтон или Бакерло... Господин Рапуе снажно залупи вратима.

Отетурао сам низ степениште, прешао Улицу Тилсит и упутио се према најближем славолуку победе.

GARÇON, UN ENTRECOTE!

Дубоко у Булоњској шуми, на раскрсници два тешко приступачна путељка, постоји мали неугледни ресторан у који углавном залазе домаћи гости. Те недеље је све врвело од њих, и на улазу је стајао ред јешних Француза који су чекали да се ослободи неко место. Између густо поређаних столова журила су тамо-амо, знојећи се, два конобара погнута под теретом посла, и тако изнова потврђивали старо правило да у француским ресторанима има или превише или премало конобара, али никада онолико колико је потребно. Атмосфера је била тако аутентична и толико ме је освојила својим истинским чаром, да сам са детињом лакоумисленошћу заборавио све савете Сове Липшица и сео за сто који је као неким чудом стајао празан усред локала. Нехајно сам се спустио на слободну столицу (била је само једна), опустио напете удове и задовољно установио да сам у релативно кратком времену сасвим навикао на француски начин живота. Узео сам јеловник, прелетео га искусним погледом и одлучио се за *entrecote*.

– *Garçon* повиках својим најбољим француским. – *Un entrecote*.

Конобар прође крај мене с изразом аристократске неприступачности на лицу и са седам попут торња наслаганих тањира на рукама, а да ме није ни погледао. Причекао сам да у повратку опет прође крај мог стола:

– *Garçon! Un entrecote!*

Овај пут се аристократа удостојио да ме барем успут погледа, али то је било све. Збрисао сам га с листе познаника. Ионако ми је његов колега, онај са бујним брковима, био ближи.

– *Garçon! Un entrecote!*

Конобар коме сам се обратио – а тај је осим бркова носио још већи број тањира од свог претходника – нестао је без речи у гомили. Сад сам се већ помало узнемирио и упитао се да нисам упао баш у сам „шпиц“. Око мене је већи део париског становништва са уживањем и гласно решавао проблем недељне исхране. Зар да то мени једином не буде допуштено?

Чим сам опазио да се приближава аристократа, скочио сам и препречио му пут.

– *Garçon! Un entrecote!*

Једноставно ме прегазео. Прешао је преко мене као да ме не види. Постао сам невидљив.

„Липшиц”, прође ми кроз главу док сам с муком устајао с пода. Зар ми није Липшиц још у Израелу говорио да туриста за њих није човек⁷ Очигледно то треба дословце схватити. Можда сам већ мртав а да то и не знам?...

Желудац ми је крчао од глади и то ме врати у стварност.

Кад је брка поново прошао поред мог стола, зграбио сам га за реп фрака:

– *Garçon! Un entrecote!*

– Одмах – одговорио је, очајнички покушавајући да се извуче из мог двоструког нелсона. Нисам га пуштао. Запитао сам га оно о чему сам већ дуго размишљао:

– Зашто ми не дате да једем?

– То није мој сто! – Обавештење је пропратио са неколико снажних удараца ногом у моју потколеницу.

Пустио сам га. Ако то није његов сто, онда немам права да га задржавам.

Окренух се с новим жаром аристократи, покушавајући да привучем његову пажњу гласно плъескајући и препречивши му пут телом. Поново је прошао кроз мене.

Тада је у мени прорадио проналазачки дух. Смислио сам замку – мада доста примитивну. Кад је следећи пут покушао да се пробије кроз уски пролаз поред мог стола, скочио сам, подметнуо му столицу иза леђа и муњевитим покретом му препречио пут спреда. Усправио сам се пред њим као обелиск. Сад више није могао да ми умакне.

– *Garçon! Un entrecote!*

Покушао је да се стратешки повуче, али је установио да му је моја барикада препречила одступницу.

– *Monsieur*^[8] – рече и одмери ме убилачким погледом. – То није мој сто.

Схватио сам. Коначно сам схватио. То је, дакле, разлог зашто је мој сто тако чудесно слободан. То је ничији сто на граничном подручју између две велесиле, напуштена предстража на ивици пустиње у којој ноћу завијају шакали и где у најбољем случају

повремено искрсне неки атомски физичар. Нагонски сам погледао под сто не би ли можда угледао костуре. И опет сам се сетио Сове Липшица. Ја сам туриста. Ја сам прогнаник. Шта ће бити са мном? Исконски снажно ме обузела она психолозима тако позната људска потреба да некоме припадам.

– Твој сам, твој душом и телом – шаптао сам у ухо аристократи који је случајно застао поред мене да се издува. – Припадам теби, крочим под твојом заставом, ја...

– Оставите ме на миру или ћу позвати полицију – сиктао је аристократа и нестао.

Почео сам да плачем. Ништа није теже од усамљености.

– Ефраиме, – рекох самом себи – мораш нешто да предузмеш. Мораш да постигнеш да те конобар призна *de facto*, иначе ћеш да престанеш да постојиш.

Последњом снагом сам скочио на ноге и махнуо брки, који је промицао са поруџбином пилетине опојног мириса.

– *Garçon! L'addition*^[9]!

Брка ми добаци поглед који је говорио да му није на крај памети да се ухвати на тако отрцани трик, па настави даље.

– Кад бих сад – помислио је мали фашиста у мени док сам с мржњом пратио погледом брку – кад бих сад имао у џепу пластичну бомбу, завршио бих с њим.

Тог тренутка наступио је непредвиђени обрт: на кухињским вратима подбочио се неки здепасти ћелави човек, и погледом војсковође самосвесно прешао преко бојишта. Газда!

Јурнух према њему и горко се пожалих на начин на који његови конобари поступају са мном.

– То је врло вероватно – одврати он равнодушно.

– Али шта да учиним?

Газда слегну раменима.

– У преговорима сам с још једним, трећим конобаром. Требало би да дође крајем недеље... Можда би он...

– Али шта да радим до тада?

– Хм. Да ли можда познајете неког од гостију ко би могао да наручи и за вас?

– Да ли познајем? Ја? Овде, усред прашуме? – затресао сам главом.

Шеф учини то исто и повуче се у кухињу, док сам ја – млако и неодлучно као типични припадник буржоазије која пропада – опет заузео свој безнадежни положај на ничијој земљи.

Глад ме је терала у очај. Морам, дакле, да пређем границу, по било коју цену.

Ситним, пажљиво прорачунатим тразјима, и даље седећи, почех неприметно да померам сто с ничије земље. Миц по миц, полако али иезадрживо пробијао сам се према бркиној територији, користећи сваки успутни заклон.

– Још мало, – бодрио сам самог себе – још мало и опет ћу бити међу људима... спас је близу...

Ништа од свега. Ухватила ме гранична полиција и сада ме без сумње очекује судбина као и сваког другог страног уљеза.

– Одмах да сте вратили сто на место! – нареди ми брка.

Оно што ме тог тренутка обузело, не може се објаснити разумом. Тако нешто је дубоко укорењено у праисконским нагонима. Потмуло крикнувши бацио сам се на конобара, отео му с највишег тањира половину патке и одмах напунио уста. Лудо ми је пријала. Испружио сам руку да дохватим кромпир са першуном – али дотле је конобар прибравши се од чуда, почео да узмиче.

– *Monsieur!* – муцао је. – *Monsieur!* Шта то радите!

– Једем – одговорих спремно. – Чуди вас, је ли?

Све очи су биле уперене у мене. Цели ресторан је без даха пратио овај заиста мало необичан призор.

На жалост, аристократа је похитао брки у помоћ, па се чак и газда удостојио да им се придружи.

Удруженим снагама успели су да ми отму из руку остатак патке. Онда су ме, праћени поклицима гледалаца, подигли увис и изнели до врата. Успут сам одлучио да им ускратим напојницу.

– Гладан сам! урлао сам. Гладан! Хоћу да једем!

– Чекајте док не будете услужени – рече брка.

– Овде вас нико не шљиви! – дода аристократа.

Од те двојице није могло ништа да се очекује. Рекао сам газди:

– Слушајте – преклињао сам га. – Примите ме као конобара.

Било је прекасно. У широком луку полетео сам кроз врата. Пошто сам потрбушке атерирао, скочих на ноге и осврнух се око

себе.

Газда је још био ту и гледао ме скоро сажалјиво.

– Monsieur, пођите у било који ресторан на Шанзелизеу. То је право место за туристе...

БАКИНА ТАЧКА

Већина туриста има сасвим погрешну представу о бљештавој метрополи на чему они поистовећују „Париз” с љубављу и пороком, с уским споредним улицама разгранатим као паукова мрежа, где у загушљивим полумрачним ноћним локалима шампањац тече потоцима и где уз музику разголићене играчице целу ноћ нуде еротику.

Но, постоји и други Париз!

Тај други Париз није можда толико загушљив и толико скучен, али онај ко се потруди да га открије, биће богато награђен. У том другом Паризу – оном правом, вечном – улични продавци не продају шапатом „уметничке актове”, ту нема вабителја који маме наивног странца у полумрачне ноћне локале. нема облака дима и шампањских испарења, па ни јефтиног стриптиза. Не! Ни говора! Ту, у том другом Паризу, су величанствени храмови уметности с отмено уређеним гледалиштима, у којима туриста седи у дубоким укуским фотелјама, где обнажене играчице уз пратњу луде џез музике по целу ноћ изводе еротске игре.

То је Париз о коме желим да причам.

Догодило се чудо: добили смо две карте за већ годинама унапред распродату мамутску музичку ревију, о којој се увелико причало у целом свегу. Неки туриста из Латинске Америке морао је у последњи час да врати карте, које је купио још крајем прошле године, и да отпутује кући јер је превидео да датум представе пада баш у време месечних штрајкова у његовој земљи. Тако се догодило да смо моја жеиа и ја седели у првом реду, дословце пред ногама одабраних лепотица, с најбољим могућим поглелом на детаље кореографијс и богату декорацију (костима није било). Девојке су представљаде живе слике историјских личности из опште историје човечанства, па тако и из историје нашег народа, на пример Јудиту и Холоферна, Јосипа и његову браћу, Путифарку и Саломину игру са велима. То нам је ласкало и испуњавало нас самопоуздањем. Нису нам сметали чак ни повици иза нас, попут оног „седите”. Нисмо ни слутили да је историја Израела тако блистава.

Тада се спустила бака...

Долебдела је са таванице славног Мјузик хола у златном кавезу, посебно саграђеног у ту сврху, а цели ансамбл је – сликовито окупљен, неки на коленима, неки на врховима прстију – пружао руке ка њој и уз свечани крешчендо понављао рефрен: „Ево је, стиже, најлепша на свету”. На себи је имала црне мрежасте чарапе. крзно пантера тесно припијепо уз тело, на глави круну плаве косе, дуге вештачке трепавице, блештаве зубе. Изрез над њеним грудима одавао је сав чар њених 70 година. (Најбоља супруга на свету се кладила. додуше шапатом, да јој је чак 71.)

Да се разумемо: појам „бака” за мене је светиња. По мом мишљењу бака има изванредно важан задатак у окриљу породице, или као бака-сервис за децу, или по томе што памти старе, вредне куварске рецепте који би без ње били заборављени. Укратко, баке могу да рачунају на моју љубав и поштовање. Можда је и то разлог зашто тако осетљиво реагујем кад одједном на позорницу долебди бака, па се пред блештавим светлима рефлектора излаже забланутој гомили. Уз то. ова изузетна бака није била тек нека тачка у програму, већ звезда ревије, божанска примадона, неупоредиво свестрана уметница, национална светиња. И заиста, с гласом је још некако и ишло, али је бакица пошто-пото хтела да покаже и своје играчке способности. Више никог није пуштала испред себе, дивље је скакутала наоколо, дубила на глави, превртала се преко главе, причала двосмислене шале и уопште се понашала онако како баке не би смеле да се понашају. Вероватно је, размишљао сам, директорова супруга или има одличне везе у синдикату естрадних уметника.

Убрзо сам схватио да она тај свој повлашћени положај има захваљујући нечем сасвим другом: наиме својој вештини у „контакту са публиком”. У томе јој није било равне. Било је то њено подручје: начин како узима микрофон у руку... како силази у гледалиште... промиче између редова... зауставља се код неког страног туристе и размењује са њим неколико речи на његовом матерњем језику... како се у пролазу с неким нашали или нешто летимично понуди... како човека који мирно седи љуби у чело... све је то било изузетно.

Те кобне вечери покупила је тројицу мушкараца који је требало да јој послуже на сцени, и то дугајлију Американца, ониског Шпанца и подебелог Италијана. Пошто је савладала њихов отпор и довукла их на позорницу, где су их девојке дочекале смејуљећи се, подбочила се ставивши руке на крзно од пантера, прешла је погледом по сали и објавила:

– Треба ми још један!

Није да се хвалим, али могу да кажем да сам се више пута нашао у животној опасности. Побеглао сам из неколико логора, борио се у рату и једном чак учествовао на мировном конгресу Лиге за разумевање међу народима. Али још ме никада није обузела таква паника као у тренутку кад је бака пошла према мом седишту у првом реду. Било је страшно. Црвенео сам и бледео. Згрчио сам се и очајнички тражио заклон. Пред очима ми севнуше најболнија сећања из мог тужног детињства.

– Дивно – просикта крај мене змија којом сам се оженио. – Долази по тебе!

Следећег тренутка бакица је већ стајала испред мене. Завапио сам према небу, али она се већ надвила нада мном и из црвеног процепа на њеној грозној масци допре питање:

– Одакле си, мали мој?

Завукао сам се под седиште и занемео. На крају крајева, где пише да морам да разумем питање на француском.

– Он је из Израела – одговори умеето мене гласно и јасно змија поред мене, док су погледи хиљадуоке немани од публике били са свих страна упрти у мене.

Бакица зањиха боковима.

– Израел – понови с уживањем. О-ла-ла!

– Шалом^{10}! Обавила ме својим крацима.

У том тренутку сам схватио зашто ми данас преживљавамо верски препород. Човек је усамљен. Усамљен је и окружен непријатељима, препуштен самом себи. Потребно му је неко више биће у које може да верује, у коме ће наћи заштиту пред недаћама судбине. Али ја сам сада био препуштен на милост и немилост.

Бакица пружи своју старачку руку ишарану плавим венама према змији и запита:

– То је госпођа?

Ја сам упорно ћутао, али змија љубазно потврди главом. Затим је бакица хтела да зна да ли је госпођа љубомориа.

– Окани се глупости и пођи кући – шапнуо сам на хебрејском бакици у ухо. – Чекају те напуштена унучад. Гладни су. Остави ме на миру и иди...

Грчевито сам покушавао да избегнем њена клешта. Тиме сам једино долио воду на њен клопарави млин. Уз громогласни аплауз целе сале притисла ме уз седиште и сручила ми се с неизвештаченим француским шармом у крило. Не бих желео да детаљно описујем тај догађај. Довољно је да кажем да ми је бака, упркос мом снажном отпору, притисла главу на свој деколте и запитала храпавим гласом:

– Видиш ли добро, мали мој?

– Видим грозоту! – процедих с муком, борећи се против напада кашља који су изазвали облаци њеног пудера.

– Скините ми се са колена, или ћу да зовем у помоћ...

– Ах, *cheri!*^{11} – устаде бака док су јој кости пуцкетале, пољуби ме у нос и хтеде да ме одвуче на позорницу. При том се показала изненађујуће мишићавом. Установио сам то по томе што ми је стисак којим сам се чврсто држао за наслон столице, све више попуштао – *Mop choux*^{12} – церекала се, а оркестар је на њен знак засвирао живахни кан-кан. док ми најбоља супруга на свету иза леђа лицемерно шапутала:

– Све ћеш да поквариш! Не мисли она ништа лоше! Сви учествују у игри. Само ти нећеш!

У међувремену је бакица зналачким покретима одвојила моје прсте од наслона, један по један. Гледаоци су клицали. Али ја се још нисам предавао. Открио сам под седиштем гвоздену шипку и чврсто се закачио ногама.

– Нестани, стара вештице – дахтао сам. – Мрзим те.

– *Mop amour* ^{13} – жуборила је бакица, усправила ме брзим спретним покретом и отеглила на позорницу. Даље се присећам само магловито. По причању супруге стајао сам поред осталих бакиних жртава, потпуно ошамућен, разјапљених уста и клатећи рукама дозволио сам да ми једна герла стави на главу

папирнату капу на којој су се њихале црвене перушке, и док је бакица тапшала у ритму, играо ча-ча-ча.

Кад сам се вратио на место, најбоља супруга на свеу дочекала ме је врло непријатељски:

– Стидим те се – рече. – Како можеш од себе да правиш такву будалу?

После неколико дана већ сам полако устајао из кревета и помало шетао. Случајно сам срео познаника из Израела, стручњака за народне игре. У разговору му споменух и бакицу.

– Ха, познајем ја њу – смејуљиво се. – Већ деценијама изводи увек исти трик. Из гледалишта извуче на позорницу неколико „туриста” и пусти их да играју. Публика, наравно, нема појма да су то њени плаћени сарадници.

– Ко? – запитах. – Ко је плаћен?

– Ти наводни туристи. Они су за то посебно ангажовани. Ретко се догађа да се неки прави посетилац навуче на такву будалаштину. Зашто питаш? Немој само да ми кажеш да је тебе обрлатила.

– Мене? – насмејав се самоуверено и глатко одбих такву оптужбу. – Да ли си полудео?

ДРВЕНИ КОЊИЋ

Без лажне скромности: Јевреји су од памтивека били прави мајстори у томе да сами себи што више закомпликују живот. И овде у Израелу постигли смо на том подручју значајне резултате, пре свега захваљујући нашој бирократији. Нема лепшег осећања од оног које вас обузме кад завршите посао са неком државном службом. Срећно преживелом често се омакне усклик: „С ким су ме то заменили?” Али није увек тако. По правилу вас разноразни службеници шаљу од немила до недрага. Понекад и обратно. Али никада у неком одређеном смеру.

Кад се мом пријатељу Јоселу родио син, хтео сам малом да купим посебно леп поклон; „шта кошта да кошта”. Стога сам послао писмо стрицу Егону у Америку^{14}.

Десетак дана касније примио сам обавештење са царине Главне поште да је на моје име стигла велика пошилџка.

Службеник коме сам се обратио био је веома љубазан, и с анђеоском стрпљивошћу скидао је један слој папира за другим, све док се пред мојим очима није указао складни, величанствени дрвени коњић. Морам да признам да сам се мало љутио на стрица Егона. У то време Јоселов син је имао две недеље, а шта ће беби од две недеље дрвени коњић? Али сад, кад је већ био ту, хтедох да га испробам. Међутим, то ми службеник није дозволио. Објаснио ми је да не смем ни да дотакнем коњића док не платим царину. А она износи 871,30 фунти.

– То је чиста бесмислица! Зашто толико?

– Погледајте сами – рече службеник и гурну ми под нос неку табелу с тарифама. – Ради се о пунокрвном грлу увезеном ради јахања.

– Пунокрвном? О чему ви то говорите?

– Наш службени вештак класификовао га је као трогодишњег расног норманског тркачког коња. И не покушавајте да ме уверите да је дрвен, јер у параграфу 117/82 КП нема ни слова о томе од каквог се материјала праве коњи. Коњ је коњ.

Тиме је службеник завршио своје излагање.

Пошто ипак није био само службеник већ и човек, дао ми је – „у строгом поверењу”, како је одмах нагласио – савет да поднесем молбу царинским органима да коња прогласе „играчком”.

Захвалио сам се на предусретљивости, прибавио у породилишту, где је Јоселов син угледао светлост дана, судски оверену потврду о рођењу и тиме поткрепио своју молбу. Осим тога, поднео сам и судску потврду да сам већ 1928. године престао са свим незаконитим делатностима и да не намеравам да продајем коња у циљу стицања зараде.

Молбу сам проследио по прописима и већ после неколико недеља имао сам у руци штампану одлуку царинских органа: мојој молби, на жалост не може да се удовољи.

Одмах сам потражио адвоката који је, пошто је темељно проучио предмет, закључио да се висина царине односи на опаску „тркачки коњ”. Његова даља истраживања показала су да је царина за теглеће коње, који се могу користити у земљорадњи, знатно нижа. Обратили смо се стога Министарству пољопривреде с молбом да коња оцени као „теглећег”.

Недуго затим освану у мом стану службеник Министарства пољопривреде и упозори ме да сам у својој молби заборавио да наведем име коња.

– Шултхајс – рекох, обзиром да имам пријатеља с коњским лицем који се управо тако зове. Службеник је забележио име и предао ми списак нужних образаца.

Од тада је све ишло глатко. Министарство пољопривреде обавестило ме је да Шултхајса могу да сматрам теглећим коњем, чим им доставим потврду да ми је потребан на имању. Пошто је јавна тајна да не поседујем никакво имање, обратио сам се опет свом адвокату. Овај ме, пошто је проучио законе који се на то односе, уверио да поседовање само једне кобиле повлачи право држања и ждрепца. Обавестили смо Министарство пољопривреде да је моја кобила Бруихилда смештена у Нахарији. Џокеј из Нахарије, један од мојих одушевљених читалаца, био је спреман да ми, уз одређену накнаду (50 фунти), изда потврду с напоменом да је Бруихилда спремна за приплод и да би хитна интервенција Шултхајса била од највеће важности за приплод коња у Израелу.

Недељу дана касније огласи се звоно на мојим вратима. Упадоше два детектива и потурише ми под нос налог за претрес стана. Држава Израел тужи ме за превару.

– Ви покушавате да нас уверите да дрвени коњић може да добије младе? – окомио се на мене један од детектива. – Зар сматрате да смо потпуне будале?

Све сам признао, спремио најнужније ствари и опростио се од жене. Тек у последњем тренутку вратио ми се мој познати смисао за прави одговор.

– Али, господо – рекох. – Зар вама није познато да је и Брунхилда дрвени коњић?

Детективи су нешто међусобно шапутали и онда закључили да то, наравно, битно мења ствар, извинили се и отишли. Два сата касније достављен ми је рачун на 117 фунти: „Такса за држање ждрепца Шултхајса”. (Стриц Егон је, изгледа, далековиди човек и зачуђујуће добро познаје односе у нашој младој држави. Очигледно му је било стало да Јоселов изданак види поклоњеног коња пре него што му погледа у зубе.)

Даља непријатност догодила се са ветеринаром кога је послала влада. Појавио се на захтев Министарства пољопривреде у царинском складишту, прегледао пршњавог Шултхајса и устамовио „нехигијенске услове и могућност ширења заразе”. Налаз је могао да има озбиљних последица, али се, срећом, установило да је неки братанац коњског доктора у роду са шураком госпође Тосканини, тако да је налазу придодата примедба: „Сумња се у плодност ждрепца.”

На жалост, тиме нису отклоњене све потешкоће. Министарство пољопривреде тражило је да објасним где сам купио дрвену кобилу Брунхилду и колико сам за њу платио порез на луксуз,^{15}

На овом месту у причи, мој адвокат се повукао с образложењем да мора да издржава породицу. Помисао да ћу од сада сам да се суочавам са целокупним државним апаратом, навела ме на поуздан потез: испунио сам образац за добијање дозволе како бих на Брунхилдино име увезао ретроактивне ланце за моторцикле. Послао сам га Министарству.

Следеће ноћи су ме ухапсили. Образац очигледно није био пропраћен довољним бројем печата – злочин који се по отоманском праву сматра тежим од издаје атомских тајни^{16}.

Расправа на суду била је кратка. Захваљујући својој дотадашњој непорочности, осуђен сам на само две године

затвора. Урачуната су ми три месеца које сам провео у сукобу са властима.

Послали су ме у ћелију бр. 18 старог затвора у Јафи. У почетку сам тешко патио због неправедне пресуде и усамљености, али се једног дана отворише врата ћелије и мени се придружи један доброћудни, мада већ помало пропали теглећи коњ. И он је био осуђен због преваре: пред лучким властима у Хаифи представљао се као дрвени коњић.

ИЗГУБЉЕН У ЈЕРУСАЛИМУ

Много тога можете у Израелу да нађете врло лако, али улице сигурно не можете. Постоје улице које уопште немају имена, а ако га имају, недостају им табле с натписима. Мој пријатељ Јосел обично овако описује пут до своје куће:

– Кренете од Трга Мограби према обали, све док не наиђете на човека у кратком кожном капуту који поправља моторцикл и псује (власт). Ту скренете лево и бројите до 22. маслине. На том месту осетите ужасан смрад. Идете десном страном уз камени зид све до цркнуте мачке. Тада поново скренете удесно, све до југословенске књижаре која је преко пута биоскопа. Ту ћу вас сачекати јер је одавде пут мало компликован...

Нешто слично доживео сам приликом једне посете Јерусалиму која се, на несрећу, десила баш у време кад је нова градска управа одлучила да промени називе улица у складу с библијским значајем града.

У ствари, у Јерусалим ме је позвао мој добри пријатељ по имену Елусиви, и то на прославу усељења у нови стан. Елусиви живи у земљи већ педесет и пет година. Сада му се коначно осмехнула срећа да се из примитивне дрвене колибе, уз помоћ повећег кредита банке, пресели у леп једнособан стан у модерном делу Јерусалима^{17}, који је ту још од турских времена.

Елусиви ми је дао тачну адресу: Улица љубљене жене 5а. Пре је то била кућа бр. 113 у улици Јулиуса Финкелштајна, дијагонално преко пута обредног купалишта на Булевару благословеног грозда, ранијем Путу на други свет.

Веома волим свог пријатеља Елусивија, и на његов позив сам одмах спаковао кофере. Пошто сам стигао у Јерусалим, распитао сам се у подужем реду људи који су стајали на аутобуској станици:

– Која улица? – упитао ме је ред.

– Љубљене жене – одговорио сам.

Ред једногласно одговори да не зна за такву улицу, а то није ни чудо јер су у последње време променили имена скоро свих улица.

– Нема везе – утешио сам ред. – Случајно знам да се та улица некад звала Улица Јулиуса Финкелштајн.

Овде бих споменуо да је распитивање за улице омиљена израелска национална забава. У игри постоје разновразни напети елементи који је увек изнова чине узбудљивом. Пре свега, никад не можете тачно да знате ко у ствари познаје улицу о којој је реч, онај кога се пита или онај ко пита. Споменимо свакодневни случај – човек вам приђе и пита:

- Где је Голдштајнова улмца?
- Голдштајнова улица? Који број?
- Шездесет и седам. Трећи спрат.
- Голдштајнова улица... Голдштајнова улица... Да ли видите ону широку попречну улицу тамо доле? Видите ли је? Дакле, Голдштајнова улица је прва лево.
- Зар није друга?
- Зашто би била друга?
- Мислио сам да је друга.
- Да је друга, тако бих вам рекао. Прва је,
- Одакле знате?
- Како то мислите... одакле знам?
- Хоћу да кажем: да ли можда станујете у тој улици?
- Тамо станује мој пријатељ.
- Боби Гросман?
- Не. Један инжењер.
- Одакле знате да Боби Гросман није инжењер?
- Извините... али ја уопште не познајем господина Бобија Гросмана.
- Наравно да га не познајете. Прва улица лево је, наиме, Булевар крушака а не Голдштајнова улица.
- Да, заиста. Што се тога тиче, у праву сте. Али где је онда Голдштајнова улица?
- Голдштајнова улица... Голдштајнова улица...
- (Странац, онај који је од вас затражио информацију, очигледно грозничаво размишља.) – Крените право, скрените у прву улицу десно и онда у трећу попречну лево.
- Хвала вам – љубазно одвраћа човек који је од вас хтео да сазна где је Голдштајнова улица.

У међувремену сте подигли шешир у знак поздрава, па сада кренете према Голдштајновој улици: право, па удесно, па у трећу

улицу лево. Помало дахћући попнете се на трећи спрат куће бр. 67. Тек кад зазвоните на врата збуњено се запитате шта ви у ствари ту тражите...

Ја још нисам доспео тако далеко. Ипак сам још увек знао да се Улица љубљене жене раније звала Улица Јулиуса Финкелштајна.

– Зашто то нисте одмах рекли? – запита неки човек који је с кофером у руци стајао у реду. – Улица Јулиуса Финкелштајна сече Улицу великог кашља, а она сада има друго име.

– Који аутобус иде у том правцу?

– Број 37.

Кренуо сам, дакле, аутобусом 37. После неких пола сата возње запитао сам шофера:

– Да ли треба сада да сиђем?

– Сачекајте док станем – окоми се шофер на мене. – Увек та журба, увек журба...

Чим сам сишао, падне ми на памет да шоферу уопште нисам рекао где желим да сиђем. Био сам на муци, а на улици ни живе душе. Срећом је искрснуо градски чистач који ме је чврсто уверавао да је Улица великог кашља, која се пре звала Улица усамљених удовица, одмах иза следећег угла лево, онда два пута десно, па још два пута десно и онда трећом улицом лево.

Запитао сам још неке пролазнике, и за неколико минута скупио четрдесет до педесет „улево”, отприлике исто толико „удесно” и двадесет „право”. С обзиром да се већ спуштао мрак, био је то сасвим добар резултат.

Пошто сам неколико пута залутао, доспео сам у улицу која је одговарала геометријској средини података које сам добио. На несрећу, нигде није било истакнуто име улице. Нигде није било табле, а ужурбани пролазници нису хтели да се зауставе.

Зазвонио сам насумице на нека врата у приземљу и запитао човека који ми је отворио, да ли можда зна како се ова улица зове. Одговорио ми је да има неко хебрејско име, али да га он не разуме јер говори само енглески. Његова кћи, мала Сабра, зна неког ко је једном записао име улице, али тај, на жалост, сада није код куће.

Сав ојађен напустио сам кућу. У тај мах пројурише ватрогасна кола, успорише, а возач ме вичући запита да ли се налазимо у Улици браће чувара, ранијој Улици Ватрослава Лисинског. Довикнух му сочно „лево”. Затим ме је зауставио поштар и упитао за савет како најлакше да стигне у Улицу конца и иглене уши, која је пре краћег времена променила име у Улицу Самсон против Филистејаца, али се установило да је и тај назив предуг.

Дао сам му детаљна упутства, а затим упитао за Улицу љубљене жене. Поштар ми је усхићено честитао:

– Имате среће – рече. – То случајно заиста знам. Друга улица десно, али сада је то Улица животних снова.

Силно сам се обрадовао кад сам заиста нашао Улицу животних снова. И поред свега, кућу бр. 5а нисам нашао. Није било ни неког другог кућног броја. Наишао сам на неког дрхтавог патријарха који, додуше, није знао где је 5а, али ми је, срећом, објаснио да је тражени број можда само „5”, јер је странка Мапаи свугде четкицом додавала слово „А”.

Већ се ближила поноћ, а ја сам још увек тражио кућни број. На крају, високо горе на зиду једне од тих стамбених касарни угледах неку таблу, али нисам могао да прочитам шта пише. Зауставио сам ватрогасна кола која су се поново појавила, позајмио мердевине и попео се. На табли је писало „182-351-561 к.г.”, а то ми није много помогло.

Један окаснели пролазник ми се смиловао и објаснио ми да задња кућа у улици носи број 198:

– Значи, лепо крените оданде и бројите уназад до броја 5. Не морате уопште да се стидите, јер то и ја понекад радим, ако желим да погодим у којој кући станујем.

Послушао сам његов савет, бројао од 198 уназад и с пуно наде зазвонио на вратима куће пред којом сам се нашао. Отворила ми је нека стара госпођа.

– Не, ово је број 202 – рече.

Када сам је запитао да ли је то можда ипак кућа бр. 5, стрпљиво ми је објаснила како је то потпуно немогуће јер у целој улици нема непарних бројева; урбанистички завод омашком је обе стране означио парним бројевима, тако да су сада сви бројеви двоструки, осим бројева 32 и 66 који су на другом крају

града, у некадашњој Улици Јулиуса Финкелштајна, сада Улици великог кашља.

– Забога – простењак. – Па то је улица коју тражим. Био сам убеђен да је ово Улица великог кашља.

– Не, није! – Стара госпођа је одлучно завртела главом. – Ова улица ће се од сутра звати Улица неодлука. Још данас се зове Улица лука.

– Чудно. Зашто су ме онда сви убеђивали да је ово Улица животних снова?

– А шта им је друго преостало? Зар да се расправљају с вама?

После тога се стара вештица повукла у своју јазбину.

Поново су пројурила вагрогасна кола уз гласно завијање сирена. Зауоставила су се на крају улице и усмерила млазове воде према некој кући. Из чисте знатижеље пришао сам ближе, кад ме један ватрогасац запита да ли је то обредно купалиште у Улици браће чувара 107, јер је на том месту избио пожар.

– Није – одговорих. – Ви гасите кућу с парним бројем 102, у ранијој Улици неодлука.

Ватрогасци неколико пута сочно опсоваше, повукоше мердевине и шмркове па се одвезоше.

Ја сам даље лутао кроз ноћ. Пред очи ми, онако уморном, искрсну прекорно Елусивијево лице. У мени су расли бес и очајање. Љутито сам шчепао момка који је пошао према мени и заурлао му у гадну њушку:

– Где је Улица љубљене жене, мрцино? Где?

– Аллах акбар – одговори војник.

Тако сам доспео у арапско заробљеништво. Комисија за примирје одмах је предузела потребне кораке.

ВРЕМЕ ПОСЕТЕ: ПОНЕДЕЉКОМ И ЧЕТВРТКОМ

Дисциплина је једна од важних националних особина Израелаца: потпуна свеобухватна дисциплина – а ипак не гвоздена као у тоталитарној држави, где све наредбе морају слепо да се слушају. Не, ми негујемо индивидуално обојену дисциплину. Тако нпр. кад приметимо телефонску говорницу на којој је натпис *У квару*, одмах нас обузме силна жеља да телефонирамо баш из те говорнице, и у девет од десет случајева то и покушавамо. Табла с текстом *Молимо вас да одмах пребројите новац, накнадне рекламације не уважавамо*, навешће нас да безусловно одмах одемо од шалтера, новац пребројимо касније па онда надамо дреку како су нас опљачкали. Разуме се, ако на неким вратима пише *Улаз забрањен*, ми не улазимо. Осим уколико заиста морамо. Или, можда, само да погледамо шта се у ствари догађа иза тих врата. Или из било ког другог разлога.

Ту почиње прича о тетка Илки, љубазној старој госпођи која је пре неколико година, једном приликом док је чистила под, само лагано уздахнула и више није могла да се усправи. Повредила је менискус или тако нешто. Морали су да је одведу у болницу и ту су је сместили на 14. одељењу.

Тек што су је сместили, тетка Илка је наредила главној сестри да нас све позове телефоном како бисмо се окупили око њене болесничке постеље, да нас успут подсети да обожава сендвиче са сиром, какве у болници добијају само тешки срчани болесници.

Породични савет одлучио је да сам ја најпогоднија особа за тај задатак. Уручили су ми замотуљак сендвича са сиром препеченим у пепелу, и мало касније већ сам стајао пред двоструком жичаном оградом којом је ограђен болнички круг.

Гвоздена капија била је закључана. Тек пошто сам дуго, пристојно куцао, појави се дежмекасти вратар и рече:

- Посете су понедељком и четвртком од 14,45 до 15,30.
- Хвала лепо – рекох. – Али сад сам већ овде.
- Драги господине, – рече вратар – то је за добробит болесника. Посете их узбуђују и продужавају лечење. Замислите

шта би се догодило кад бисмо у свако доба дозвољавали посете.

– Сасвим сте у праву – рекох – то би било страшно. А сада ме, молим вас, пустите да уђем.

– Не – одврати он. – Строго ми је забрањено. У зграду бисте могли да уђете само преко мене мртвог.

– То не желим. Ја желим до своје тетка Илке.

– Не може. Али у два ми долази смена. Можда ћете с њим имати више среће.

Тип не само што је фанатик, него се тиме и поноси.

Окренуо сам се с мржњом у лицу и клетвом на уснама.

– Да бог да те спопале све овдашње болести, ти махнити манијаче! – клео сам. – И кад се распаднеш на комаде, отићи ћу код тетка Илке!

Нешто касније поново сам закуцао на улазну капију. али нисам налетео као први пут већ сам новом вратару рекао:

– Ја сам из редакције листа „Јерусалим пост“; требало би да напишем чланак о болници.

– Само тренутак – рече вратар. – Позваћу доктора Гебенмера.

Доктор Гебенмер (или нашки: Дајдамић), човек чије понашање осваја, примио ме је што је могао љубазније, и одмах се понудио да ми покаже установу.

– Хвала вам, докторе – рекох. – Снаћи ћу се сам. То је нова репортерска техника, знате: скупити утиске на најнепосреднији начин. Немојте, молим вас, да се мучите.

– Није то никаква мука. То ми је задовољство.

Гебенмер ме пријатељски ухвати под руку.

– Осим тога, биће вам потребна и нека стручна објашњења. Дођите.

Вукао ме кроз одељења 11, 12 и 13, и при том ми жустро говорио о главном задатку новинарства да, по његовом мишљењу, придонеси већем разумевању јавности за медицину уопште, а посебно за управљање болницама. Пратио сам његово излагање климањем главе, и с времена на време бележио нпр.: Ен-тен-тини-саварака-тини, или нешто слично, најчешће у стиху.

Узорни ред који је владао у свим одељењима, донекле је реметио само непрегледни број посетилаца. У просеку су на сваком кревету седеле по две породице.

– А сада није чак ни време посете – објасни ми Гебенмер. – Заиста не знам како су сви ти људи доспели овамо.

– Ништа, нипгга – умиривао сам га ја.

Одједном с једног кревета допре до мог уха глас старе даме:

– Хеј, Фери! Да ли си донео сир?

Ситуација је била више него непријатна. Лекар Гебенмер ме непријатно и упитно погледа.

– Шалом, тетка Илка! – кликнух. – Какав невероватан случај!

– Какав случај? Зар сестра није назвала? Где је сир?

Брзо јој предах замотуљак и покушах да убедим лекара Гебенмера како увек носим замотуљак сендвича са сиром, али он само без речи слеже раменима и оде.

Тетка Илка је завидном брзином слистила садржај замотуљка и за идући дан наручила брдо бомбона од метвице. И да доведем Бернарда и Мидику. И, наравно, своју жену. Кад сам бојажљиво напоменуо да сутра није дан за посете тетка Илка речитим жестом показа гомилу људи у соби и посла ме кући.

Одмах смо се бацили на посао. Мицика је на шиваћој машини сашила мале, беле капице какве носе медицинске сестре. Затим је од свог фризера позајмила три бела мантила и на крају смо помоћу две дршке од метле направили носила. Друго нам није било потребно.

Следећег дана довели смо се таксијем у близину болнице, и ту навукли на себе припремљену одећу. Моју жену смо послали у извидницу и она нам је јавила да је онај манијак од јуче, кога сам јој детаљно описао, сада поново на вратима. Ја сам се опружио на носилима, а они су ме покрили белим чаршавом. Бернард и Мицика су ме носили а моја жена држала за руку и с времена на време ми влажила усне суве од грознице. Инвазија је успела. Волина од манијака насео је на наш примитивни трик и спремно нас пропустио.

Ради сваке сигурности пошли смо околним путем, кроз друга одељења. Баш кад смо доспели пред 14. одељење, неко грубим покретом стргне са мене чаршав.

- Ви? – заурла лекар Гебенмер. – Да ли сте полудели?
- Није време за шалу – рекох уздржано. – Умирем.
- Шта се догодило?
- Ујела ме змија.

Гебенмер пребледе и сам ме одвуче у своју ординацију. Једва сам стигао да Бернаруду предам бомбоне од метвице.

- Брзо – прошапутао сам. – И поздравите ми тетка Илку...

Они одмаглише и оставише ме у канџама Гебенмера. Он је већ пребирао по својим шприцевима и ампулама, и најавио је како ће сада да ми напуни вене курареом, јединим поузданим противотровом против змијског уједа. У души ми је постало помало непријатно. И још горе: почео сам да се питам, зар ја стварно морам да дозволим да ме овде малтретирају а можда и отрују, само зато што је тетка Илка пожелела да пре операције сиса бомбоне од метвице? Пошто сам одлучио да на то одговорим негативно, у једном скоку сам излетео из собе, потрчао у двориште и ускочио у једна од оних теретних колица која круже између појединих одељења.

- Возите! – сикнуо сам на шофера. – Свеједно куда! Само возите, возите!

У неком удаљеном одељењу умешао сам се међу посетиоце и умакао.

Предвече сам се поново нашао у својој породици. Сазнао сам да се тетка Илка одлично осећа, само да је помало увређена што је нисам посетио. Пожелела је све могуће швајцарске илустроване ревије. Мицика је предложила да ископамо тунел испод жичане ограде, али је за то требало најмање три дана, а нисмо могли да дозволимо да тетка Илка толико дуго чека на нас и илустрације. С друге стране, нисмо више могли да се упуштамо у колективну посету већ смо морали да се задовољимо појединачним акцијама.

Следећег дана сам поново навучао фризерски мантил који се закопчава на леђима и употпунио свој изглед дебелим наочарима и посластичарском капом.

На улазу у болницу опет је стајао онај во од манијака. На брзину сам марамicom покрио лице и прошао крај њега парадним кораком^{18}, при том изуствивши оштро „Jawohl”, на шта

је он лупио петама. Прошуњао сам се кроз одељења 11 и 12 и већ се приближио одељењу 13, кад осетих како ме је неко шчепао за раме.

– Хвала богу да сте ту, господине професоре! Дођите брзо! Хитна операција...

– Жалим, докторе Гебенмере – промумлао сам испод маске – али нисам у служби.

– Али случај је хитан, господине професоре! – Гебенмер ме одвуче у операциону салу, и пре него што сам схватио шта се догађа, нашао сам се опраних руку испод рефлектора. Уто су већ догурали кревет са болесником. – Да ли си донео швајцарске илустрације? – запитала ме тетка Илка.

– Већ бунца – рече Гебенмер и на брзину доведе тетку Илку у бесвесно стање.

И мени је дошло да паднем у несвест. На крају крајева, никад још нисам оперисао менискус, а посебно не властитој тетки.

Када ме је сестра запитала да ли желим мали или велики скалпел, донео сам муњевиту одлуку и окренуо се доктору Гебенмеру:

– Преузмите ви, молим вас.

Гебенмер се сав зајапурио од поноса и радости. Било је то први пут да му један професор даје одрешене руке при операцији, и он одмах започе да сече тетку Илкино колено. Осећај који је у мени растао, одговарао је оном који би ме обузимао кад би у кухињи секли пилиће батаке, мада сам их после радо јео, најрадије са салатом од краставаца.

– Извините – једва изустих и помало тетурајући изиђох из операционе сале. Напољу сам одмах скинуо маску с лица како бих дошао до даха. У том тренутку прође крај мене онај манијак од вратара, љубазно ме потапша по рамену и рече:

– Ето, видите, данас можете да посетите болесну тетку!

Сасвим сам превидео да је четвртак и нешто после два сата. У ствари, требало је да то приметим. Наиме, у целој болници није било ни једног јединог посетиоца.

БРОЈ ВАШЕ СОБЕ, СЕР

Ми, наравно, не можемо озбиљно да конкуришемо Венецији већ и стога што нашим градовима може релативно безбрижно да се креће пешице. У том смо погледу, дакле, незанимљиви. Оно што нас за међународни туризам ипак чини занимљивим, јесте то што живимо у пределу који припадници више вероисповести сматрају Светом земљом: за Јевреје је то земља њихове историје, за хришћане земља у којој је живео Назарећанин, за муслимане земља у којој је Арапска легија а за Американце земља нафтених профита.

Чак и најлепши, најпривлачнији предео не вреди ништа ако у њему нема луксузних хотела. Ако неки богати Јеврејин жели да помогне земљи својих очева, нека у њој сагради хотел. То је, успут речено, добра инвестиција. Кад странци путују, ни за чим толико не чезну као да буду опљачкани. Израел у том смислу није никакав изузетак. Али тешко Израелцу који се усуди да одседне у таквом отменом хотелу.

Ја сам ту кобну грешку направио само једном. Успело ми је некако да спасим неколико фунта из канџи порезника, па сам одлучио да себи једном приуштим прави одмор на високој нози.

Одабрао сам супер-де-лукс хотел са властитом плажом, властитим игралиштем за голф, крикет и, као што ћемо видети, са још много тога властитог.

Лакеј у обесхрабрујуће отменој ливреји отвори врата таксија, дохвати мој кофер и запита:

– Који број собе, сер?

– Не знам – рекох. – Тек сам стигао.

Лакеј ме спроведе до рецепције, која је била сва у мермеру; ту ми је агент тајне службе рекао број моје собе: 157. Тај број је лакеј одмах записао у своју бележницу. Тајни агент ми уручи кључ од 24-каратног злата, опточен дијамантима. Отишао сам у собу 157 и почео да распремам кофер. Кад сам пожелео да оперем руке, установио сам да нема сапуна. Позвао сам спремачицу. Донела ми је сапун замотан у целофан.

– Који број собе, молим?

– Сто педесет и седам – одговорио сам. Спремачица извади бележницу и на чистом листу папира пажљиво прибележи: 157.

Оправши руке, упутио сам се у хотелску трпезарију, где су – без сувишних, досадних питања – ставили испред мене шољу чаја и две кришке тоста. Како ми је тост веома пријао, затражио сам још једну кришку.

– Број собе? – запитао је конобар, укочен као неки дипломата пред пензијом. Уредно је прибележио бројку 157.

При повратку у собу хтео сам да запитам једног од оних бригадних генерала који овде служе као портири, колико је тачно сати.

– Број моје собе је 157 – рекох. – Колико је сати?

– Пет и тридесет два – одговори генерал, и у једну дебелу књигу унесе број 157.

За вечеру сам се пресвукао, затражио четку за одело (157) а касније ди-ди-ти против комараца (157). Будући да ми је то књиговодство већ помало ишло на живце, упутио сам се у одаје директора хотела који ме прими у аудијенцију.

– Зашто, о Господе, морам у свакој прилици да наводим број своје собе? – упитао сам.

Његова Висост ме одмери прекорним погледом и одговори хладним оксфордским енглеским^{19}:

– Све услуге које нису укључене у цену рачунају се посебно, сер. Стога чланови нашег штаба морају да знају број ваше собе, сер? Који је број ваше собе, сер?

– Сто педесет и седам.

– Хвала, сер – рече Његова Висост и прибележи: „Информација за бр. 157.”

Сто педесет и седам постао ми је свакодневни рефрен. Скоро да се нисам усудио било коме да се обратим а да одмах не споменем и број своје собе. Кад сам једанпут наручио грејпфрут а нисам га добио, збунио сам конобара питањем, да ли би сада требало да унесе у нотес: „157 није добио грејпфрут”.

И церемонијал приликом представљања био је друкчији. Као да смо у затворском дворишту. Кад бих некоме пришао, не бих изговорио своје име, већ:

– Сто педесет и седам. Драго ми је.

– И мени такође – одговори принц Вајнгартнер, секретар хотела, и одмах записа у нотес: „представио се број 157”.

Али одједном се цела ситуација обрнула. Баш сам седео на аметистној тераси хотела и дубоко удисао вечерњи ваздух пун озона, кад ми приђе неки надзорник који је већ држао нотес у руци.

– Сто педесет и седам – рекох културно. Свеж ваздух.

– Педесет и седам – забележи надзорник. – Хвала, сер.

Већ сам се спремао да исправим грешку, али осетих како ме задржава нека тајанствена сила. У глави су почеле да ми се врте чудне идеје и зауставиле се на једној сасвим новој могућности...

Увече сам у трпезарији наручио екстра велику порцију телеће цигерице пржене на екстра жару.

– Број собе? – упитао ме је конобар, некадашњи пуковник краљевске гарде.

– Седамдесет и пет – одговорио сам.

– Седамдесет пет – забележи пуковник. – Хвала, сер.

Тако је то почело и тако сам следећих дана удовољио многим својим жељама о којима сам дотад могао само да сањам под дејством опијума. Два пута сам само за себе изнајмио отмену јахту (75), три пута наручио дуо индијских трбушних играчица (75) и једном трупу Лилипутанаца. Бирао сам најбоље од најбољег. Кад је човек већ на одмору, не треба ситничарити. Ако си томе склон, радије остани код куће или купи себи плантажу поморанџи.

Пошто сам тако провео две предивне недеље, напустио сам хотел. Принц Вајнгартнер уручио ми је рачун који је својеручно потписао Његова Висост директор. Рачун је износио 390 фунти. У ту су своту биле урачунате и услуге које нису укључене у цену хотела, као сапун (65.-), информације (3,10), вечерње удисање ваздуха (4,90) и неколико других ситница.

Чврстим стиском руке опростио сам се од особља. Генералу сам дао 100 фунти, његовом помоћнику 50^{20}.

Док сам улазио у такси на рецепцији се одигравала непријатна сцена. Неки дебели ћелавко управо је добио напад беса, цепао рачуне у ситне комадиће и испрекидано узвикивао како му не пада на памет да плати 2.600 фунти за 29 порција телеће цигерице на жару, које није ни наручио ни појео, и све такве

некакве којештарије. Стварно срамота. Зар због таквих ситница
дизати толику галаму?

Човек је загосподарио природним силама и постигао да пустиња процвета. У пустињи Негев већ расте памук. Једина пустиња која се још увек опире човеку је у његовој сопственој глави.

ДНЕВНИК ЦЕПИДЛАКЕ

9. јун

Јутрос за доручком видео сам у новинама слику Хрушчова и морао гласно да се насмејем. Како може човек, уз то још и вођа великог народа, да буде тако ћелав да једва можете да га разликујете од угланцане билијарске кугле?

Тако нешто ипак не би требало дозволити!

Под Хрушчовљевим утицајем стао сам пред огледало да бих проверио стање сопствене косе. После неколико тренутака пажљивог посматрања учинило ми се да се ивица власишта на слепоочницама мало повукла. Али то само још више наглашава продуктивност мог лица. У мојим годинама то је природно. Одсад за мене тај „проблем” више не постоји.

10. јун

Пошто сам се јутрос очешљао, случајно сам погледао чешаљ. Избројао сам на њему 23 длаке. То ме не забрињава. Мој брица, кога сам данас случајно срео у његовом салону, потврдио ми је да је губитак од 10 до 23 длака дневно природна појава.

– То је сасвим безначајно – рекао је (а он то зна). – Ћелавост је наследна. Опасност прети само онима чији су преци ћелави.

Код куће сам случајно наишао на породичну слику мог деде и осморицу његове браће. Сви су били ћелави. Мислим да би било боље кад би се мој брица више бавио својим послом, уместо да расправља о теорији наслеђивања и брбља глупости.

3. септембар

Ипак је то чудно: што више бринем о својој коси, она све више опада. Наравно да нико осим мене то не примећује, јер ја томе придајем превелику важност. Ипак, прошле недеље дневни

просек је већ износио 30. То није разлог за забринутост, али ипак треба бити будан. Писмом сам од свог листа затражио ближе податке и у рубрици „Савети заљубљенима” нашао следећи одговор:

„Будност. Тел Авив. Коса је нежан влакнаст израштај на одређеним деловима тела сисара. Искуство је доказало да на појединим деловима тела код неких сисара коса може да почне да опада. Код припадника мушког рода то је сасвим природна појава, која заслужује пажњу кад добије уочљиве размере.”

Затражио сам савет лекара. Прегледао ми је срце и бубреге, затим плућа, слепо црево и слезину, измерио ми крвни притисак, прегледао ме на рендгену, урадио свеопште тестирање, урадио електрокардиограм и прогласио ме сасвим здравим. Што се моје косе тиче, објаснио је да ту, на жалост, ништа не може да се учини. Кад почне да опада, онда опада.

11. фебруар

Моја нова фризура одлично пристаје мом лукаво несташном изгледу. Коса ми се спаја у весели мали смс и допире до имагинарног споја између оба уха, где се немарно и помало генијално повија уназад преко необраслог дела главе.

У једном врло занимљивом чланку, заснованом на историјским чињеницама, читам како је читав низ људи био делом или сасвим ћелав: Џингис-кан, Јул Бринер, градоначелник Тел Авива. Постојао је чак и француски краљ Карло Ћелави.

27. мај

Мој брица каже да су ћелави људи углавном талентованији од косматих, поготово у неким одређеним областима. То је научно поткрепљено чињеницама. По њему ја ипак немам од чега да страхујем. Препоручио ми је да обријем главу како би сунчеви зраци што боље продирали до корена косе. То ће подстаћи раст косе и она ће опет добити своју младалачку свежину. Није да је то мени нарочито потребно – дозволио сам му да ми обрије главу више шале ради. Кад сам се затим погледао у огледало,

умало се нисам онесвестио: у мене је зурило младалачко сурово лице гангстера. Сакрио сам се у најмрачнији угао салона. Кад се смрачило, искрао сам се и отишао кући. Самсоне, Самсоне, како те сада добро разумем!

27. август

Данас сам се први пут усудио да изађем на светлост дана. За време свог заточеништва прочитао сам гомилу литературе о Хрушчову и његовим великим делима. Хрушчов је већ у раној младости изгубио косу. Морам да признам да осећам све више симпатија према комунизму.

Разлог што је у међувремену дошло до нестанка већег дела моје косе, вероватно лежи у томе што пуна три месеца није видела сунце. Глава ми личи на месечеву површину, која је на екватору прекинута танком пругом бујне ветегације. Био сам већ на ивици очаја кад сам у новинама наишао на следећи оглас:

БИО САМ НА ИВИЦИ ОЧАЈА

Глава ми је била као месечева површина
коју на екватору прекида само танка
пруга бујне вегетације.

НИСАМ ОЧАЈАВАО!

Употребио сам чудотворно америчко средство
ИСОТРОПИУМ СУПЕРФЛЕКС

Сада сам потпуно излечен,
а уз то и срећан отац двоје деце.
Може да се добије у малим, бедним
пробним тубама које купују циције
по цени од 1 фунте и 20 или у огромним,
циновским тубама за економски
декадентног мушкарца по цени
од 9 фунти и 80.

Купио сам огромну, циновску тубу, не би ли тако убрзао процес.

17. новембар

Том исотропијум суперфлексу мора једно да се призна: стварно је убрзао процес.

Број длака на мојој глави спао је на 27. Почињем да гледам на свет другим очима. Није случајно, драги мој, што су скоро сви велики индустријски магнати, привредни стручњаци, научници и истраживачи ћелави, нарочито када пређу одређено доба живота. Код мене се, додуше, то још не запажа, јер косу тако рафинирано чешљам према напред да уверљиво делује као да је зачешљана уназад. Тај мали трик може да се открије једино у базену, кад ми се коса покваси и залепи за рамена.

29. јануар

Данас ми је један непријатан догађај покварио расположење. Стао сам у ред пред биоскопском благајном да купим улазницу, кад неки хулиган запита своју пријатељицу:

– Где ли је Пого?

Девојка – неко примитивно, неваспитано створење – показа руком према мени и рече:

– Тамо, иза оног ћелавка.

Било је то први пут да сам доживео такву примедбу. Под претпоставком, наравно, да се примедба те овце односила на мене. Ако судим по својој фризури, пре бих посумњао у то: осам длака таласасто иду слева удесно, а три их пресецају под правим углом. За задњи део главе брине Јоси. Не, не, што више мислим на то, све сам уверенији да је она мала глупача мислила на неког другог, неког ћелавка.

2. март

Постајем свеснији и зрелији. Моје све веће занимање за веру пробудило је у мени нова осећања, а величанствена снага коју зрачи традиција чини све остало. Откривам дубоки смисао верских заповести и канона. Нарочито се строго држим сабата и глава ми је стално покривена – што је, као што знамо, знак

душевне надмоћи. У њој, тако покривеној, влада гвоздена дисциплина.

При јутарњој смотри недостајала је Густу. После поновне прозивке морао сам да установим да се укупан број присутних свео на четири. После сам нашао Густу мртву на крагни моје кошуље. Била је то најдужа и најснажнија длака коју сам још имао. Недокучиви су путеви судбине. Празнину сам попунио са Мош. Мало сам је ишчеткао како би деловала пуније. Ебигејл је почела да седи.

13. април

Јоси је остала потпуно сама. Брица је почео нашироко да пева оде предложивши ми да је обријем, како би се поново родила још снажнија. Нисам дозволио. Не бих хтео да још једном изгледам као ћелавко. Частио сам Јоси хлорофилним шампоном против перути. Када се осушила, положио сам је у цик-цак линији преко целе главе. Нека се простире колико јој је воља.

28. јул

Десило се оно неизбежно. Нема више Јоси. Запетљала се у унутрашњи кожни шав мог шешира, тако да сам је ишчупао заједно с кореном. Сетио сам се трагичног краја Исидоре Данкан. Није ли то самоубиство?

29. јул

Мораћу да се помирим с тим да почињем да осећам склоност према ћелавости.

„Сви Јевреји су браћа”, рекао је једном приликом легендарни Шнорс Ротшилду, желећи да наговести да су он и барон у ствари рођаци. Не зна се шта је на то одговорио Ротшилд. Вероватно није изгубио присуство духа. У Израелу су родбинске везе веома јаке. И љубав према музици нас братски спаја. Једноставно лудујемо за музиком. Та вечита бука потпуно нас излуђује.

КО ЋЕ ГЛАСНИЈЕ У А-ДУРУ

Синоћ сам легао рано јер сам јутрос морао да устанем већ у пола десет. Пошло ми је за руком да донекле брзо заспим. После неких пола сата нагло сам се пробудио.

– Хоћемо да спавамо! – урлао је напољу неки глас препун мржње. – Прошло је десет сати. Угаси радио, глупане.

Усправио сам се у кревету. Причинило ми се да издалека, с крајњег угла нашег стамбеног блока чујем тиху музику. Нисам био сасвим сиуран јер се једва нешто чуло од све гласније бујице љутитих гласова.

– Хоћемо да спавамо! Тишина! Угасите радио! Тишина!

Мало-помало будили су се и становници суседних кућа. Појавила су се светла на многим прозорима. Трговац деликатесом, који станује преко пута, направио је трубу од новина и захтевао да се поштује нови пропис против буке. Сладолеџија Салах, Јеменин, спрат испод нас, више пута је споменуо Бен Гуриона, што је за њега поуздан знак да је крајње узбуђен. Ја сам брзо навукао кућни мантил да бих могао боље да се нагнем кроз прозор. Ништа ми није драже од гледања људи како се свађају. То је оно људско у мени.

– Тишина! – заурлао сам у ноћ. – Где је кућни савет?

Манфред Тосканини, који нема никакве везе са славним диригентом, појави се на балкону мрмљајући нешто неразумљиво. Манфред Тосканини је председник нашег кућног савета.

Почели су да га бодре узвиима:

– Шта чекате? Јесте ли председник кућног савета или нисте? Покрените се! Учините нешто! Зовите полицију! За такво нарушавање мира данас се добија година дана затвора! Хајде!

– Чекајте мало! – повика Тосканини. – Од толике вике не могу да утврдим одакле допире бука.

Наста мук. Испоставило се да музика долази из приземног стана на десном углу.

– Мачје завијање! – Био је то Салах. Глас му се већ стишао. – Одмах да сте утишали то мачје завијање! Бен Гурион!

Тосканини је неспокојно поцупкивао с ноге на ногу. Није он неки нарочито борбени карактер. Изабрали смо га само зато што има леп рукопис и што се с њим лако излази на крај.

– Молим вас, угасите радио – замуцкивао је. – Молим вас, озбиљно.

Ништа се није десило. Музика је и даље гласно одјекивала кроз благу ноћ.

Манфред Тосканини схвати да је реч о његовом угледу, његовој судбини, будућности, срећи његове деце. Он подиже глас:

– Ако ово мачје завијање сместа не престане, позваћу полицију!

Следило је неколико напетих тренутака. Изгледало је да следи сукоб између државне силе и бунтовника.

Одједном музика поста још гласнија: отворила су се врата стана одакле је допирала, а на њима се појавио др Натанијел Бирнбаум, шеф оближње пословнице израелског државног туристичког бироа.

– Која то незналица, – запита Бирнбаум звонким гласом – назива Седму Бетовенову симфонију мачјим завијањем?

Тишина. Дубока, апсолутна тишина. Бетовеново име лебдело је међу кућама, завукло се станарима у кости и срж, текло се као неки ефикасан отров у нервни систем.

На лицу Манфреда Тосканинија огледао се ужас док се превијао као црв. Ја сам се удаљио корак од прозора како бих показао да немам никакве везе с његовим понашањем, које је испод сваког нивоа.

За све то време ненаметљиво се чула божанска музика, Бирнбаум је желео до краја да ужива у својој победи.

– Дакле? Где је тај неписмењаковић за кога је Седма Бетовенова мачје завијање? Седма Бетовенова!

Зачу се збуњено искашљавање и постиђено кашљуцање. Коначно трговац деликатесом мангупски прошапута промењеним гласом:

– Председник савета...

– Честитам! – Презир с којим је Бирнбаум изговорио ту реч, био је више него оправдан. – Треба нам свима честитати што имамо таквог председника.

Затим се окренуо и одмереним кораком нестао у стану. Из њега је зрачила неописива културна иадмоћ.

Манфред Тосканини остао је на попришту јадан и усамљен, потпуно дотучен.

– Толико сам се наљутио – рече извињавајући се – био сам толико гневан и љут да у бесу нисам препознао Седму Бетовенову.

– Пст! – зачу се сиктање са свих страна. – Тишина! Језик за зубе! Не можемо да чујемо ту божанску музику.

Манфред Тосканини повуче се погнуте главе у своју јазбину. Сви остали опчињено смо слушали дивовско дело тог највећег музичког генија. Многи станари нечујно су се испружили на лежаљкама и склопили очи да би се што боље предали неумрлим бесмртним звуцима. А ја? Погледао сам у небо осуто звездама и моје су усне тихо и смерно изговориле једну једину реч:

– Бетовен.

Само су Јеменин Салах и његова жена Етрога својим дошаптавањем ометали свечани тренутак.

– Ко је то? – питала је Етрога.

– Ко то?

– Тај господин... како се оно зове... Бетови...

– Не знам.

– Вероватно је неки важан човек кад га се сви толико плаше.

– Бен Гурион – рече Салах. – Бен Гурион.

– А зашто си викао кад не знаш?

– Сви су викали.

– Други могу да вичу али ти не смеш. Твоја трговачка дозвола није у реду. Зар си заборавио шта се догодило твом пријатељу Шимунију зато што је превише рашчепио лабрњу?

Салах се стресао од страха.

– Предивно! – повикао је тако гласно да су сви могли да га чују.
– Величанствена музика!

Ури, докторов син, кога је пробудила изненадна тишина, истрча на балкон и дрекну:

– Мачје завијање!

Тата му је сместа опалио шамар, што је наишло на свеопште одобравање. Дете које већ у најранијем добу не научи да цени велика уметничка остварења, никада неће постати користан члан друштва и завршиће на вешалима.

Професор, који станује десно од нас и од последње свађе са својом женом, дакле већ неких четрдесетак година није с њом проговорио ни реч, сада се на прозору кротко привио уз њу. Бетовенова божанска музика изнова је сјединила посвађани брачни пар.

У настојању да спере своју срамоту Манфред Тосканини демонстративно отпевавши неколико тактова уз музику. У својој бестидној понизности мало је претерао.

– Докторе Бирнбаум! – позвао је. – Молим вас, појачајте мало радио. Одавде се не чује баш нај боље... Пуно вам хвала!

Музика је постала гласнија. Комшије су, као нека велика, срећна породица заједно седели и слушали. Сви смо се међусобно волели.

– Тај гигантски рондо – шаптао је апотекар чији син учи да свира хармонику. – Иако баш нисам сигуран да то није можда и скерцо...

Трговац деликатесом добацио је неколико заједљивих примедби на рачун неких савременика који не праве разлику између ронда и скерца.

Професорова супруга више је пута шапћући поновила:

– А-дур... А-дур...

Салах се нагнуо кроз прозор и обема рукама наћулио уши.

Ја сам кришом отворио „Концертни водич” и покушао да пронађем Седму Бетовенову. „Концертни водич” је врло практична књижица коју лако можете да сакријете од знатижељних погледа.

– Познато је, – чуо сам самог себе – да симфонија у А-дуру спада међу најважнија Бетовенова ремек-дела. Уводни акорди се понављају у разним варијантама пре него што пређу у главну тему првог става. Савремени критичари замерају тој експлозивности...

Јасно сам осетио да мој углед међу станарима нагло расте. До сада ме нису довољно цеиили, ваљда зато што их је завело моје претерано скромно понашање. Утолико јаче је сада бљеснуо ватромет моје рафиниране музикалности.

Баштованова кћи преко пута послала ми је свог малог брата и замолила да јој позајмим позоришни двоглед.

Јадно покушавши да ми се супротстави, апотекар рече:

– Експозиција је потпуно у реду. Чак ни један Барток не би могао друкчије да је обликује.

Већ после првих његових речи ужурбано сам почео да прелиставам „Концертни водич”.

– Не заборавите, – одвратио сам том уображеном клипану – да се четврти став развија неодољивом снагом и посебио у финалу превазилази сва земаљска мерила!

Читав стамбени блок ми је лежао под ногама. Бетовенов геније и моја мудрост слили су се у оноземаљском јединству. Тако замишљам нирвану.

– Па ни Бах није лош – брундао је апотекар понадавши се да ће тако да опере образ.

Композиција је поново ушла у главну тему. Дувачи и гудачи букнули су на крају у пуном складу, да би затим бесмртни звуци сасвим утихнули. Слушаоцима се оте уздах неизрецивог усхићења. Неколико тренутала владала је свечана тишина. А тада се јави глас спикера:

– Чули сте свиту „На зидинама Нахарије” Јохана Штокдера, у извођењу ансамбла добровољног ватрогасног друштва Петех Тиква. У другом делу нашег ноћног концерта слушаћете класичну музику с плоча. Као прво, чућете Бетовенову VII симфонију у А-дуру.

Поново тајац. Кобни тајац.

На прозору се појави Манфред Тосканини, који као да је сабласно нарастао.

– Мачје завијање! – урлао је ликујући сумануто. – Чујете ли, Бирнбауме? Мачје завијање! Еј, Бирнбауме? Ово ви називате Бетовеном? Ја то зовем мачјим завијањем!

Запрепашћење је захватило станаре као шумски пожар.

– Бетовен! – крштала је професорова жена пожутивши на други прозор. – Шта сад, Бирнбауме?

Салах зграби жену за руку.

– Преварили су нас – сиктао је. – Опет један њихов отрцани трик.

– Ако дође полиција, ми ништа нисмо видели – нареди му жена.

– Бен Гурион – одврати Салах.

Ако је Бирнбаум уз сву своју комичну гордост, још спреман да прими неки савет, нека потражи стан. Код нас је своје одсвирао.

САМО ПОСЛЕ ВАС!

У географском смислу, Енглеска је део Европе. У стварности она је део себе и ничег више. То смо приметили већ у тренутку кад смо се искрцали.

Можда ће благодонаклони читалац да се присети новинских извештаја о великој непогоди која је пре извесног времена захватила канал Ламанш, која је била таквих размера да се сличне не сећају ни најстарији северни медведи. Судбина је хтела да смо моја супруга и ја баш тог дана прешли Канал. Таласи који су дивље пенили бацали су наш брод амо-тамо, баш као славну орахову љуску коју у таквим случајевима увек извлаче као поређење, мада се таква орахова љуска никад није нашла у таласима који се дивље пене, изузмемо ли наш брод. Како се на епско описивање природних катастрофа у књижевности гледа с омаловажавањем, ограничићу се само на то да споменем свечану заклетву коју сам дали пола сата пошто је избила непогода: заклео сам се да ћу преостали део живота да се повучем у кибуц и да се посветим поновној потпуној изградњи Зида плача у Јерусалиму, само ако успем да спасим голи живот.

Пошто се ова заклетва показала бескорисном, заменио сам је после пола сата следећом: „О, Боже, одричем се голог живота, само немој да ме пустиш да умрем...”

Ова формулација је успела. Неколико сати касније угледасмо беле стене Довера које су одушевљавале већ толике песнике пре мене, вероватно пошто су на сличан начин прешли Канал. Отетурали смо преко гата, бацили се на колена, пољубили Свевишњу Мајчицу Земљу, а истовремено склопили прво познанство с енглеским националним карактером.

Иза нас је неки британски џентлмен четвороношке пузао по гату. Он је за време вожње био у тако бедном стању да бисмо се несумњиво уплашили за његов живот, да нам је преостало времена за било шта друго осим да страхујемо за сопствени.

Очекивала га је његова британска супруга.

– Хелоу, дарлинг – поздравил га она. – Да ли си добро путовао?

– Предивно, – одговорио је – мада је прогноза времена била врло лоша.

Морам овде да приметим да је у то време још падао град, крупан као зрно грашка.

По правилу постоје четири годишња доба: пролеће, лето, јесен и зима. То важи и за Енглеску. Једино што они ова четири годишња доба имају у истом дану. Ујутро лето, у подне зиму, увече јесен и пролеће. Понекад обрнуто. Не постоје чврста правила. Погледате кроз прозор: сија сунце, небо зрачи плаветнилом. Весело изађете из куће, крочите на улицу – и одскочите уназад јер је управо неколико корака од вас ударио гром. Где год погледате, вода надире у слаповима. Пожурите уз степениште, зграбите кабаницу и кишобран и поново изађете на улицу – а тамо вас дочека весели цвркут птица. С ведрога неба смеје вам се сунце. И то с правом.

Ни после два дана нисмо успели да решимо тајну зашто се Енглези не одселе. Чак и највећи родољуби признају да их време излуђује. Чак се труде да то и докажу.

Одавно је познато да народи који носе кишобран најрадије разговарају о времену. Ипак ме помало зачудило кад ми се један такав кишобранац обратио на аутобуској станици овим речима:

– Лепо време, зар не?

Бленуо сам у њега.

– И ви ово називате лепим временом? Ово језиво, спарно, влажно време називате лепим?

Непознати је пребледео, стиснуо усне и окренуо ми леђа.

Тек много касније постало ми је јасно да сам га неизмерно увредио. У Енглеској треба према непознатима бити љубазан, то је закон који не сме да се прекрши. Кад неко каже: „Лепо време данас, зар не?“ – онда треба да одговорите: „Да, врло лепо, зар не“ – па макар вас у следећем тренутку изненадни вихор бацио на зид оближње куће. Кад се поново нађете на ногама, непознати ће: „Заиста лепо време, зар не?“ – на шта треба да одговорите: „Да, заиста, зар не?“

То може да траје сатима, јер строга правила игре захтевају да свака реченица заврши са „зар не“, дакле с питањем, а уобичајено је међу добро васпитаним људима да се на питање и одговара.

У Француској је живот узбудљив, у Израелу напоран а у Енглеској пријатан. Свако у Енглеској прича другом како је живот у Енглеској пријатан. Енглези су дисциплиновани и лепо васпитани. Наравно, конформисти међу њима – а колико сам успео да установим међу Енглезима су све сами конформисти – не осећају посебну приврженост ни према коме или чему, сем према свом камину који их греје чак и у неке вреле летње дане, и према свом псу с којим расправљају с свакодневним проблемима. Све то не мења чињеницу да су они најбоље васпитан народ. Нема прилике у којој Енглез неће да каже „хвала”. Понекад се то каже и без икаквог повода, на пример, ако га упитате колико је сати.

– Не знам. Хвала.

Да бих благонаклоном читаоцу представио конкретан случај британског доброг васпитања, описаћу своју посету, или боље речено: растанак после посете Министарству за подизање и уздизање културних односа, или нечег сличног.

Шеф одсека, неки мистер Мак Ферланд, љубазно ме је примио и угостио (чајем, ако се не варам). На крају ме је отпратио до врата високо засвођене просторије с тамним храстовим паркетом. изграђене 1693. године.

Кад смо стигли до врата, обојица застадосмо на истој удаљености.

– Само изволите – рече мистер Ферланд. – После вас, сер. – При том је направио одговарајући покрет руком.

Пре тога сам већ два дана проборадио на британском тлу и већ напола упознао начин опхођења међу цивилизованим људима.

– Али, молим вас, мистер Мек Ферланд, – стајао сам и даље. – После вас.

– Ви сте мој гост, Сер. Ја сам овде домаћин.

– Животно доба вреди више од лепоте – нашалио сам се. – После вас.

Тај дијалог, богат разноврсним репликама, потрајао је неколико минута. Мени се журило али нисам хтео да повредим осећања мистера Мек Ферланда. Пре свега био је Енглез, а осим тога био је стварно доста старији од мене.

-Молим вас, мистер Мек Ферланд, – рекох благо га гурнувши да бих му дао предност.

– Ни по коју цену. – одговори ми мистер Мек Ферланд, дохвати ми руку и окрете је вештим џудо захватом према вратима. – Немојте, молим вас, да ме доводите у непријатну ситуацију.

– Ви сте старији – наваљивао сам, слободном руком му једноставно заокренуо шију и повукао га ка вратима.

– После вас, мистер Ферланде!

– Не... не... то је... моја канцеларија. – Мистер Мек Ферланд је почео да дахће јер је мој захват почео да му прави сметње при дисању. Већ сам помислио да сам победио. Одједном ми он подметну ногу тако да сам затетурао. Али брзо сам се ухватио за неки гоблен који је висио на зиду, тако да сам опет стекао равнотежу и спасио се од одлучујућег губитка позиције.

– Ја остајем при своме, мистер Мек Ферланд. После вас.

За време те наше размене љубазности мој леви рукав се претворио у крпе, а Мек Ферландове панталоне распарале су се на више места. Неко време смо дахћући и непомично стајали један наспрам другог. Тада се мистер Мек Ферланд нагло одлучи на скок главом према мом стомаку. Скочио сам у страну и он се уз тресак набио у ормар за списе.

– После вас, сер! – Устао је с пеном на устима, дохватио канцеларијску столицу и завитлао је кроз ваздух.

– После вас, мистер Мек Ферланд! – Устао сам не испуштајући га из вида па дохватих жарач.

Канцеларијска столица прелетела ми је преко главе. Огромна слика Винстона Черчила, која је висила урамљена у стаклу, распала се у парампарчад. Али ни ја се нисам показао као неки изузетан стрелац: путања мог жарача проузроковала је нестанка светла.

– После вас, сер – чуо сам како мистер Ферланда крешти у мраку. – Ја сам овде домаћин.

– Али ви сте старији – одговорио сам и замахнуо столом у правцу одакле је допирао његов глас. Овог пута сам га погодио. Крикнувши из свег гласа Мек Ферланд се срушио на под. Пробио сам се кроз рушевине до њега, дигао његово непомично тело и откотрљао га у ходник.

Само по себи је разумљиво да сам га преко прага откотрљао
испред себе. Ја знам шта је ред.

ПОДЗЕМНЕ ПУСТОЛОВИНЕ

Постоје тренуци када и обичан странац може да дође у блиски лични контакт с Енглезима, и то најчешће између два и четири сата, у доба поподневног „шпица” у саобраћају.

У Лондону живи отприлике осам милиона људи. Седам и по милиона се између два и четири поподне служи јавним саобраћајним средствима да би стигли кући. То је разлог зашто се писац ових редова између два и четири поподне никада није возио било којим средством јавног саобраћаја, осим тог незаборавног четвртка.

У ствари, моју жену и мене завело је то што на врху степеништа које води до станице подземне железнице није било реда. Значи, није тако страшно, помислили смо и спустили се низ степениште. Међутим, кад смо сишли, тамо је владала таква гужва да смо одмах хтели да се окренемо и вратимо. Али било је прекасно и више нисмо могли да утичемо на ток догађаја.

Кад су нас догурали до благајне, могао сам једино на једвите јаде да извучем новчаник, али више нисам могао да га вратим у џеп. Све време морао сам да га држим у руци. Љубљени лик моје жене видео сам задњи пут прикљештен на платформи. Окренула је своје дражесно лице према мени и чуо сам како нешто довикује, али сам разумео само одломке:

– Збогом, драги... увек твоја... и не заборави... кључеве...

Затим ми је нестала из вида.

За време вожње сам повремено са стране међу ребрима осећао дршку неког кишобрана. Судећи по облику, учинило ми се да би могао да буде њен. Да бих се уверио, морао сам да окренем главу – али како? Неки господин у црном капуту тако ми се прибио уз груди, да су нам се чак и носеви збратимили. Зурио сам му у очи с удаљености од највише четири сантиметра; биле су небески плаве док су зенице немирно трепериле.

Нисам могао да установим какво му је лице. С леве стране увребао бих понекад обресе спортске капе која ме је стругала по бедру. С друге стране ми је већ споменута дршка кишобрана пробадала грудни кош.

– Жено! – повикао сам насумце. – Да л’ си то ти?

Тек пошто сам је трећи пут позвао, из велике даљине стиже до мојих ушију слабашни глас:

– Драги... Ја... мислим да сам то ја...

Дакле жива је, Слободном руком – другом сам још увек чврсто држао новчаник – пипао сам у смеру одакле је долазио глас, али сам се нашао у нечијем туђем прслучету, па сам морао да престанем с истраживањем. На једном од мојих стопала – не знам више на ком јер сам давно престао да управљам њима – стајао је незнанац, што ми је још више спутавало слободу кретања. Али зато сам у једној оштрој кривини успео да одвојим нос од свог плавооког сапутника. Образи су нам се нечујно приљубили и остали смо припијени као да играмо аргентински танго. Срећом, мој партнер је био добро избријан. Све везе с мојом женом биле су потпуно прекинуте.

Све то је била ситница пред новом катастрофом која ми је претила: дошло ми је да кинем. То сам већ дуже време очекивао. Сад је било неизбежно. Ако се убрзо не домогнем марамице, десиће се ужас.

У леву руку ми је наврла надљудска снага. Искористивши трзање воза, успео сам да одмакнем свог танго-партнера од себе и да завучем руку у џеп. Али тиме је окончан тек лакши део посла. Требало ми је још много, много среће да бих руком и марамицом стигао до носа. Успео сам. На следећој станици један путник ми се скинуо с ноге и тако ми делимично омогућио мало маневарског простора. У ствари, нова бујица људи ме поново притисла, али сам у оном кратком, релативно слободном тренутку успео да подигнем руку с марамицом све до носа.

Сад ми се више није кијало. Такав је живот. Моја рука с марамицом упорно је стајала у свом положају полулево од крагне плавооког и укосо испод моје браде, где је полако почела да трне.

Тренутак касније марамица је исклизнула из мојих обамрлих прстију и спустила се у крило власника спортске капе.

Никако нисам могао да се примакнем том човеку. Могао сам само немо да посматрам десним крајичком ока.

На следећој кривини случајно је погледао у крило угледао марамицу, помислио да је то део интимног рубља и брже-боље

га стрпао у панталоне. То га је коштало доста труда и било му је, изгледа, непријатно. Зато је брзо устао и нестао у гомили. Можда је чак и сишао на некој станици.

Кад сам стигао кући, жена ме је већ чекала. Установили смо да смо ову погибелъну пустоловину преживели с незнатном штетом на одећи и ситним огреботинама, које можемо да излечимо у кућној нези.

Негде у Лондону, у непознатим панталонама, сместила се моја марамица.

ЕНГЛЕСКИ ХУМОР

На лондонским улицама може свашта да се види. Првих дана нашег боравка, моја жена и ја смо увек наново имали проблема да не праснемо у смех кад год бисмо угледали чопор младих бркатих Енглеза одевених у црно, са црним полуцилиндром на глави, црним кишобраном у десној руци и обавезним „Тајмсом” у левој. Да пукнеш од смеха.

После неколико дана навикли смо на тај призор и стидели се свог детињастог понашања.

Затим смо једно вече пошли у позориште. Приказивала се нека енглеска комедија. На позорници се појавио глумац одевен како сам горе описао, а тако је била одевена и већина гледалишта, на шта су сви гледаоци праснули у громогласан смех који се стално изнова проламао, тако да је особље морало да дели пилуле за умирење. Уосталом, у енглеским позориштима може за време представе да се добије све и свашта: колачи, шницле, јастуци, књиге, слике, сликовнице, ако треба и шампон за косу. Али зашто Енглезе тако забавља кад на позорници угледају своју сопствену одећу – која им, кад је сами носе, уопште није смешна – то је једна од многих тајни енглеског хумора. Признајем да завидим Енглезима на њиховом хумору, исто као што им завидим на неупоредивој снази њиховог језика. Ипак највише завидим на публици која је чудесно спремна да се насмеје. Није то само захвална публика већ је она и појам за себе. Онај ко је икада доживео орканске салве смеха које изазивају просечни варијететски програми и популарне емисије Би-Би-Сија, тај ће то да схвати. Ми у Израелу имамо ту предност што можемо из дана у дан да слушамо те емисије ако укључимо британску војну радио станицу на суседном острву Кипру. Почетак баханалија смеха на кратким таласима препознајемо по громогласном аплаузу. То је знак да су обојица протагониста те урнебесне забаве изашли на позорницу. Пошто се аплауз стишао први упита другог оним широким, непоновљивим кокнијевским^{21} нагласком:

– Ш'а је, Чарли?

Салва смеха која се после тога разлеже, убрзо звучи као сметено кашљуцање у поређењу са орканском реакцијом коју је

изазвао одговор оног другог:

– Данаске ми страшно зуји у глави, баш зуји.

– А ш'а то, Чарли? – запита први. – Ш'а то зуји у твојој глави, ш'а зуји?

На том месту грч смеха добија размере необуздане масовне хистерије. Прети опасност да се радио-апарат распадне у парампарчад. Ту и тамо огласи се последња цика жена које падају у несвест. У позадини се чују сирене кола хитне помоћи.

То још увек није врхунац. Он долази тек после следећег одговора који гласи:

– Шта зуји? Оклен ја знам?

Ту настаје неописиви џумбус, Урнебесан, махнити смех, који никаквим мегафонским мерилима не може да се израчуна, прелази у ритмичан аплауз пропраћен бројним звиждуцима одобравања који звуче као контрапункт. Први глумац мора да причека неколико минута како би се бар напола чула следећа претпоставка:

– Мора да ноћас ниси добро совио, Чарли!

– Како б' совио кад ми тако зуји у глави, а?

Публика после тога сасвим помахнута. И последњи стубови пословичне британске уздржаности руше се уз тресак. Реч „потрес” само је недовољан наговештај онога што се затим догађа. Само потпуним ангажовањем комплетног расположивог особља, органа безбедности и помоћних трупа може да се спречи потпуни хаос, пре него што и последња цев радио-пријемника прегори, спикер муклим гласом обавештава о два смртна случаја.

За то време слушалац у иностранству седи пред остацима свог радио-апарата који се још дими, и узалуд се у чуду пита шта се то у ствари десило, шта је био узрок таквих оргијастичких салви смеха?

Сад смо то сазнали. Ако нам од наше посете Еиглеској не остане ништа осим овог сазнања, исплатило се. Сад знамо: вероватно су обојица протагониста носили полуцилиндрице.

ЊУЈОРК НИЈЕ АМЕРИКА

Ако било где у овом нашем све мањем свету постоји држава у држави, онда је то град Њујорк у држави Њујорк у САД. Њујорк има више становника, више саобраћајних несрећа, више изложби, више новоградњи и више порока него било који град на свету. Сем тога, тамо постоје Уједињене нације, Барбра Стрејсенд и краљ Саудијске Арабије. Њујорк допире до облака и отворен је двадесет четири сата на дан. Само је један Њујорк. Хвала Богу.

Американци су врло поносни на Њујорк. Када отпутујете да бисте упознали и остали део континента, свако кога уз пут сретнете одмах ће запитати:

– Како вам се свиђа у Америци? Шта мислите о Њујорку?

– Америка је привлачна – одговарао бих на таква питања, – а Њујорк је врло леп и пријатан град.

Тиме би тема била исцрпљена а мој успех у Америци замало запечаћен, да у Вашингтону Д.Ц. нисам открио и други начин гледања.

Неки гостољубиви грађанин тог релативно малог и релативно лепог града позвао ме у ресторан с клима уређајем и неизбежно ме запитао шта мислим о Америци и Њујорку.

– Њујорк је симпатичан – одговорих му – мада је за мој укус помало бучан.

– Само тренутак – заустави ме домаћин. – Морам то да испричам жени.

Затражио је да му на сто донесу телефон и после неколико уводних реченица почео је о мени:

– Врло zgodан – чуо сам како говори. – И не трпи Њујорк. Бука га избежумљује. – Затим се окрете према мени још увек држећи слушалицу:

– Џенет пита да ли сте приметили како је Њујорк прљав?

– И те како! Управо одвратно.

– А пуцњаве ноћу?

– Не подсећајте ме на то.

– Моја жена би хтела да вас позове на вечеру – рече ми одмах затим.

За мене је то био тренутак сазнања. То су те вечери у кући мог новог пријатеља Харија потврдили многи пробрани гости које је он позвао у моју част, а они ме окружили с пуно ишчекивања, с немом пожудом у очима и са чашама у руци.

– Реците нешто погрдно о Њујорку – преклињали су ме погледима. – Странац сте и не морате да имате обзира. Пљујте! Учинио сам им то задовољство.

– Њујорк може страховито да нервира човека – приметих узгред. – Тамо не бих могао да издржим ни две године.

– Још – прошапутала је склопљених очију једна дама док је друга гугутала:

– Даље, наставите!

– Мушкарци у Њујорку су лоше одевени, необријани и циције. Њујорк уопште није Америка.

– Генијално! – простења један новинар. – То ће да буде наслов! Одјурio је.

Следећег јутра у водећем листу уз моју слику шепурио се наслов исписан великим словима: „ИЗРАЕЛСКИ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦ ЗАЗИРЕ ОД ЊУЈОРШКЕ ХИСТЕРИЈЕ”. Поднаслов: „ОДУШЕВЉЕН ИЗВАНРЕДНИМ ЛЕПОТАМА ВАШИНГТОНА”.

Вест се муњевито проширила с обале на обалу. Кад сам у Хјустону, у Тексасу, изашао из авиона дочекао ме је чопор каубоја које је раздирао комплекс мање вредности. Пришао ми је вођа делегације, висок метар и деведесет.

– Хеј! Да ли сте ви та момчина која свуда наоколо пљује по Њујорку?

– Зависи од тога – одговорих – шта нудите?

Понудили су ми апартман у „Хилтону”, лимузину са шофером и неограничене количине вискија с ледом. Многбројни магнати из околине присуствовали су свечаној вечери коју је у моју част приредио градоначелник. Огромне шницле скоро да нису ни окусили. Упорно су гледали у мене, нетремице, без речи, пуни ишчекивања. С уживањем сам чекао да напетост достигне врхунац, а онда проговорих:

– Господо – рекох, – не бих нипошто хтео да вас увредим, али с Њујорком нешто није у реду. То није град већ огромна смрдљива

крчма у којој се ужива хашиш и коју би требало сместа затворити.

Проломио се громогласни пљесак од кога су задрхтала околна стада говеда. После интервјуа на телевизији („просечни грађанин Њујорка је за три палца нижи од просечног патуљка у Тексасу”), једва сам могао да се одбраним од позива који су пљуштали са свих страна и из свих држава.

Од тада је ствар преузео у своје руке човек по имену Чарли, а представио се овако:

– Ти си олимпијска класа. Прави Хималаји! Тај твој штос с Њујорком одлично пали. Треба ти агент. Зовем се Чарли.

Склопили смо уговор на годину дана. Чарли је одмах дао да се штампа проспект са ценовником који је врло прегледно садржавао све оно што је требало да се зна о мени:

„Опште примедбе на пренасељеност Њујорка:
позив на вечеру (шест јела).

Детаљан опис моралног слома:
два дана стан и храна у првокласном хотелу.

Одабрани примери ноћних злочина
(са дијапозитивима):

шест дана у отменом хотелу.

Попуст удружењима.

Матине сваке среде.

Пријаве одмах!”

Градски стадион за безбол у Лос Анђелесу, где Били Грејем држи мисе, једва је могао да прими мноштво народа. Да не би непотребно изазивао нестрпљење публике, гувернер Калифорније ограничио се у поздравној речи на две кратке реченице:

– Наш пријатељ, који је познат у свету и који је много пропутовао, умакао је пре неколико дана из њујоршког пакла. Да чујемо шта ће нам рећи.

Стао сам пред микрофон.

– Драги пријатељи. ви који имате ту срећу да живите на западној обали! Чак ни неупоредива лепота вашег града није у

стању да избрише све патње које сам доживео у Њујорку. Али откако сам овде, међу вама, не осећам више мржњу већ само сажаљење према тој савременој Содоми. Шта је, у ствари, Њујорк? Облакодерска потлеушица, џунгла на асфалту проткана смрдљивим мочварама у којима џепароши попут алигатора беспштедно нападају и раздиру немоћног намерника, ако већ пре тога није постао жртва отровних биљки које се зову корупција и насиље.

Тако сам постао песник. А кад сам још додао неколико стихова о њујоршким јазбинама порока и настраности лако пријемчивих за ухо, елита Лос Анђелеса сасвим ме је пригрлила. Најотменији кругови отимали су се о мене и слушали ме тако дуго док не би напамет научили текст. Затим би оддетели у Њујорк да се неколико ноћи добро проведу. Али ја већ одавно нисам зависио од њих. Био сам распродат месецима унапред.

Једна фабрика грамофонских плоча у Сан Франциску предложила ми је да издам албум са најзначајнијим одломцима из мојих предавања, под насловом:

„Нећу да хвалим Њу Јорк, сахранићу га.”

Чарли је био против тога. Сматрао је да ће нашој турнеји такво лонгплеј проклетство Њујорка само да штети, јер ће тада сваки Американац за само 2,99 долара моћи да доживи оргазам и код куће.

– Нека они само лепо плате за то – рекао је.

Употпунио сам предавања цитатима из Дантеовог „Пакла”, уз пратњу оргуља и с пеном на устима (у техниколору). У Чикагу су просто подивљали од мојих апокалиптичних визија.

– То гангсгерско гнездо прогутаће пакао – клицали су.

Једна фанатична верска секта, која себе назива „Јоркс”, молила ме да постанем њихов почасни председник. И „United Jewish Appeal” заинтересовао се за циклус предавања. Позивима није било краја.

Ипак, при свему томе, кад год бих се нашао у иеком тихом собичку, нисам могао да прикривам истину. Ја, у ствари, мислим да је Њујорк врло занимљив и привлачан град, Велеград у правом смислу. Весео и пун живота. Није као она бедна

провинцијска гнезда где дан завршава кад зађе сунце. Шта кажете?

Да у Њујорку има гангстера и убица? А где их, молим вас, нема? Не може се очекивати да град од дванаест милиона становника буде насељен само свецима и калуђерицама. Наравно да у њему живе и неки асоцијални елементи, адвокати и курве. Али то ништа не ремети. И они придоносе животности тог јединственог града. Укратко, да будем искрен: волим Њујорк.

– Њујорк је центар света! – кликнуо сам гласно и радосно према сунцу. – Њујорк је величанствен! Њујорк није Америка!

– Тренутак само – рече љубазни господин који је седео поред мене на клупи у Централ парку. – Морам то да испричам жени.

– Један мјузикл на Бродвеју, – наставио сам, док је иза нас величанствени велеградски саобраћај одговарао скандирајући моје речи по Петој авенији – више вреди него сва крда Тексаса и Аризоне заједно!

– Наше супруге – говорили су Њујорчани – желеле би да вас позову на вечеру...

Сва права заштићена.

У ПОТРАЗИ ЗА ПАРКИРАЛИШТЕМ

Једног јутра сам се у Њујорку пробудио са зубобољом. Са обичном, ужасном зубобољом. Нешто ми у левој доњој страни вилице није било у реду. Била је натечена и болна.

Упитао сам тетку Труди да ли у близини постоји неки добар зубар. Тетка Труди налази тројицу, све у најближем комшилуку, што у Њујорку значи отприлике двадесет пет километара ваздушном линијом.

Хтео сам да сазнам који је од та три зубара најбољи. Тетка Труди је дуго размишљала.

– То зависи од много чега. Први има ординацију у Вол стриту. Тамо све врви од новинара и репортера, и ако неко успе да смести ауто, одмах га интервјуишу. Са твојом зубобољом не бих се упуштала у то. Други има директну аутобуску везу од куће до најближег паркиралишта, али није посебно љубазан лекар. Препоручила бих ти да одеш др Блуменфелду. Он станује у сличном блоку малих кућа као што је наш, и у огласима увек наглашава да понекад тамо може да се остави ауто у некој споредној улицици.

То је превагнуло. Доња вилица ми је у међувремену толико отекала да више нисам смео да губим време. Узео сам кола од тече Харија и одјурио.

Није ми дуго требало да пронађем кућу лекара Блуменфелда. Нашао сам и споредне улице које је оглашавао у новинама, али места за паркирање која је такође оглашавао, није било. Паркирана с обе стране улице, кола су била тако густо поређана, да између њих ни игла не би могла да падне на земљу; запела би негде између слепљених браника.

Неко време сам кружио улицама као сателит који је излетео из орбите.

Тада се догодило чудо. Видео сам га властитим очима. У ствари, видео сам чудо у почетном стадијуму: неки амерички грађанин отварао је врата свог паркираног аутомобила.

У трену сам се нашао поред њега.

– Да ли одлазите?

– Да ли... шта? Да ли одлазим? – није веровао својим ушима. – Господине, чекао сам на ово место и дочепао сам га се тек

прошле јесени, после урагана који је одавде почистио све паркиране аутомобиле...

Тек тада сам приметитио да је кров његових кола, као и код осталих, прекривен дебелим слојем прашине. Ту, дакле, нема никакве наде.

Запитао сам га где бих можда могао да нађем место за паркирање.

Одговор који ми је дао после дужег размишљања и чешкања по темену, није обећавао ништа добро.

– Место за паркирање... мислите слободно место за паркирање? Кажу да могу да се нађу још понегде у Тексасу, Не заборавите да се број аутомобила у Америци сваке године повећава за око петнаест милиона, а дужина аутомобила за неких двадесет пет сантиметара. На основу последње Галупове анкете, осамдесет три посто становништва сматра да је проблем паркирања највећа опасност по живот. Само једанаест посто страхује од атомског рата.

Рекавши то извуче из пртљажлика мопед и зајаши га, а да при том ауто није ни закључао.

– Хеј! Нисте закључали кола – повиках за њим.

– Зашто? – одврати ми. – Данас више нико не краде кола. Где да их паркира?

Мој зуб ме је терао даље, али то је очигледно било потпуно бесмислено. Где год погледаш, аутомобили паркирани један до другог, а тамо где нема кола, табла с натписом „Од почетка јула до краја јуна забрањено паркирање“, или: „Забрањено паркирање од 0 до 24 сата, недељом и празником од 24 до 0 сати.“ Тамо где нема ни кола ни табле, несумњиво је ватрогасни хидрант коме се у Америци под претњом највеће казне и затвора не сме прићи, чак ни кад избије пожар. У једној нешто удаљенијој улици нашао сам таблу са обавештењем да ту може да се паркира 7. августа између 15 и 16 часова. Озбиљно сам почео да размишљам да причекам тај датум, али се мој зуб томе успротивио.

Коначно ми се учинило да ми се срећа насмешила. Пред неком великом зградом угледах празан простор, очигледно намењен паркирању, са следећим натписом: „Бесплатно паркирање за

наше муштерије”. Муњевито сам зауставио кола и изашао. Следећег тренутка неко ме шчепа за раме, а тренутак касније нађох се на столици у канцеларији неког осигуравајућег друштва.

– Добар дан, господине – поздрави ме човек за писаћим столом. – На колико времена?

– Сат и по, отприлике.

Агент осигуравајућег друштва прелиставао је ценовник.

– Најмање што могу да вам понудим за деведесет минута је осигурање против пожара и града на десет хиљада долара.

Објаснио сам му да су кола већ осигурана.

– То сви кажу. Не долази у обзир.

– А ја не могу да платим осигурање на десет хиљада долара.

– Оида морате да померите кола.

– Онда ћу да померим кола.

Преко пута осигуравајућег друштва био је биоскоп, а иза биоскопа велико паркиралиште. На њему је било мноштво великих аутомобила, а испред њих велики паркинг сатови, највише до једног сата. Људи су непрестано истрчавали из биоскопа, убацивали новац у сатове и брзо се враћали.

У сумрак ми је понестало бензина. Одвезао сам ауто на бензинску пумпу и док су му точили бензин, отишао сам у тоалет. Тамо сам искочио кроз прозор, провукао се кроз неки ров, доспео у складиште, искрао се на задња врата и нашао се у тесном, тамном простору у коме је смрдело на кожу. Била су то моја кола која су искусни продавци бензина преместили овамо.

Њихов злобни смешак дубоко је повредио мој оријентални понос.

– Шта још можете да урадите на колима? – питао сам. Хеј, чујте ли!

Одговорили су брзо и прецизно:

– Промена уља – десет минута. Преглед кола – пола сата. Лакирање – један сат.

– Офарбајте их у зелено и промените уље.

Истог тренутка упутио сам се доктору Блуменфелду. Кренуо сам оштрим темпом јер је на цедуљи коју су ми на бензинској станици стрпали у руку, јасно и прецизно писало: „Ако не

преузмете кола у уговорено време, односно у року од 1 сата и 10 минута” (ово је било уписано руком), „спалићемо их у нашој специјално конструисаној пећи”.

Будући да већ дуго нисам тренирао, убрзо ми је, на жалост, понестало даха. Кренуо сам аутобусом и на задњој станици сео у такси. Кад сам стигао код доктора Блуменфелда већ су прошла четрдесет два минута, па сам истог трена морао да се вратим. Стигао сам управо у тренутку кад су се радници спремали да излију прву канту керозина на мој зелени ауто.

Остала ми је само још једна могућност па сам одлучио да је искористим: одвезао сам се колима пред кућу зубара Блуменфелда и уз тресак ударио у бандеру. Са олакшањем сам изашао из олупине и упутио се у ординацију.

Управо кад је Блуменфелд завршио посао, зачу се како одоздо неко бесно труби. Погледао сам кроз прозор и приметио возача који је стао тик иза мог аутомобила. Сјурио сам се низ степенице. Други пацијент доктора Блуменфелда дочека ме бесно дахћући.

– Слушајте ви, шта ви у ствари замишљатс? Зар мислите да је ова бандера само ваша?

Морао сам да признам да је човек у праву. Чак и у Америци само најбогатији међу најбогатијима могу себи да приуште луксуз да поседују сопствену бандеру за паркирање.

{1} „Здравствена заштита” припада установама које просто цветају у Израелу. Најмање пола милиона акционара улаже месечно у ну свој новац. „Здравствена заштита” функционише изврсно, осим када се неко разболи. Онда мало омане. Болесничка нега коју пружа својим штићеницима могла би се назвати оскудном. У некој клиници „Здравствене заштите” болесник је после тешке операције желуца патио од страховите глади. Лечили су га хипнозом.

– Сада једете топлу кромпир чорбу... велики тањир добре, јаке кромпир чорбе... – сугерисао је лекар,

– Што му не сугеришете нешто боље? – упитала је брижно медицинска сестра. – На пример, печено пиле са пилавом и мешаном салатом.

Лекар слегну раменма.

– Жао ми је, али он има социјално осигурање.

{2} Гросглокнер бн се у нашој средини звао, нпр. Развикановић.

{3} Обзиром да израелске власти не могу сваком новом досељенику одмах да осигурају стан, стари ционисти добијају писмене препоруке помоћу којих могу лакше да дођу до стана. Због тога међу нашим досељеницима све врви од старих циониста. (До сада су се пријавила педесет и два бивша секретара Теодора Херила – оснивача ционизма.)

{4} Смешкајте се!

{5} Јеврејин рођен у Израелу.

{6} Како сте? Перо моје тетке лепше је од баште мог стрица. Конобар, желео бих да једем. Молим вас рачун.

{7} Конобар!

{8} Господине!

{9} Рачун!

{10} Здраво! Наздравље! Честитам!

{11} Драги!

{12} Мило моје!

{13} Љубави моја!

{14} Стара израелска национална игра која се састоји у томе да се нешто ушићари од рођака у Америци.

Правила су отприлике оваква:

У Сједињеним Државама откријете неког даљег рођака, за којег читавог живота нисте марили, па пустите први пробни балон, при чему је препоручљиво да се употреби што дрхтавији рукопис: „Једини и најдражи мој стриче, вероватно ћеш се зачудити што толико дуго нису чуо за мене, али овде се тешко живи и ја сам веома запослен. Да ли ти је нешто потребно, драги стриче? Ако ти је потребно, слободно пиши и ја ћу ти као помоћ послати велики пакет. Али Мораш да пожуриш јер бих у међувремену могао да умрем од глади.”

Када дотични стриц – који наравно можеда буде и тетка. сестрић или неки даљи род – начини несмотрен потез и одговори на овакво писмо, положени су темељи дуге и плодне сарадње.

{15} По прописима израелског Министарства финансија све оно што може да се набави за новац је – луксуз.

{16} Израелска држава није још разрадила сопствени правни систем, па се стога ослања делом на енглеске а делом на турске законе – већ према томе како властима више одговара.

{17} Несташица станова непобитна је карактеристика израелских градова, јер станове можете да купите али не можете да их изнајмите. „Овде све можеш да добијеш за новац”, поучио ме је мој искусни ујак када сам дошао у земљу. „Можеш да купиш најскупоценија етерична уља, егзотична јела, најбоље кројена одела, љубав најлепших жена – само једно не можеш да купиш: стан. Исувише је скупо.”

{18} Скоро сви наши лекари су немачки Јевреји. Ако чујете да неко на улици говори немачки, онда му се готово увек можете обратити са „господине докторе”.

{19} Особље у израелским отменим хотелима говори искључиво оксфордски енглески, тако да је америчким Јеврејима потребан преводилац. У крајњој нужди саговорници се могу споразумети и на јидишу.

{20} У Израелу није уобичајено давати напојнице јер су оне – по мишљењу гостију – у супротности с појмом људског достојанства, које је јасно дефинисано у Уједињеним нацијама. Мишљење конобара није толико догматско.

{21} Лондонски жаргон.

Table of Contents

ЛЕКАР ЧУДОТВОРАЦ
ИЗВОЛИТЕ, СЕДИТЕ
РЕКЛАМА ЗА КЊИГУ
САМО БЕЗ СКРЕТАЊА
ИНКОГНИТО
ПАРАФРАЗА НА НАРОДНУ ТЕМУ
СВЕ О ГЕРШОНУ МЕСИНГЕРУ
ПОШТЕНО АЛИ СКРИВЕНО
ОД НОВОГ СТАРО
ПРИЈАТЕЉ БЕЗ ПРЕМЦА
2x2 = ШУЛЦЕ
ОМОРИНА
КАКО СТЕЋИ ПРИЈАТЕЉЕ
ЧУДО ОД ДЕТЕТА
КОНТАКТ СА СОЧИВИМА
КЉУЧНИ ПРОБЛЕМ
ТАМО ГДЕ ШТЕНЕ ХОЋЕ
КЛЕПТОФИЛАТЕЛИЈА
ТАЧНОСТ ПРЕ СВЕГА
УТОЧИШТЕ ЧИСТОЋЕ
TOUR D'OBELISQUE
ЧИШЋЕЊЕ НАОЧАРА
VIVE L'EMPEREUR!
GARÇON, UN ENTRECOTE!
БАКИНА ТАЧКА
ДРВЕНИ КОЊИЋ
ИЗГУБЉЕН У ЈЕРУСАЛИМУ
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ: ПОНЕДЕЉКОМ И ЧЕТВРТКОМ
БРОЈ ВАШЕ СОБЕ, СЕР
ДНЕВНИК ЦЕПИДЛАКЕ
КО ЋЕ ГЛАСНИЈЕ У А-ДУРУ
САМО ПОСЛЕ ВАС!
ПОДЗЕМНЕ ПУСТОЛОВИНЕ

ЕНГЛЕСКИ ХУМОР
ЊУЈОРК НИЈЕ АМЕРИКА
У ПОТРАЗИ ЗА ПАРКИРАЛИШТЕМ